

MEMÒRIA PART 2

INFORMACIÓ I ANÀLISI URBANÍSTIC

Aprovació inicial
Març 2007

PLA D'ORDENACIÓ URBANÍSTICA MUNICIPAL DE GELIDA

ÍNDEX

ÍNDEX	1
1. INFORMACIÓ I ANÀLISI URBANÍSTIC	3
1.1 EMMARCAMENT TERRITORIAL	3
1.2 MARC FÍSIC DE L'ÀMBIT D'ORDENACIÓ	4
1.2.1 <i>Descripció general de l'àrea d'estudi.</i>	4
1.2.2 <i>Topografia I geomorfologia.</i>	4
1.2.3 <i>Geologia.</i>	6
1.2.4 <i>El clima.</i>	7
1.2.5 <i>Xarxa hidrogràfica. Estudi de les zones inundables.</i>	8
1.2.6 <i>Vegetació</i>	11
1.2.7 <i>Fauna</i>	12
1.2.8 <i>L'ús del sòl rústic.</i>	12
1.2.9 <i>Les Unitats de paisatge</i>	15
1.2.10 <i>La Connectivitat ecològica</i>	17
1.2.11 <i>Àrees de risc.</i>	17
1.2.12 <i>Àrees d'Interès</i>	19
1.3 EVOLUCIÓ HISTÒRICA.....	21
1.3.1 <i>Ressenya històrica</i>	21
1.3.2 <i>El patrimoni històric</i>	39
1.3.3 <i>Les masies</i>	42
1.4 DEMOGRAFIA.....	44
1.4.1 <i>Evolució recent</i>	44
1.4.2 <i>Distribució de la població</i>	45
1.4.3 <i>L'Estructura de la població: Piràmide d'Edats</i>	48
1.4.4 <i>Conclusions i previsions. Indicadors de creixement de població</i>	49
1.5 ACTIVITAT ECONÒMICA	54
1.5.1 <i>Població Activa.</i>	54
1.5.2 <i>Activitats</i>	56
1.5.3 <i>Sector Primari.</i>	56
1.5.4 <i>Sector Secundari</i>	57
1.5.5 <i>Sector TERCIARI</i>	60
1.6 PLANEJAMENT URBANÍSTIC.....	61
1.6.1 <i>Planejament vigent.</i>	61
1.6.2 <i>Desenvolupament del planejament vigent.</i>	63
1.6.3 <i>Potencialitats del planejament actual.</i>	67
1.7 L'ÚS PÚBLIC	68
1.7.1 <i>Sistema viari.</i>	68
1.7.2 <i>El transport públic</i>	70
1.7.3 <i>Els sistemes d'equipaments i verds</i>	72

1.8	INFRAESTRUCTURES I SERVEIS	76
1.8.1	Abastament d'aigua	76
1.8.2	Depuració d'aigües negres	77
1.8.3	Eliminació de residus sòlids urbans	77
1.8.4	Subministrament D'ENERGIA.....	78
2.	DIAGNOSI.....	80
2.1	ELEMENTS TERRITORIALS	80
2.1.1	Les masses boscoses de les serres d'Ordal.....	80
2.1.2	Els espais fluvials.....	80
2.1.3	Els connectors biològics	80
2.2	LA XARXA VIÀRIA: MANCANCES I NECESITATS.....	82
2.2.1	Infraestructures territorials	82
2.2.2	Infraestructures Comarcals	83
2.2.3	Xarxa municipal de carreteres i camins	83
2.2.4	Mobilitat al casc urbà.....	84
2.3	ELS ÀMBITS EDIFICATS	85
2.3.1	Tensions de creixement	85
2.3.2	Petits assentaments no històrics	86
2.4	XARXES DE SERVEIS	90
2.4.1	Xarxa d'abastament d'aigua.....	90
2.4.2	Xarxa de Sanejament	90
2.4.3	Xarxa elèctrica.....	91
2.5	PREVISIONS DE POBLACIÓ: NECESITATS DE REEQUIPAMENT.....	92
2.5.1	Quadre d'estàndars d'equipament aplicat al 2004	93
2.5.2	Quadre d'estàndars d'equipament aplicat al 2020	94
2.5.3	Quadre comparatiu entre equipaments existents i necessitats a 2020.....	95

1. INFORMACIÓ I ANÀLISI URBANÍSTIC

1.1 EMMARCAMENT TERRITORIAL

El municipi de Gelida, es troba situat a l'àrea centro-meridional de Catalunya a la província de Barcelona i, concretament, a l'entrada est de la comarca de l'Alt Penedès, just en el límit del Baix Llobregat, amb el qual té molta relació.

A nivell de comunicacions Gelida es troba situat a tocar del gran corredor de comunicacions (nacionals i internacionals) que va de Barcelona a Tarragona (autopista A-7 amb una sortida direcció Barcelona als peus del mateix nucli urbà, línia de FF.CC. i futura línia de TGV), també la travessen les carreteres C-243, BV-2425, BV-2294 i BV- 2249. Compte amb estació de ferrocarril i té a pocs quilòmetres l'important nus de comunicacions de Martorell.

Pel que fa a l'entorn geogràfic més immediat podem dir que el municipi de Gelida es localitza a uns 36 km al sud de la ciutat de Barcelona i a uns 26 Km al nord de Vilafranca del Penedès que és el cap de comarca.

Pel que fa als límits administratius, Gelida limita amb els següents municipis:

- Nord: Sant Llorenç d'Hortons (Alt Penedès) i Sant Esteve Sesrovires (Baix Llobregat).
- Est: Corbera de Llobregat i Cervelló (Baix Llobregat).
- Nord-est: Castellví de Rosanes (Baix Llobregat).
- Sud i sud-oest: Subirats (Alt Penedès).
- Oest: Sant Sadurní d'Anoia (Alt Penedès).

Geomorfològicament, el terme de Gelida se situa on la Serres d'Ordal s'apropen a l'Anoia, en el punt on aquest forma l'estret de Gelida a la sortida de l'Alt Penedès. A ambdós costats de l'Anoia hi desemboquen torrents que generen grans fondalades, més abruptes a la part sud i sud-est del terme. Al nord forma part de la plana del Penedès, a les terres planes on la Serralada Litoral trenca amb la serralada Litoral.

1.2 MARC FÍSIC DE L'ÀMBIT D'ORDENACIÓ

1.2.1 DESCRIPCIÓ GENERAL DE L'ÀREA D'ESTUDI.

El terme municipal de Gelida amb una extensió de 26.73 Km² es troba repartit entre la plana del Penedès i la Serralada Litoral. La plana del Penedès forma part de l'anomenada depressió Prelitoral Catalana, conjunt de terres baixes que separen la Serralada Litoral de la Prelitoral. La Serralada Litoral, en aquest sector, és anomenada Serres d'Ordal.

A gran trets podem dir que el terme de Gelida es caracteritza per dibuixar una forma allargassada que va des de la falda del massís d'Ordal fins passat el riu Anoia, que travessa el terme formant l'estret de Gelida a la sortida de la comarca. Es poden diferenciar així tres grans zones:

- La Vall baixa de l'Anoia.
- El sector oriental més accidentat pel massís d'Ordal, cobert amb bosc de pins i matollar i amb pics amb una altitud considerablement elevada –el Puig Agulles 652 m s.n.m. i el Montcau de 643 m s.n.m. Aquesta àrea es troba inclosa amb el nom de Massís d'Ordal en el Pla d'Espais d'Interès Natural de Catalunya, i la superfície que correspon a Gelida és de 822.91 ha.
- Una part intermitja, a cavall entre la part més accidentada i la part plana, on es concentra el casc urbà, un important eix de comunicacions (carretera, autopista, ferrocarril) i la zona industrial.

Els principals accidents geogràfics que constitueixen els límits del terme municipal de Gelida són, el massís d'Ordal, el riu Anoia, que travessa el terme en direcció SW-NE i alguns torrents, cal destacar el Torrent de Vallbardina, el de Sant Miquel, la Rierusa....

A més del nucli de Gelida, componen el municipi els barris de Sant Salvador de la Calçada, el Puig, la Valenciana i les Cases Noves, a més de dues urbanitzacions: Martivell i Safari.

Una xarxa de camins veïnals i carreteres secundàries enllaça els diferents nuclis rurals amb el casc urbà.

1.2.2 TOPOGRAFIA I GEOMORFOLOGIA

Gelida es troba situada en l'anomenada Depressió del Penedès, en els contraforts de la Serralada Litoral Catalana, que en aquest sector també es designa com a Serres d'Ordal (dins el Massís del Garraf).

Des del punt de vista geomorfològic a Gelida podem distingir 3 unitats ben diferenciades:

1 – Zona Sud, que es correspon amb les Serres d'Ordal on trobem zones amb un pendent mig pronunciat, amb presència de cingleres en els trams mitjos i baixos d'algunes torrenteres. Els forts pendents, de més del 40% en la major part dels casos justifica que pràcticament no s'hagin produït assentaments de població, excepte les masies de Can Ginebreda i Can Rossell i la urbanització entorn a Can Oller.

2 – Zona central que es correspon amb les terrasses fluvials de l'Anoia, zona corresponent a la llera actual i antiga del riu Anoia. Morfològicament està formada per plataformes inclinades, separades per torrents de gran fondària que creuen la zona transversalment, provocant en aquest lloc forts pendents, de més del 40%, deixant uns intervals de terrenys planers que és on històricament s'han anat localitzant els assentament de població i industrials. Cal destacar que el riu Anoia geomorfològicament ha variat molt, el que comporta que actualment encara hi hagi un elevat grau de meandrisme.

3 – Zona Nord, on els pendent suaus es compaginen amb els marges pronunciat de les rieres que presenten una elevada inestabilitat.

1.2.3 GEOLOGIA

En aquesta zona la fossa tectònica del Penedès està constituïda per una potent successió de sediments detrítics de diferent granulometria d'edat Miocè (Terciari Superior). Litològicament, aquest sòcol terciari està format, fonamentalment, per una alternança d'argil·lites i gresos amb trams conglomeràtics.

A Gelida, així com a Castellví de Rosanes, també hi afloren materials detrítics i carbonatats de la formació triàsica (d'edat Mesozoic inferior).

Als sectors més planers, així com, al llarg de les valls d'algunes rieres i barrancs, i recolzats damunt del sòcol terciari i mesozoic, es presenten una sèrie d'al·luvions i col·luvions d'edat Quaternari. Estan constituïts essencialment per llims o argiles amb trams de graves o bretxes, localment amb segregacions carbonatades en forma de nòduls i primes crostes de tortorà.

Finalment, a l'interior de l'Anoia (que travessa el terme en direcció SW-NE) apareixen diferents terrasses al·luvials, les més antigues penjades sobre l'actual llit d'inundació, formades per llims sorrencs amb freqüents intercalacions de graves rodades.

- **Sòcol Triàsic (Mesozoic)**

Aquests materials només afloren a la part alta de la població de Gelida i es poden classificar en:

Lutites i gresos: formades per una alternança de lutites i gresos cimentats de color característic vermell violat, que cap a la base de la formació presenten bancs massius de conglomerats cimentats.

Agilites i limolites: només s'aprecia la part superior de la formació, constituïda per una barreja d'argilites i limolites de color vermell violat a bigarrat, amb esporàdics i primers trams de gresos.

Calcàries i dolomies: són dolomies i calcàries de colors grisos i pàtines blanquinoses, normalment ben estratificades, en forma de potents estrats. L'elevat grau de fracturació i carstificació d'aquests materials origina la presència de bretxes de falla.

- **Sòcol Miocè (Terciari)**

Aquests materials afloren a la vall de l'Anoia. Estarien formats per un conjunt de dipòsits marins i de transició de centenars de metres que afloren entre Gelida i Sant Sadurní d'Anoia (als barrancs de la Rierusa i de Can Torres). Podem distingir entre:

- **Margues blaugrisenques:** presenten fòssils marins abundants, en superfície presenten una capa d'alteració amb canvi de color a marronós i cap al sostre de la formació, intercalen trams de gresos i de gresos bioclàstics i arenites consolidades.
- **Lutites vermelloses i gresos:** aquesta formació està constituïda per l'alternança de limolites i sorres argiloses, de color vermellós, amb trams de gresos més consolidats de color marronós-grisenc.
- **Lutites i gresos groguencs:** Aquests materials apareixen entre Sant Salvador i la Beguda Alta. Litològicament estan formats per una alternança de lutites i gresos, de color fonamentalment groguenc a marronós, amb algunes intercalacions de trams de graves sorrenques (o conglomerats) de morfologia canaliforme.

- **Formacions superficials (Quaternari)**

Aquests materials presenten una extensió i desenvolupament molt desigual depenent d'on estiguin situats, però les formacions més importants apareixen dins la vall de l'Anoia i d'alguns tributaris, recobrint el Miocè. Es poden distingir els següents materials:

- **Quaternari antic:** Aquests materials constitueixen àrees de morfologia suau i planera, i es tracta de dipòsits al·luvials i col·luvials heterogenis. Estan formats per llims o argiles de color marró-vermellós, que poden intercalar nivells de graves o sorrenques heteromètriques. Acostumen a presentar-se lleugerament carbonatats i inclouen paleosòls amb abundants segregacions, en forma de petites crostes de tortorà.
- **Quaternari recent:** dins la vall de l'Anoia es troben sediments al·luvials que morfològicament es disposen formant terrasses penjades sobre l'actual llit d'inundació. Aquests materials estan formats per llims, normalment molt sorrencs i de color marró o vermellós, amb freqüents trams canaliformes de graves més abundants cap a la part inferior dels dipòsits.
- **Eluvions (o sòls):** presenten un desenvolupament molt irregular en funció bàsicament de la naturalesa i alterabilitat potencial del materials que constitueixen el seu basament. Els sectors on es presenten materials petris resistents, els sòls tenen gruixos poc importants, de 10 a 20 cm, mentre que en els terrenys més lutítics, assoleixen els 40-60 cm.

1.2.4 EL CLIMA

El clima del municipi de Gelida ve determinat per la seva situació a l'Alt Penedès. Tota aquesta comarca es troba enclavada dins el que s'ha anomenat Catalunya mediterrània.

En concret, la zona del Penedès, es caracteritza per un clima mediterrani relativament plujós on els fenòmens d'inversió tèrmica tot i que hi són presents són menys freqüents que en d'altres zones de la depressió prelitoral com el Vallés o la Selva.

En segon lloc, el Penedès es troba delimitat per la serralada de Montserrat. El fet que aquestes muntanyes siguin paral·leles a la costa determina una pluviositat més elevada a la majoria de la comarca degut a l'efecte "pantalla" que provoquen. El refredament dels vents de llevant i marinada, molt humits, possibiliten la formació de núvols i pluges, per tant, la pluviositat del Penedès augmenta quan més a prop d'aquestes serres, és a dir, plou més, i més regularment, quan més cap a ponent. En canvi a l'est les pluges són més escasses, l'ambient més sec i amb més sol i menys boires. Gelida es troba en aquest sector est i per això aquests fenòmens hi són esporàdics a més, la situació del casc urbà a mitja vessant de les Serres d'Ordal també fa que aquests aspectes de continentalitat hi siguin menys freqüents que en d'altres punts del Penedès. La influència mediterrània es deixa notar per la presència d'un període estival eixut i per l'existència manifesta de pluges estacionals.

1.2.5 XARXA HIDROGRÀFICA. ESTUDI DE LES ZONES INUNDABLES

•**Sistema hidrològic superficial:**

El sistema hidrològic superficial de Gelida està constituït quasi exclusivament per cursos fluvials. No hi ha cap llac ni embassament i sols és de destacar la presència de petites basses de terra o obra que tenen gran importància de cara a completar el cicle biològic de moltes espècies.

La xarxa hidrogràfica pertany a la conca del riu Llobregat.

El sistema fluvial de Gelida està constituït per un eix principal, el riu Anoia, i tot un conjunt d'afluents que hi desemboquen a aquest eix. Es tracta en la majoria de casos de torrenteres amb cabal no permanent que neixen dins del mateix municipi. Les torrenteres es poden agrupar en dos grans grups: les que neixen a les serres d'Ordal i desemboquen al riu Anoia pel seu marge sud i les que desemboquen al riu Anoia per la seva banda nord i que generalment neixen en les planes al·luvials situades a la banda septentrional del municipi o bé ja en municipis veïns.

•**Aigües subterrànies:**

El Pla Director Supramunicipal de Sostenibilitat de la Mancomunitat de Municipis de l'Alt Penedès delimita dins de Gelida 3 àrees hidrogeològiques:

1 – Carbonats fissurats i carstificats del mesozoic, es tracta d'un aquífer mixte, un aiguabarreig entre les aigües localitzades en els materials calcaris fissurats i carstificats, aigües fredes superficials d'infiltració directa pels carbonats del mesozoic, i les presents en un aquífer termal profund, que ascendeixen per les fractures del marge de la depressió

2 – Graves i sorres al·luvials del quaternari, són els aquífers desenvolupats en les lleres actuals i en les terrasses antigues dels rius. Són aquífers detrítics que localment poden tenir

certa importància. Degut a la seva superficialitat, són molt sensibles a la contaminació i presenten moltes oscil·lacions en quan al seu nivell condicionades pel règim pluviomètric.

3 – Travert i conglomerats cimentats quaternaris, s'han format a la sortida d'una deu d'aigua i gràcies a la seva porositat són un magatzem important.

•Captacions d'aigües:

El sistema hidrològic subterrani de Gelida afluïx a la superfície a través d'un gran nombre de fonts i Deus, que ha fet que Gelida sigui coneguda per la seva abundància d'aigües manantials. Moltes d'aquestes fonts estan localitzades i ragen a l'actualitat, però moltes altres han anat desapareixent amb el temps i actualment resulta difícil localitzar-les.

El nombre de fonts descrits és molt variable segons l'estudi consultat. A partir de les dades de l'Auditoria Ambiental i del Pla Director Supramunicipal de Sostenibilitat de la Mancomunitat de Municipis de l'alt Penedès podem localitzar fins a un total de 44 fonts.

N.	Nom de la Font	Latitud	Longitud	Zona
1	Del Claro o del Ferret (2 brocs)	42°26'38"	5°32'12"	Torrent de Can Juncoses
2	De Can Panyella	41°26'48"	5°23'01"	Torrent de Can Panyella
3	Barbuda (nucli Gelida)	41°26'28"	5°32'38"	Torrent de Sant Miquel
4	Freda	41°25'37"	5°33'30"	Torrent de Vallberdina
5	De Can Torrents	41°25'55"	5°33'11"	Torrent de Can Torrents
6	De Cantipella	41°26'08"	5°33'14"	Torrent de Cantipella
7	De Sant Miquel (dreta i esquerra)	41°26'18"	5°33'20"	Torrent de Sant Miquel
8	De la Saborida	41°26'05"	5°35'12"	Torrent de can Abat
9	De la Cauma	41°26'02"	5°34'30"	Torrent de les Fonts
10	De Ca n'Oller	41°25'35"	5°34'18"	Torrent de Vallberdina
11	Del Senyor (Ca n'Oller)	41°25'41"	5°33'45"	Torrent de Vallberdina
12	Deu del Xic (Can Parenostres)	41°25'56"	5°32'50"	
13	De can Gilabert	41°25'08"	5°33'05"	Torrent de Can Garró
14	Del Noguer	41°24'58"	5°33'05"	Torrent de Can Garró
15	Del Tiqueret o del metà (El Puig)	41°25'50"	5°32'12"	Torrent de Can Garró
16	De la Mina	41°26'05"	5°31'42"	Via del tren (El Puig)
17	De Can Julià o del Moliner	41°25'32"	5°32'00"	Torrent de la Vall (Hostal del Caçador)
18	Del Bon Joan (Can Martí de Dalt)	41°25'39"	5°32'04"	Torrent de la Vall
19	Deu de la Torre Lloelles	41°26'42"	5°34'00"	Torrent de les Fonts
20	Sense nom I			Torrent de Vallberdina
21	De la Matxitxa o de l'Hort nou	41°25'47"	5°33'11"	Torrent de Vallberdina
22	De Can Roig	41°26'01"	5°31'18"	Torrent Can Torres
23	Del Ferro	41°25'41"	5°33'24"	Torrent de Vallberdina
24	De Can Farigola	41°25'42"	5°33'23"	Torrent de Vallberdina
25	De Can Rossell de la Muntanya	41°25'25"	5°33'15"	Torrent de Vallberdina
26	Del Carril	41°26'07"	5°32'16"	Torrent de Vallberdina
27	Sense nom II	41°25'35"	5°32'20"	Torrent de can Garró
28	Deu de la Resclosa	41°26'26"	5°32'22"	Riu Anoia (Pont de l'Autopista)
29	Dels Molinots o del Magdaló	41°27'02"	5°34'03"	Torrent de les Fonts
30	De Can Guarro	41°26'55"	5°33'24"	Torrent de Can Valls
31	De Can Font o bosc del Palau			Torrent de Vallberdina
32	Del Doll o de l'hort del Farigola	41°25'42"	5°33'23"	Torrent de Vallberdina
33	Del Roc Gros (can Farigola)	41°25'41"	5°33'23"	Torrent de Vallberdina
34	Mina del torrent del Mal Hivern			Torrent del Mal Hivern
35	Font dels Caçadors			Inici Torrent de Vallberdina
36	De Cal Bardina (de clot)			Torrent de Vallberdina
37	Del Furriol	41°26'42"	5°34'00"	Torrent de les Fonts
38	Cal Sabat			
39	Font del Racó			Mas el Racó
40	Font Voltada			Can Rosell
41	Font de can Mata			La Cova
42	Del Pedro			Can Rius
43	Del Llorer			Can Rius
44	Salt de la Ferreria			La Ferreria

1.2.6 VEGETACIÓ

El terme municipal de Gelida es troba afectat per un clima mediterrani, això comporta que en el 95 % del territori trobem una vegetació clarament mediterrània. Sols en algunes zones fondals trobem un clima submediterrani.

Un altre tret que influència en la vegetació present és el domini dels vessants encarats cap a nord i l'existència d'algunes zones amb un subsòl força desenvolupat i amb una humitat elevada, que fa que en alguns petits claps podem trobar espècies característiques d'un clima més continental.

Les comunitats vegetals, més representatives, presents al terme municipal de Gelida són les següents:

- **Bosc**
 - Alzinars (Quercetum ilicis galloprovinciale subass. pistacietosum)
 - Rouredes (Pteridio-Quercetum pubescentis)
 - Pinedes de pi blanc.
 - Plantacions

- **Bosquines**
 - Màquia de garric
 - Brolla de romaní amb bruc d'hivern

- **Vegetació de ribera**
 - Albereda amb vinca (Vinco-populetum albae)
 - Plantacions (Pollancredes i Platanedes)
 - Canyissars
 - Jonqueres

- **Vegetació roderal**

- **Vegetació rupícola**

La descripció detallada d'aquestes espècies i la seva ubicació dins de Gelida es troba al Punt 4.3.2.2 de l'Estudi Ambiental

1.2.7 FAUNA

La fauna que podem trobar en una zona va estretament lligada a la comunitat vegetal present i a les característiques geomorfològiques i hidrològiques del municipi. La gran varietat d'habitats presents a Gelida: cingleres (habitats rupícoles i de talús), cursos fluvials permanents de cert cabal (habitats aquàtics de ribera), ambients oberts (habitats agrícoles i habitats arbustius), ambients tancats (habitats forestals associats a les diferents comunitats vegetals existents) i coves i cavernes (habitats cavernícoles), fa que podem trobar una gran diversitat faunística.

La llista detallada de les principals espècies localitzades al municipi es troba al punt 4.3.2.3 de l'Estudi Ambiental

1.2.8 L'ÚS DEL SÒL RÚSTIC

Amb l'inventari físico-geogràfic dels capítols anteriors, juntament amb la present Anàlisi, es pretén detectar els valors paisatgístics i naturals del territori com a instrument per intervenir racionalment en la planificació, tot col·laborant a la reflexió i a orientar la presa de decisions pel que fa a l'ús del territori i a la gestió dels seus recursos naturals, garantint així unes condicions ambientals de qualitat.

Al terme de Gelida destaquen 3 grans usos del sòl rústic, dos d'ells integrats per sistemes naturals que garanteixen la sostenibilitat del territori, com són el sistema forestal i el sistema hidrològic i un tercer ús, fonamentalment a la zona nord del municipi, que és el sistema agrari.

•**El sistema forestal**

Ocupa una superfície de 1.420,78 Ha que suposa el 54,3 % de la superfície del municipi. D'aquesta superfície un 64 % és arbrada i un 36 % es correspon amb superfície no arbrada (Brolles, prats i herbassars).

La major part de la superfície forestal es localitza a la zona de les Serres d'Ordal (74,4 %), no obstant cal tenir en compte l'existència de petits claps forestals, fragmentats, formant petites illes dins de la zona agrícola i el 12,7 % de la superfície forestal total. La resta de la superfície forestal es concentra a la zona central (12,8 %).

Les característiques principals de les masses forestals a les diferents zones de Gelida són les següents:

- **Serres d'Ordal:** on trobem una massa forestal continua de major superfície. La forest s'estén des de l'extrem sud del municipi fins a la carretera de Sant Sadurní d'Anoia agafant una amplada que va des del límit est fins al límit oest sense presentar quasi interrupcions.

La única fragmentació d'aquest territori ve donada per la presència de dues urbanitzacions (Martívell i Safari) i petites taques de conreus (principalment vinyes) que es localitzen a la zona centroccidental (Triangle Ginebreda-Voltà – Farigola). Aquestes taques agrícoles presenten gran importància, ja que, per la seva petita extensió, no comporten cap fragmentació del territori i per contra donen lloc a nous habitats (habitats de caçera i refugi d'algunes espècies) i tenen una important funció en quan a la prevenció i extinció d'incendis.

El 69 % de la superfície forestal d'aquesta zona és arbrada. Es tracta generalment de pinedes secundàries de pi blanc, molts cops abandonades o en estat de semiabandó, que es caracteritzen per la falta de regenerat i la presència de peus envellits.

També es destacable la presència d'àmplies zones amb una pineda de regeneració molt densa fins a valors de 10.000 peus/ha) desenvolupada després dels incendis. L'elevada densitat de peus les fan quasi impenetrables i han donat lloc a un sotabosc molt empobrit. Aquesta elevada densitat també va en contra del correcte desenvolupament de la pineda degut a l'elevat grau de competència a l'hora que comporta un gran risc de foc.

Els mantells de pi blanc de regeneració més extensos són els que es localitzen a: Mas Granas, Cal Toniller, El Racó i voltants de can Volta i Can Rosell de la Muntanya.

- **Zona Central:** en aquesta zona les masses boscoses es presenten fragmentades per l'existència de conreus, erms i infraestructures. La major part de la superfície forestal d'aquesta zona es presenta ocupada per una pineda de pi blanc generalment esclarrissada degut a la forta pressió antròpica que ha sofert aquesta zona. En moltes zones aquesta pineda ha desaparegut totalment presentant-se matollars i bardisses de marcat caràcter roderal.
- **Zona agrícola:** aquesta zona es caracteritza per ser un mosaic agrícola-forestal, amb domini de la vinya però fragmentada per petites taques forestals constituïdes per pinedes de pi blanc que ocupen les margeres de les principals torrenteres. Aquesta pineda generalment es presenta esclarissada i és de difícil aprofitament degut a que ocupa els terrenys amb més pendent. Les principals masses forestals es localitzen a: torrent de l'Artiga, Torrent de Sant Isidre, Riera de la Rierussa i Bosc de Can Duran (de la finca Cal Pascual). En aquest zona es pot destacar l'únic petit clap de pinyer del municipi, que es localitza a les cotes superiors del bosc de Can Duran i ocupa una superfície de 0,37 Ha.

•El Sistema hidrològic

Destaca per un eix principal el riu Anoia i tot un conjunt de rieres i torrenteres que desguassen a aquest. Diferenciant-se clarament les rieres i torrenteres que arriben per la seva banda sud, les

quals neixen dins el propi municipi, a les serres d'Ordal, de les que desguassen al riu pel seu marge nord que neixen en les planes al·luvials situades en municipis veïns.

D'aquests cursos sols en tres tenim un cabal continu, el Riu Anoia, la Rierusa i la Vallbardina. N'hi ha tres més que porten aigua quasi tot l'any però que poden arribar a assecar-se en períodes de sequera estival: el torrent de Sant Miquel, el de Can Torrent i el de Can Torres. La resta de cursos són discontinus i generalment sols porten aigua després de períodes de pluja.

Els cursos fluvials juguen un important paper de corredor biològic, ja que connecten diferents zones i ecosistemes gràcies a la vegetació que acompanya els seus marges. No obstant aquesta funció ha desaparegut quasi totalment en algunes rieres, principalment les del marge nord del riu Anoia, ja que els conreus, principalment de vinyes, arriben fins al mateix llit de la torrentera. En molts cursos del marge sud del riu Anoia, aquesta funció també es troba en estat crític, ja que principalment en els seus trams baixos, els conreus arriben o havien arribat fins quasi al mateix marge del torrent i sovint trobem sols una vegetació de caràcter roderal o canyissars que han sorgit com a conseqüència de l'abandonament de conreus.

•*El sistema agrari*

El sistema agrari ocupa el 28,63 % de la superfície del municipi i es concentra principalment a la zona nord on es troba el 64 % dels conreus del municipi.

La majoria de conreus es corresponen amb la vinya que representa el 63 % de la superfície agrícola. Aquestes vinyes es localitzen principalment a la zona nord del municipi on configuren un paisatge en mosaic amb les pinedes de pi blanc que ressegueixen els cursos fluvials. Cal destacar també altres dos nuclis importants de vinya: la zona de Can Voltà-Ginebreda-Rosell a la zona d'Ordal i Can Martí de baix a la zona Central.

El següent conreu present al municipi, però ja a molta distància, són els conreus herbacis que representen actualment el 19 % de la superfície agrícola. Aquest conreus es localitzen a la zona nord i central del municipi. Un altre conreu característic del municipi són els fruiters que representen un 8,5 % de la superfície agrícola. Finalment conreus tradicionals com els ametllers i oliveres estan en clara regressió representant sols un 3,9 i 3,2 % de la superfície agrícola.

Els conreus de regadiu són poc important quantitativament i es tracta generalment d'hortes de caire familiar que tenen una funció més social (oci per a jubilats) que productiva. Actualment hi ha sols 12,87 ha destinades a horta i 4,19 a fruiters.

Actualment, Gelida està patint una disminució important del nombre d'explotacions agrícoles, disminució que també es dona, encara que no de forma tant acusada, en el nombre d'hectàrees

conreades. Aquest fet ha comportat un increment important de la mida de les explotacions agrícoles.

L'existència de camins i corriols que comuniquin els principals nuclis urbans amb les zones agrícoles condiciona la utilització d'aquestes zones com a àrees d'esbarjo per a passejades. No obstant actualment a Gelida, s'observa, que molts dels camins existents que permetien l'accés a diferents zones agrícoles o corriols que comunicaven diferents parcel·les han desaparegut com a conseqüència directa de l'ampliació del tamany mig dels conreus. En molts casos quan s'han fet nous conreus o s'han ampliat els existents mitjançant la unió de feixes no s'ha respectat el traçat dels camins existents independentment de si eren de caràcter públic o privat.

Dins el sistema agrari cal destacar la importància la presència de marges i les clapes boscoses en les zones de major pendent i no aprofitables per a l'agricultura. Aquests elements fragmenten actuant com a eixos vertebrador del territori fent de connectors de les diverses zones forestals.

1.2.9 LES UNITATS DE PAISATGE

Aquests 3 sistemes que agrupen els usos del sòl rústic no els trobem configurant unitats aïllades, sinó que s'entrellacen donant lloc a un territori complex. A Gelida es poden diferenciar, en una visió a gran escala, quatre Unitats paisatgístiques, cadascuna de les quals es troba definida fonamentalment per un dels 3 sistemes analitzats:

-U.P Forestal: que es correspon amb la zona de les Serres d'Ordal. Aquesta zona es caracteritza per l'existència d'una ampla massa forestal continua amb domini de la pineda de pi blanc i brolles de romaní en diferent estat de successió.

-U.P Agrícola: que es correspon amb tota la zona situada a nord del riu Anoia i part de Can Martí de Baix a l'extrem centre-oest del municipi. Aquesta zona es caracteritza per l'estructura en mosaic que configuren els conreus i les masses boscoses que ressegueixen les torrenteres.

-U.P fluvial: que es correspon amb tot el curs del riu Anoia. Aquesta unitat es caracteritza per la vegetació de ribera que s'alterna amb la implantació d'infraestructures.

-U.P urbana: que es correspon amb el nucli urbà i polígons industrials

Dins d'aquestes grans unitats podem destacar diferents subunitats pel seu valor paisatgístic:

- **UP: Forestal-Ordal**

Dins d'aquesta es poden diferenciar 4 subunitats:

- La zona forestal arbrada:** zones d'alt valor paisatgístic en les que qualsevol actuació ha d'anar encaminada a la conservació o millora paisatgística de la zona.
- La Zona forestal no arbrada:** les zones no arbrades donen una amplitud de visió en verd, que els hi confereix una elevada qualitat paisatgística i una elevada fragilitat per assimilar canvis.
- Les Zones agrícoles:** que es delimiten a les zones que s'ha mantingut l'agricultura tradicional amb dues zones diferenciades: la zona de la Valenciana i l'enclau de l'espai comprès per les masies: Ginebreda, Can Voltà, Farigola i Can Rossell de la Muntanya. Són zones d'alta valor paisatgístic pel seu valor com a paisatge vitivinícola del Penedès i de patrimoni cultural.
- Les zones urbanes:** amb la seva àrea d'influència. Serien les zones, incloses dins d'aquest UP, amb menor qualitat paisatgística, en les que caldria adoptar mesures per a disminuir l'impacte visual que comporta sobre el conjunt de la UP forestal.

- **UP Agrícola**

Dins d'aquesta unitat es poden diferenciar 2 subunitats:

- Zona Ocupada per conreus:** zones d'alt valor paisatgístic representatives del paisatge vitivinícola del Penedès. Dins d'aquesta es poden diferenciar 2 subunitats de característiques similars però separades en l'espai per la divisió que representa el Riu Anoia i totes les infraestructures que transcorren paral·leles a aquest:
 - Zona marge esquerra riu Anoia:** comprèn tot l'espai agrícola situat entre la Rierussa i el límit occidental del municipi situat al nord del riu Anoia.
 - Zona Can Martí de Baix:** comprèn la zona agrícola compresa entre el Puig i Can Martí de Baix per sota de la Carretera de Sant Sadurní d'Anoia.
- Zona Forestal:** es tracta de totes les clapes forestals, arbrades o no, que hi ha al llarg de les torrenteres que solquen la plana agrícola en direcció nord-sud. Aquestes clapes tenen un alt valor paisatgístic ja que juntament amb les zones agrícoles ens configuren un paisatge en mosaic característic de l'espai vitivinícola del Penedès.

- **UP Fluvial-Anoia**

Dins d'aquesta unitat es poden diferenciar 2 subunitats:

- Zones ben conservades o recuperables:** inclou tots els marges del riu Anoia on encara resten clapes de la vegetació de ribera potencial de la zona (albaredes) i les zones on l'estructura geomorfològica del riu s'ha conservat, el que pot permetre a la llarga la recuperació d'aquesta vegetació ripària. Es tracta de zones d'alta qualitat paisatgística que porten associat un alt valor de connector del territori.

-Zones ocupades per infraestructures: Inclou totes les zones on s'han instal·lat infraestructures viàries o urbanístiques. Zones de pitjor qualitat on cal adoptar les mesures correctores adients per integrar aquest espais en la UP anterior.

1.2.10 LA CONNECTIVITAT ECOLÒGICA

En els processos de planificació territorial cal crear una estructura ordenada que permeti la continuïtat dels processos ecològics que en ells s'hi desenvolupen, per aquest motiu que cal definir els connectors (espais) que actüïn com a via de pas entre els diferents espais protegits o definits d'interès natural per algun dels seus valors.

Aquests espais connectors han d'estar ben conservats, evitar la fragmentació i contenir aquells punts (zones de permeabilitat) que realment funcionin com a connectors.

Aquestes àrees connectores ecològiques no sols han de permetre la connexió dels diferents espais d'interès del municipi, sinó que també han de permetre la connexió dels espais d'interès a escala supramunicipal (comarcal i catalana).

A Gelida el Pla Director Supramunicipal de Sostenibilitat defineix 3 eixos a nivell comarcal que transcorren pel terme de Gelida:

- 1- Eix del riu Anoia: travessa tot el municipi en direcció oest-est i a escala més gran permet la connexió dels espais de la comarca de l'Anoia amb el pla del Penedès i espais litorals. A més aquest eix té gran importància també com element distribuïdor dels altres eixos definits.
- 2- Eix Sant Llorenç.d'Hortons – Ordal: aquest eix permet la connexió dels espais del PEIN "Roques blanques", "Montserrat" i "Serres d'Ordal".
- 3 – Eix Sant Quintí-Sant Llorenç: permet la connexió ecològica en sentit est-oest de tot l'àmbit de la MAP. A més té l'interès afegit que connecta els eixos Sant Sadurní-Ordal, Sant Llorenç-Ordal i Sant Quintí-Ordal.

De la mateixa manera es defineix una xarxa de connectors locals lligada als torrents i les rieres per tal de reforçar la connectivitat ecològica, dos dels quals es troben a Gelida:

- 1 – Fondo de Mas Granada, que permet la connexió dels eixos Sant Sadurní-Ordal i Sant Llorenç-Ordal.
- 2 – Torrent de Can Torres, que fa de connector i reforça els eixos Riu Anoia i Sant Llorenç-Ordal.

1.2.11 ÀREES DE RISC

• **Incendis forestals**

La climatologia de la zona de caràcter mediterrani amb estius calorosos i eixuts fa que els incendis forestals siguin freqüents. Risc que es veu augmentat per la presència d'una vegetació de marcat caràcter piròfit com és el pi blanc i l'abandonament en que es troba actualment la major part de la superfície forestal.

Tota la zona de les Serres d'Ordal es troba inclòs dins del **Perímetre de Protecció Prioritària** assenyalat amb el codi B6 "Serres d'Ordal" segons la classificació del DMAH per a la planificació de la prevenció d'incendis forestals.

El risc de foc depèn de varis factors entre els quals destaquen:

- Climatologia de la zona
- Tipus de Vegetació
- Estat de la massa forestal
- Pressió antròpica
- De l'existència d'infraestructures externes que pugui causar l'inici d'un foc,

La propagació d'un incendi forestal dependrà, a més dels factors anteriors, de:

- Estat de la xarxa de camins
- Existència de punts d'aigua
- Realització de mesures per a frenar l'avanç d'un foc (tallafocs, franges de protecció, neteges de sotabosc).
- De l'organització municipal i dels habitants enfront d'un foc
- Del material i equip existent

A l'estudi ambiental s'analitzen cadascun d'aquests factors referits al municipi de Gelida.

De l'anàlisi feta es dedueix que el risc d'incendi forestal a Gelida és molt gran. Per aquest motiu per a la realització de qualsevol actuació en zones forestals o properes cal extremar les mesures de prevenció. A més l'administració s'ha d'encarregar de fer complir tota la normativa vigent i cal aplicar el PPI i mantenir tota la xarxa de camins classificada dins del PPI en bon estat durant tot l'any i especialment en el període d'alt risc d'incendis.

• **Riscos geològics**

Els riscos geològics que podem trobar a Gelida van associats a fenòmens d'inestabilitat gravitatòria, que poden comportar desprendiments, esllavissades i caigudes de roques. Es tracta per de riscos geomorfològics que estan condicionats principalment per les característiques litològiques del substrat, els condicionaments estructurals d'aquest (fracturacions) al relleu i a l'influència de fenòmens externs (climatològics i antròpics).

Aquest fenòmens són més perillosos quan més pronunciat és el relleu, ja que el risc d'esllavissada o desprendiment és major i a més comporta un major desplaçament tant vertical com horitzontal. Aquest risc s'incrementa si a la zona hi ha habitatges propers.

Dins de Gelida aquesta inestabilitat geomorfològica es concentra principalment en els marges del cursos fluvials que han solcat una llera força profunda deixant uns marges alts i verticals.

En els plànols del POUM i a partir de l'estudi de pendents es delimitaran les zones amb major risc d'esllavissades.

•**Risc de contaminació d'aqüífers**

Les aigües subterrànies representen un recurs hídric molt important, per aquest motiu la seva protecció en quant a evitar sobreexplotació i evitar la possible entrada de contaminants té gran importància.

La millor forma de prevenir la contaminació d'un aqüífer és evitant que arribin a ell els elements nocius, i la millor forma de fer-ho es planificant una correcta ordenació del territori en que és contemplin les característiques hidrogeològiques d'aquest, delimitant les zones de major vulnerabilitat.

La vulnerabilitat d'un aqüífer dependrà principalment de la naturalesa del terreny de les zones de recàrrega. En el plànol nº 4 s'han indicat aquestes zones.

En aquestes zones més vulnerables caldrà tenir en compte quan es permetin nous usos o la instal·lació d'activitats el potencial contaminant d'aquestes.

1.2.12 ÀREES D'INTERÈS

A l'estudi ambiental, en el capítol 4.4 Descripció d'Àrees d'Interès es descriuen aquells àmbits del municipi de Gelida, destacables per els seus valors:

- Natural, incorpora els entorns protegits sectorialment: PEIN, Xarxa natura 2000, Hàbitats d'interès comunitari, Espècies animals i vegetals d'interès comunitari de la Directiva Hàbitat, espècies animals d'interès comunitari de la directiva aus i proteccions puntuals d'arbres.
- Hidrogeològic
- Fluvial
- Geològic
- Faunístic
- Connector
- Agrari
- Forestal
- Agropecuari
- Paisatgístic

Dins dels entorns d'alt valor cal afegir els entorns de valor cultural i històric, que formen part del Catàleg de Béns Culturals d'Interès arquitectònic, arqueològic, geològic i paleontològic.

1.3 EVOLUCIÓ HISTÒRICA

1.3.1 RESSENYA HISTÒRICA

En aquest punt incloem l'estudi inclòs a la Informació urbanística de la Revisió del Pla General d'Ordenació Municipal de l'any 1980-81, donada la seva amplitud i l'aprofundiment en els diferents temes.

•*Els orígens del poblament*

No hi ha a l'Alt Penedès cap troballa arqueològica que fonamenti el poblament en les etapes més antigues de la història: el Paleolític Inferior i el Paleolític Mitjà.

Tenim, però, importants vestigis arqueològics del Paleolític Mitjà a la comarca veïna de l'Anoia, a l'"Abric Romaní" de Capellades.

Els orígens de poblament a la comarca els hem de situar al Paleolític Superior gràcies a les troballes d'uns burins i destrals a Mediona i a Guardiola de Font-rubí (a Parelles i a Mas Pinyol).

El Neolític en el qual s'estableix el canvi més important que s'ha produït en la Història, el pas d'una època recol·lectora a una de productora on es formaran les bases socials i econòmiques de les cultures posteriors i de les anomenades civilitzacions, és un període ja més documentat amb suficients jaciments arqueològics per establir diverses etapes.

El primer Neolític caracteritzat per les troballes de ceràmica montserratina, cardial (amb decoracions de cordes, cordons, pressions dels dits o d'espàtules sobre el fang cru, treballat a ma), es documenta a les "Roques del pany" i a la "Cova del Toixó" a Torrelles de Foix, on l'habitat s'efectuava en coves; i al barri Romaní a Sant Martí Sarroca, a les guixeres de Viloví del Penedès, i prop de Les Lamberdes, al terme de Torrelles de Foix, on l'habitat era a l'aire lliure i els jaciments corresponen al fons de les cabanyes construïdes amb branques i fang sec prop dels camps que conreaven.

El Neolític Ple es caracteritza pels enterraments d'inhumació efectuats en fosses excavades a terra, on s'hi poden col·locar lloses i pedres. Normalment, l'individu és únic i està en posició fetal acompanyat d'un aixovar d'adornaments, armes, estris i ceràmica sense decorar. Poden trobar-se prop dels poblats o sota les mateixes ases, formant els ja anomenats "fons de cabanya". Corresponen a aquests últims el sepulcre de Pacs, el de la fàbrica Cinzano i el de Cal Marques, a Castellví de la Marca.

Al Penedès hi ha necròpolis de sepultures de fossa individual i coves sepulcral col·lectives en àrees molt properes, cosa que explica la presència d'elements arqueològics comuns i la relació entre les cultures i l'evolució continuada entre els dos grups com demostrava la recent excavació a

la cova de la Font del Molinot de Pontons.

El període Neolític Final és el dels sepulcres megalítics, que no és conegut al Penedès. El més proper es troba a Valldosera (Alt Camp). Sí, però, que són conegudes les coves sepulcrales d'enterraments col·lectius

acompanyats d'aixovars, a Pontons i a les "Roques del pany" a Torrelles de Foix, on s'utilitza el bronze i la ceràmica típica és la del "Vas Campaniforme". També és d'aquesta època una cova de la Muntanya de Sant Pau a Vilafranca del Penedès i unes pintures descobertes a Segarrull, a la muntanya d'Olèrdola. Es caracteritzen per figures del mateix tipus que les de la pintura llewantina, esquemàtiques, de tints planes, que configuren, en aquest cas, escenes d'arquers, i estan disposades en una petita cova on s'han trobat també peus de ceràmica, d'os i de pedra.

El sílex és un material usat des del Paleolític fins que és desplaçat pels metalls, i utilitzat en uns moments més, que en altres. Els tallers de sílex escampats pel Penedès són nombrosos: a Sant Joan de Pontons, a Mas Graneu de Moja, al barri Romaní i a Cal Lleó de Sant Martí Sarroca, prop de la cova "La Masia" de Torrelles de Foix, a Sant Pau i a Sant Jaume, prop de Vilafranca del Penedès, a les guixeres de Vilobí, a Can Batista, prop de Sant Sadurní, a la Font de Llinars i prop de Pareres al terme de Font Rubí, prop de la Bòria a Sant Quintí de Mediona, a Les Valls de Foix, prop de Cal Magí Rosell a Torrelles de Foix.

L'anomenat Bronze Final o període Hallstat ve determinat per la incorporació del nostre país a la civilització indoeuropea, per la formació d'un substrat ètnic i cultural, que més endavant donarà lloc al món iber, i per l'impacte del món colonial mediterrani.

Amb la invasió dels pobles dels camps d'armes que no va ser una invasió sobtada, sinó una introducció sovintejada, s'incorporen a l'antic substrat ètnic neolític una nova tecnologia, la del ferro, i un nou tipus d'enterrament: la incineració. La ceràmica és negra, llustrosa i amb decoracions acanalades. S'han trobat els primers indicis de poblats. Segurament l'organització social, la jerarquització, l'especialització del treball i el comerç van avançar. A la bòbila de Can Magem, a Vilafranca del Penedès, s'han trobat armes i altres restes d'aquesta època, així com la "cova de la plana de la Pineda", a Font-rubí.

Per altra banda, en aquesta època es comencen a rebre a la costa mediterrània els primers impactes dels colonitzadors grecs, que també introduïren el ferro. Ens aporten, a més, l'elevació del nivell de vida típic de les grans civilitzacions. S'imposarà l'estil oriental en les decoracions i en els atuells personals. Es rebran influències de la seva religió, mitologia i manera de fer i de viure. Es comprarà ceràmica grega. A la "Vinya del Pau", a Vilafranca del Penedès, s'han trobat peces de ceràmica grega de figures vermelles.

Amb els ibers comença l'època històrica. Al Penedès i al Camp de Tarragona s'hi havien establert els Cosetans. Els ibers van evolucionar cap a fórmules culturals superiors gràcies a l'estímul dels colonitzadors. La població estava organitzada d'una manera semblant a la tribu. Les tribus properes

a la costa es regien políticament per règims aristocràtics. Coneixien l'escriptura, el torn per a la ceràmica i el ferro. Vivien de l'agricultura i la ramaderia, amb una especialització del treball. La població es concentrava d'una manera fixa en llocs alts, estratègics i fortificats. Els poblats adaptats als terrenys s'organitzaven al voltant d'un carrer o plaça central. Es el primer indicatiu d'urbanisme conegut.

Es coneixen al Penedès molts poblats ibers. El més important, sens dubte, és el d'Olièrdola, del que es conserva la seva muralla. N'hi ha d'altres: el de la Maçana de Font-rubí, el del Pujol d'En Figueres a Subirats, el del carrer de la Roca de Sant Martí, el de Mas Castella dels Monjos, a la Font del Cuscó de Sant Pere Molanta, a la Font de les Deus de Sant Quintí de Mediona, al Molí d'En Rovira a Vilafranca del Penedès, al turó del Pujol de Subirats, a Sant Pau d'Ordal. S'ha trobat ceràmica ibèrica a la Font de Cal Morgades, a Castellví de la Marca al Castell de Font-rubí, al Mont del Ciment Freixa i a la partida de La Bleda dels Monjos, prop del convent de Sant Domènec a La Ràpita, al castell de Sant Martí Sarroca, entre Sant Sebastià i la capella de la Llinda a Sant Sadurn d'Anoia, a les guixeres de Vilobí, prop d'una casa senyorial anomenada "La Bleda" al terme de Vilafranca del Penedès, al castell de Gelida i prop de les coves de Cal Soler de Secabecs, a Torrelles de Foix.

•**La dominació romana**

La petjada romana al Penedès serà la que marcarà amb més rigor les permanències territorials i urbanes de la comarca. A finals del segle III a. C. i començaments del II a.c. el Penedès es veu convulsant per les operacions bèl·liques de la conquesta romana. S'efectua el desembarcament de Cneo Escipió a Empúries l'any 218 a. C. i la posterior conquesta de Tarraco el mateix any. Caldrà, però, que Ponci Cató vingui a sufocar les rebel·lions de les tribus indígenes contra la dominació romana, que foren més abundants a l'interior del principat al voltant dels Llengetes, que a les costes i zones properes a elles, com el Penedès. De tota manera, els romans s'estableixen a Olièrdola, lloc estratègic triat per a la defensa i que caldria suposar dedicat a la pacificació. Els antics poblats ibèrics van continuar la seva vida paral·lelament a la romana, en uns primers temps. Més endavant, sufocades les revoltes, s'inicia el llarg període de la Pax Romana. Els poblats indígenes s'aniran abandonant i la població es concentrarà a les planes, prop dels conreus, de les noves ciutats i de les vies de comunicació.

A un primer moment de consolidació de la conquesta corresponen la reconstrucció de les muralles d'Olièrdola, de la Torre de les Gunyoles a Avinyonet i de la desapareguda Torrota de Ferran, prop de Sant Pere Molanta, destinades aquestes últimes a la protecció de la Via Augusta o de les vies secundàries. Edificacions totes elles destinades a la defensa i alguna, com la de Les Gunyoles, a monument funerari.

A un segon moment, aconseguida la pau, correspon el procés de romanització, d'imposició dels models culturals i civilitzadors romans: la llengua, l'art, l'arquitectura i el tipus de vida. Es ara que es realitza la introducció cap a la vida urbana plena. Es formaran ciutats grans i organitzades

repartides per tot Catalunya, on privarà l'economia de l'intercanvi i de mercat. Aquest serà un període de prosperitat del que es conserven vestigis importants: el Pont sobre la riera de Sant Sebastià dels Gorgs, els columbaris de Cal Pinyol i la Torrota Pasteres a Subirats construïts entre el s. I i el s.III d. C., el columbari de l'Arbossar a Avinyonet, la Torrota del Mora a Lavern, el Pont Vell a Sant Sadurní d'Anoia, l'aqüeducte romà a Sant Jaume dels Domenys.

Al Penedès, la població estava distribuïda d'una manera rural. La ciutat propera mes important era Tarragona. No hi havia pobles intermitjos entre la ciutat i la vila. De manera que el Penedès deuria estar drenat de vil·les. En queden restes a Pacs, a Els Monjos, a Cal Noia al terme de Castellví de la Marca, a Cal colomer a Font-rubí, a Les Gunyoles a Avinyonet del Penedès, a la Rovira Roja, a Cal Sègol i a Rovellats, del terme de Sant Martí Sarroca a Can Vermell (El Rebato) a Subirats, a Les Cases Roges de Sant Cugat de Sesgarrigues, a Puigdàlber, a Sant Pere Molanta al terme d'Olèrdola, a Vilobí (originari de Villa Alabin), i a La Ràpita, on moltes vegades s'ha suposat, sense massa fonament, que podia ubicar-se la ciutat de Antistiana. Les restes d'aquestes viles - parets, columnes, mosaics, arcs, marbres i estucs - fan pensar que, com arreu de Catalunya, no eren massa grans, no espectaculars. Eren unitats de conreu que no arribaren mai, ni de bon tros, als latifundis.

S'han trobat altres restes de caràcter romà, insignificants per poder-ne dir altra cosa que el pas dels romans pel nostre territori: ceràmica, sigilata, campaniana i teules, a La Ràpita, a Els Monjos, a Sant Martí Sarroca i a Vilafranca, i un forn de ceràmica a Cal Sègol de Sant Martí Sarroca.

• **Les permanències territorials romanes**

La conquesta romana i la llarga pau posterior han deixat sobre el territori la permanència de l'estructura de camins, la forma bàsica d'assentament: les vil·les rústiques i la forma distributiva de les parcel·les de conreu sobre el territori. La Via Augusta és l'artèria principal d'aquesta estructura de camins que travessava la comarca entrant per Martorell, continuant per Gelida, Sant Sadurní, La Granada i Els Monjos, i sortint de la comarca per L'Arboç. Al seu pas deixarà nombrosos vestigis, alguns dels quals ja hem anotat.

Però el més important des del punt de vista territorial és la formació de diferents enclaus, origen de molts nuclis de població actuals.

La resta de l'estructura de camins va ser inicialment conseqüència de la conquesta i posteriorment necessitat bàsica per consolidar la romanització de la península.

Els inicials viaranyys que sortien de la Via Augusta amb la finalitat de que els exèrcits accedissin als focus de resistència de les muntanyes, es convertiran immediatament en vies secundaries que drenaran la comarca. De totes aquestes calçades secundaries la més important és la que creua el Penedès de Llevant a Ponent sortint de Barcelona amb direcció a Lleida i que després, a l'època

medieval, prendrà gran importància com a via comercial i mercadera. Aquesta via que s'inicia al Portal de la Plaça Nova entrava al Penedès per les valls d'Olesa seguint per Les Gunyoles, terme d'Avinyonet del Penedès, Guardiola de Font-rubí, La Llacuna, Miralles, Santa Coloma de Queralt, i allà s'ajuntava amb les vies que venien de Martorell i Tarragona.

El Pla de Vilafranca i les proximitats de La Granada va prenent importància com a nus de comunicacions d'on surten o passen importants vies. La de Sant Martí- Guardiola, que enllaçava amb el camí de Barcelona a Lleida, Les Gunyoles i Olèrdola - Sitges.

També és de gran importància la via que, iniciant-se a La Granada, passava per Puigdàlber, El Pla del Penedès, Sant Pere de Riudebitlles, Sant Quintí de Mediona, i enllaçava, a La Pobla de Claramunt, amb la via secundària Martorell - Lleida que passava per Masquefa, Piera i Capellades i que origina, als límits del Penedès, els pobles de, La Beguda. Igualment, d'Olèrdola s'iniciava una calçada de comunicació amb el poble de La Ràpita, al terme municipal de Santa Margarida i Els Monjos.

L'altra permanència territorial important és l'assentament. El poblat perd importància per guanyar-la les villae rústiques. Els indígenes foragitats de les muntanyes s'estableixen al pla, a les denominades villae rústiques, originant un teixit dispers base de gran part de les masies més antigues i que més endavant, a l'Edat Mitjana, es convertiran en alguns casos en nuclis de població.

Aquest teixit de camins i masies es consolida quan, en temps d'August i d'Agripa, s'estableix la centuriació del país, sistema impositiu que l'administració romana havia ideat sobre la propietat de la terra, consistent en quadracular la superfície del territori en quadres de 100 metres quadrats, gravant així cada propietat segons el nombre de quadrícules que tingués. Aquesta quadriculació és bàsica per entendre la forma de parcel·lació actual dels conreus del Penedès i les diferents relacions territorials.

•Del segle V al segle XI: Invasions i reconquesta. La capitalitat d'Olèrdola

A partir del segle III d. C., una colla d'esdeveniments contusionaran l'Imperi Roma fins el punt de portar-lo a la desmembració: les incursions dels bàrbars i el seu assentament prop de les fronteres, l'expansió del Cristianisme, que atacava els puntals ideològics de l'Imperi, la crisi de l'autoritat de l'emperador, i el procés de ruralització de l'economia i la societat que provoquen una evolució de la propietat rural cap el latifundisme.

El domini visigòtic posterior va provocar un divorci entre el país real (els catalano-romans, demogràficament superiors) i l'oficial ,numèricament inferiors. De tota manera, des del punt de vista territorial i urbà, el domini visigòtic a penes es deixa sentir. En els dos segles i mig de permanència, més que intentar destruir la civilització romana, van voler assimilar-la.

No podem dir el mateix de la invasió musulmana, que tindrà al Penedès considerable influència per

la seva situació geogràfica dins del que fou la Catalunya Nova. El Penedès caigué en mans dels àrabs pel setembre de l'any 714. La Catalunya Nova fou ocupada i destrossada. La Catalunya Vella també, però les zones altes del Pirineus no es veieren afectades. D'aquí en endavant, la serralada pirinenca serà una zona superpoblada que acollirà els emigrants de les zones ocupades pels sarraïns, i es convertirà en baluard de la Cristianitzat. Gran part de la Catalunya Vella (Bages, la Plana de Vic) i de la Catalunya Nova (el Penedès, el Tarragonès) quedaran despoblats.

La permanència de la dominació àrab al Penedès es perllongà quasi dos segles. Dins d'aquest període es construïren diferents enclaus, segurament destinats a la defensa de la frontera, proveïment dels exèrcits o estatge. Aquest és l'origen d'alguns nuclis de població posteriors, com La Munia, capital del terme de Castellví de la Marca, La Ràpita, poble del terme de Santa Margarida i Els Monjos, L'Albornar, barri de Les Cabanyes, i La Granada. De fet, en un país gairebé despoblat la influència de la cultura àrab fou mínima. És interessant solament la configuració i el naixement d'una nova estructura de l'assentament de la població a partir d'aquest moment: de la conquesta i la despoblació.

Amb la intervenció carolíngia a Catalunya, els àrabs retrocediren fins a la línia del Llobregat-Cardener: Girona es va lliurar als francs el 785 i Barcelona fou conquerida el 801. Amb els francs, el territori s'organitza en petits comtats depenent d'ells en teoria, però no en la pràctica. En principi, el mateixos comtes havien de ser francs d'origen. Més endavant foren ja indígenes i els càrrecs es feren hereditaris. Al segle X es va aconseguir gairebé una independència total. Fou el nucli de la posterior formació nacional de Catalunya.

Amb tot això, la zona del Penedès va passar a ser zona de frontera. Es succeeixen freqüents i calamitoses incursions d'exèrcits, tant cristians com musulmans. Al iniciar-se el segle IX, l'exercit franc de Lluís el Pietós, fill de Carlemany avança lentament fent incursions constants que, passant pel Penedès, arribaven a Tortosa, baluard musulmà. En una d'aquestes incursions l'exercit franc, comandat per Guillem de Tolosa, reconquerirà el castell de Sant Martí Sarroca. A començaments del segle X, concretament l'any 905, Borrell I, fill de Guifré el Pilós, travessa el Llobregat arribant fins a les serres d'Ordal. Enfortits els cristians en la línia del Llobregat, el comte Sunyer, successor i germà de Borrell I, decideix la reconquesta del Penedès amb un objectiu clar: la presa d'Olèrdola, que es produirà l'any 929, i la consolidació de l'Alt Penedès. D'aquesta època es pot datar la reconstrucció de la muralla i la construcció de l'església de Sant Miquel i Sant Pere.

En el transcurs del segle X apareixen documents dels castells més importants de la comarca, el que indica una evident estructuració del territori Olèrdola (911), Subirats (917), La Granada (950), Font-rubí (956), Castellví de la Marca (956), Levita (956), Gelida (963), Sant Martí Sarroca (986), Mediona (1000)... d'entre els qual la ciutat d'Olèrdola n'esdevingué centre militar.

La terrible invasió d'Al-mansur l'any 985, en que caigué Barcelona, també fou la derrota per als castellans penedesencs.

Però aquesta retirada fou summament passatgera, perquè l'any 987 el cavaller Galí va ser

anomenat governador de les fronteres del Penedès, i des del Castell de Sant Martí Sarroca emprengué la tasca de colonitzar les terres de ningú al Baix Penedès. Malgrat tot, la colonització es veié sovint interrompuda per les ratzies sarraïnes que es continuaven produint. Aquest és el cas de la de 1002 i 1003, que produeix innombrables danys a la Catalunya Central.

Paral·lelament als esdeveniments de caràcter militar i a la construcció de castells de caràcter defensiu, es produeix un tercer fet: el de la repoblació.

En un començament els nou vinguts a les terres despoblades del Penedès s'arrebossen al voltant dels castells, sempre situats en punts elevats i estratègics, que originaran a la llarga petits nuclis de població: el del castell de Foix, el del castell de Font-rubi, de Subirats, de Sant Martí Sarroca, de Mediona, de Gelida, de Terrassola, de Lavit.

Aquests habitants deuriem dedicar-se a conrear els camps més propers als nuclis defensats. Quan van explotar camps més llunyans van aixecar prop del seu lloc de treball uns edificis de caràcter defensiu: les torres de defensa o les masies fortificades. D'aquesta manera no calia desplaçar-se fins el castell en cas de perill. I en molts descalços també seran l'origen de posteriors nuclis de població: la torre de Can Pasqual, La Torreta i el Castell de les Pujades, a Castellví de la Marca; el Castell de Ferran, el Castellot de la Barquera, la torre de Viladellops, la de Moja, al terme d'Olèrdola; la Torrota de Can Llopart al terme de Subirats; les masies fortificades de la Plana de les Torres, al voltant del castell de Escapces a Les Llabordes; la torre de guàrdia desapareguda que dóna el nom al poble de Guardiola de Font-rubi.

Tant en els castells com generalment prop de les torres o masies fortificades, aquests cristians del Penedès, al mateix temps de construir-se una fortificació per salvar-se del perill dels àrabs, construïen una església, per salvar la seva ànima. El cristianisme, i l'Església com la seva institució, van exercir durant tots els anys de l'època medieval un paper ideològic molt important: de consol i d'esperança. Els exemples d'aquestes esglésies són molt abundants en el Penedès; són origen de bona part de les parròquies actuals i també d'alguns nuclis de població existents: Sant Joan de les Conilleres, San Pere Sacarrera al terme de Mediona; Sant Andreu de l'Avella, Sant Apoloni de la Massana, Sant Vicent de Cal Cerdà a Font-rubí; Sant Pere de Lavern, Sant Sadurní de Subirats, Sant Pau d'Ordal al terme de Subirats; Sant Esteve de Moja al terme d'Olèrdola... i totes les esglésies de l'interior dels recintes fortificats dels castells del Penedès.

La petita propietat agrària que havia privat fins ara arriba al límit de la seva expansió al segle X. Es formaven gràcies al sistema de l'apriació: les terres no conreades no eren de ningú; si algun pagès les explotava trenta anys seguits esdevenien de la seva propietat. Aquest fou un dels reclams pels nous vinguts, els repobladors. A partir d'ara, però, hi haurà una evolució en sentit contrari: de creixement i ampliació dels dominis del clergat i de la noblesa, aconseguits a base de donacions, cessions i abusos de l'autoritat que, unit a la disminució del poder central, portarà al sistema anomenat feudal. El feudalisme es caracteritza doncs per la separació de classes i de treballs (els nobles es fan militars, els eclesiàstics que tindran la cultura a les mans, els pagesos que seran la

classe productora) i pel poder total del senyor (noble o eclesiàstic) sobre el seu domini territorial. Exemple d'això n'és Mir Geribert.

Els diferents interessos que jugaven sobre el territori, les tibantors i els plets entre els vescomtes de Sant Martí i l'abat de Sant Cugat del Vallès, amb la intervenció dels comtes de Barcelona, desembocaren en l'acció independentista de Mir Geribert, que l'any 1041 es proclamava Príncep d'Olèrdola. Efectivament, els dominis de Mir Geribert, Senyor del Castell d'Olèrdola, abastaren bona part de l'Alt Penedès: Olèrdola, Sant Martí Sarroca, Subirats, Lavit, Ribes així com també el castell d'Eramprunyà, el castell del Port a la muntanya de Montjuïc a Barcelona, finques al Vallès i al comtat d'Osona.

Es produïren greus tensions amb Ramon Berenguer I, l'aliança de Mir Geribert amb els sarraïns, l'arrabassament del Penedès. pel compte i un seguit de pactes i reconciliacions que culminaren amb la mort de l'independentista el 1060, decapitat a Tortosa pels musulmans.

La Casa comtal de Barcelona continua tenint el domini de la fortalesa d'Olèrdola i de les seves possessions penedesenques..

Al 1107-1108 es produeix la darrera incursió almoràvit que devasta el Penedès fins al castell de Gelida, que comporta una nova destrucció d'Olèrdola i que suposa l'inici d'una nova etapa en l'evolució històrica i territorial de la comarca. .

•Els segles XII i XIII: Repoblació i naixement de Vilafranca

El segle XII es configura força diferent dels anteriors a la nostra comarca per dues raons: l'allunyament de la frontera cap al Sud i amb això la pèrdua de la perillositat, i la introducció a la vida urbana.

A començament del segle XII es conquereix Tarragona, on es restaurarà la seu episcopal, i posteriorment Tortosa, Lleida i Siurana, últim baluard musulmà al Principat. El Penedès va deixar de ser zona de conquesta i de perill, i la repoblació, començada anteriorment, inicia ara un procés molt ràpid, adquirint el territori i els assentaments de població formes molt semblants a les actuals i, a la vegada, recuperant les antigues formes romanes. Es consolidaran en aquest moment els pobles del pla, i en naixeran d'altres, molts sota la protecció d'un monestir i al costat dels camins, o a la cruïlla dels mateixos. Així, Les Cabanyes és repoblat el segle XII pels hospitalers, que hi fundaren la comanda de Sant Valentí del Penedès; Sant Pere de Riudebitlles neix a l'entorn del Priorat benedictí que ja el 1097 constava com a casa monàstica del monestir de Ripoll, i Sant Sebastià dels Gorgs, dependents de l'abadia de Sant Víctor de Marsella...

L'annexió dels comtats catalans al de Barcelona finalitza al segle XII, com així també la unió per casament, amb la Corona d'Aragó. A partir d'ara els comtes de Barcelona seran reis d'Aragó.

Paral·lelament a aquesta unificació de poder, el sobirà va voler contrastar la força dels senyors feudals afavorint una nova classe social que estava naixent: el burgesos de les viles noves. Eren homes dedicats al treball artesà i a les transaccions comercials, tant en articles de consum com en el comerç exterior. Van revitalitzar l'economia i afavorir uns nuclis urbans que escapaven de les mans del poder feudal. Per això van obtenir la llibertat civil i només estaven sota el domini reial.

Les viles on s'establien els burgesos havien d'estar ben comunicades - per a la possible relació comercial- i havien de ser lliures de lligams feudals - per exercir els nous oficis -. Vilafranca es va formar d'aquesta manera, en l'enclau de l'antiga Torre Dela (potser el nom d'una dona), on segurament hi passava l'antiga Via Augusta (carrer dels Ferrers i carrer de la Cort) i gràcies a unes franqueses reials atorgades amb la finalitat de la repoblació per Ramon Berenguer II, el 1108. Aquestes viles reials tindran ben aviat govern propi, i construiran unes estructures urbanes ben diferents de les dels regnes anteriors: seran amplies i organitzades i constituïran ciutats més regulars, on s'hi acolliran burgesos i artesans i, a més, lladres i rodamóns, i fugitius de les jurisdiccions feudals (l'any i un dia de romandre en una ciutat, s'era lliure dels lligams feudals). Vilafranca, a finals del segle XII era ja la capital del Penedès, desplaçada Olèrdola, ja que els seus habitants, estimulats per les franquícies i els privilegis, es desplaçaran a les terres planes, i concretament a Vilafranca.

La situació bèl·lica de les invasions i la reconquesta no afavorí l'ampliació i conservació de la xarxa de comunicacions romana sinó que, al contrari, aquesta es difuminà. Els únics camins que es construïren foren els d'accés als castells, mentre la resta queda en estat de deterioració. A meitat del segle XII es consolida la important via secundària romana, la denominada Via Mercadera, que inclòs supera en tràfec a la Via Augusta.

Aquesta via passa a ser la més utilitzada pels mercaders, que acudien a la Fira de Vilafranca, de gran renom com a centre de comerç de cavalls, i a partir del descobriment de la tomba de l'apòstol Santiago, pels pelegrins que arribaven al port de Barcelona procedents del Mediterrani oriental o del centre d'Europa amb destí a Galícia.

Durant el segle XIII el procés de repoblació i la vila mercadera es consoliden. A Olesa de Bonesvalls, el 1262, es funda un hospital per Guillem de Cervelló, que permetrà socórrer els pelegrins.

La importància de Vilafranca es veu consolidada amb la formació (s. XIII) de la vegueria de Vilafranca, que comprenia un extens territori molt més enllà del Penedès estricte. Els seus dominis comprenien des del Gaia al Pont d'Armentera, passant per Tous i Queralt, incloent l'Anoia fins a Montserrat i Martorell i d'aquí, per Castellví de Rosanes i Gelida i passant per sobre Cervelló i Eramprunyà, fins al mar.

•*Decadència i crisi demogràfica dels segles XIV i XV*

El creixement demogràfic havia estat molt alt fins al segle XIII (Vilafranca el 1350 tenia 4.000 habitants i corresponia a la 2ª categoria de ciutats de Catalunya). La repoblació havia estat ajudada per la immigració d'occitans. Ara és necessita molta més gent per repoblar Mallorca (1229) i el país Valencià (1245), conquerits per Jaume I, i per a l'expansió territorial (Nàpols...) i comercial mediterrània; per tant, la densitat demogràfica baixarà, encara que el creixement es mantingui.

A partir del regnat de Pere IV el Cerimoniós (1336-1387), que és un dels més llargs de la història de Catalunya i també un dels més bel·licosos, amb guerres internes i externes - la més important de les quals fou la que l'encara amb Pere el Cruel de Castella -, que van anar acompanyades de diverses calamitats naturals.

Un període d'escasses i males collites s'iniciarà l'any 1333, anomenat "lo mal any primer"; la Pesta Negra va fer la seva aparició a partir del 1348; la plaga de les llagostes es produí el 1357; la famosa "mortaldat d'infants" els anys 1362-1363; la "mortaldat dels mitjans" l'any 1371; així com un període de terratrèmols. A tots aquests aconteixements cal afegir-hi la lluita pel poder, les grans agitacions socials i la greu pressió fiscal.

L'acte final del regnat de Pere IV el Cerimoniós es produí al Penedès, al castell de Sant Martí Sarroca, on es refugià amb la seva quarta esposa, Sibila de Fortià, mentre l'infant Martí assetjava el castell.

Els regnats de Joan I, i Martí l'Humà continuen amb revoltes i agitacions socials. La Guerra de la Remena té els seus inicis a la segona meitat del segle XIV, coincidint amb epidèmies i pestes, amb les cremes de collites i l'incendi de masies, i no confluirà fins a la sentència arbitral de Guadalupe, l'any 1485, atorgada per Ferran el Catòlic.

Tots aquests problemes s'agreugen amb la fi de la dinastia catalana i la pujada al poder dels primers Trastamares, fruit del Compromís de Casp.

Es durant el regnat de Joan II, i com a resultat d'una complexa situació política, quan s'inicia la guerra civil de 1462-72. A Vilafranca, el 21 de Juny del 1461, es signen les Capitulacions de Vilafranca que, a més de recollir totes les reivindicacions polítiques de l'oligarquia catalana, reduïa al mínim el poder del monarca en benefici de Carles d'Aragó, príncep de Viana.

L'any 1462, com que l'exercit francès que ajudava a Joan II i a la seva muller Joana Enríquez, no pogué apoderar-se de Barcelona, entren a Vilafranca gràcies a la traïció de Beaumont, cometent tota mena d'abusos que provocaren la mort del senescal francès i de cinc-cents vilafranquins.

Aquesta conflictiva situació explica el nombrós moviment d'agitacions socials que van tenir lloc a la majoria de ciutats catalanes, tant a Vilafranca com sobretot, a Barcelona. S'efectuaren saquejos als

calls jueus, i les classes burgeses es dividiren en dos partits: la Busca, els reformadors, i la Biga, l'oligarquia, que s'enfrontaren en avalots continuats. I la davallada de la població penedesenca, durant l'últim terç del segle XIV i els darrers anys del segle XV.

El fogatge del 1497 dóna a la comarca del Penedès (Alt, Baix i Garraf) una població total de 7.159 habitants, menys de la meitat dels enregistrats en el fogatge del 1365 quan, tot i havent passat la Pesta Negra, la població penedesenca era de 15.750 habitants, amb una densitat de 21 habitants per quilòmetre quadrat, molt per sobre de la densitat mitjana de Catalunya, que en aquells anys era de 12 habitants per quilòmetre quadrat.

Aquesta època és per a Catalunya de crisi; de davallada política i econòmica. Amb la posterior unió de les corones catalano-aragonesa i castellana, encara que es conserven les institucions i la independència. La política segons un regim federalista, les mirades dels reis es decantaven cap a Castella, i amb la descoberta del nou món, cap a l'Atlàntic. Així, Castella desplaça Aragó i Catalunya a l'interior de la Península, i l'Atlàntic desplaça al Mediterrani en l'interès comercial.

L'economia urbana va trigar a ressentir-se'n degut a l'emigració que es produí des del camp a la ciutat amb la problemàtica remença. La crisi va entrar poc a poc, però profundament. Va quallar amb la frenada del comerç mediterrani, que havia estat fins llavors el nucli de l'economia urbana i mercantil catalana. Catalunya tindrà un poder de segona categoria en l'Edat Moderna.

•El redreçament del segle XVI i l'estancament del segle XVIII

El segle XVI fou sense cap mena de dubte un segle de recuperació i de redreçament. A l'inici del regnat de Ferran II el Catòlic, l'Alt Penedès era una comarca despoblada, amb una capital, Vilafranca, amb 315 focs (1.417 habitants), amb insignificants nuclis de població i amb una gran quantitat de cases de pagès abandonades.

El poblament català no solament era insignificant comparat amb França (30 hab/km²) o Itàlia (29), sinó que fins hi tot era inferior a moltes terres hispàniques.

Els fogatges del 1515 i del 1553, després d'uns quants anys de recuperació, avaluen la població del Penedès (Alt, Baix i Garraf) en 7.227 i 8.923 habitants "respectivament" el que ens indica que, malgrat que és evident la recuperació, aquesta és molt lenta.

Mentrestant, el país liquida definitivament la guerra civil, i resolta la crisi social agrària, es proposen reformes institucionals, de la mà del seu rei Ferran II el Catòlic.

El Penedès, comarca eminentment agrícola, rebé molt directament les conseqüències de la Sentència Arbitral de Guadalupe, que suposà la liberalització de la condició del pagès de remença i l'abolició dels sis "mals usos" a que estava sotmès, i la regulació del problema dels "masos rònecs" mitjançant el cens emfitèutic. El cens emfitèutic va establir la diferenciació entre la propietat útil del

pagès i la propietat efectiva que restava en mans del senyor.

Aquesta sentència suposa, des del punt de vista econòmic, els fonaments d'una certa recuperació del camp català instrumentats amb la unitat de producció mas - terra, sigui la masia.

La trilogia mediterrània de pa, vi i oli constitueix la base dels cultius, malgrat que durant els segles XVI i XVII consti l'existència de plantacions de moreres per a l'explotació del cuc de seda. Així mateix, es continua produint safrà, i les hortes són aprofitades per al conreu del cànem i del lli.

Ja en el regnat de Ferran el Catòlic, com sobretot amb els reis posteriors de la Casa d'Àustria - introduïda per l'herència dels Reis Catòlics al seu nét Carles I la monarquia restarà absent de Catalunya. En el temps de Ferran II es va crear el Consell Superior d'Aragó, que havia de mantenir unit el rei amb el territori català, però de seguida va transformar-se en un òrgan format per personalitats castellanes sense cap lligam amb Catalunya. Es va introduir la figura del Virrei, representant del rei a Catalunya, que de fet havia de sotmetre's a les Institucions del país, i que, normalment, fou d'origen castellà.

L'absentisme dels reis a Catalunya provocarà, amb la cada vegada menor convocatòria de Corts, l'adquisició d'importància executiva de la Generalitat, que actuarà al marge de les Corts i gràcies a la percepció fiscal. Paral·lelament es comença a castellanitzar una part de la noblesa catalana, aliant-se amb la Corona de Castella, començant així un procés de desnacionalització pacífica típica del regnat de Carles I. Durant aquest regnat Catalunya encara intervingué en les empreses hispàniques, i en certs aspectes assoleix una relativa prosperitat, restant, però, al marge de l'explotació dels beneficis de la colonització americana.

Amb el regnat de Felip II la intervenció de Catalunya, en les empreses hispàniques no fa sinó minvar, i si a la batalla de Lepant encara hi ha participació catalana, aquesta és pràcticament inexistente a l'Armada Invencible. La desnacionalització i la castellanització s'agreugen i es radicalitzen.

Hi haurà una veritable colonització cultural: nombrosos eclesiàstics s'establiran al Principat formant part dels tribunals de la Inquisició, motiu de discòrdia entre la monarquia i les Corts.

D'altra banda, el gran Imperi Espanyol començarà la seva decadència una vegada assolit el més alt poder: hi haurà pressions externes de protestants, calvinistes i de l'Islam i pressions internes de bandolers, i una excessiva pressió fiscal, que portarà a la ruïna social.

Tota aquesta problemàtica s'agreuja amb el regnat de Felip III, sobretot la decadència econòmica castellana, que no va saber aprofitar les riqueses que sorgien d'Amèrica. Catalunya, en el seu lent redreçament, havia començat a cercar mercat a l'interior de la península per vendre les seves manufactures i productes, una vegada privada tant del mercat colonial com del mediterrània. La implantació de mesures proteccionistes ajudà a la recuperació. Ara és el moment en que en les

viles i ciutats començaran a sorgir uns tipus d'indústries diferents, que evolucionaran al marge dels gremis, que se situaran als afores de la ciutat, i que utilitzaran l'excedent humà rural per a la ma d'obra. Es tracta de la transformació de les estructures productives que portaran poc a poc a una distribució capitalista del treball.

El regnat de Felip IV marcarà la resistència de Catalunya. La recerca de recursos econòmics a Catalunya, davant la ruïna castellana, la política imperialista del comte duc d'Olivares, les destrosses dels exèrcits castellans, catorze anys a Catalunya degut a la Guerra dels Trenta Anys amb França i l'accentuació de la crisi de les relacions polítiques entre Catalunya i Madrid desencadenaran l'aixecament rural que culminarà amb el conegut Corpus de Sang el 7 de Juny del 1640, i originarà la Guerra dels Segadors.

Els dotze anys que durà la guerra, amb el pas de Catalunya sota la sobirania francesa i la final capitulació pactada de Barcelona el 1650, asseguraren al Principat les seves Institucions, però a la vegada dugueren una profunda pertorbació.

L'Alt Penedès viu molt intensament aquesta situació de revolta i de guerra. Ja en el període de preguerra, davant la Guerra dels Trenta Anys amb França, concretament el 1637, es produeixen a Vilafranca forts enfrontaments entre la pagesia i les tropes dels exercits espanyols de Felip IV, enfrontaments que contribuïren a agreujar la situació general del país. En plena Guerra dels Segadors, el 31 de Març del 1642, entre La Granada i Pacs, l'exèrcit espanyol manat pel Marquès de Poval fou derrotat per les forces catalanes del Marquès de la Mothe.

L'evolució urbana de la comarca en aquest període és important. Entrat el segle XVI Vilafranca progressa lentament, però adquireix les característiques d'una petita capitalitat, on s'hi aglomeren clergues i noblesa i on floreixeran diverses confraries. Sant Sadurn de Subirats, avui d'Anoia, es comença a perfilar com una gran vila als peus del castell de Subirats i encara depenent d'aquest Ajuntament. Torrelles de Foix veurà el seu inici als marges de la Riera de Pontons, quan des de la segona meitat del segle XVI els Peguera construeixen una casa-palau amb la capella dedicada al Roser.

Els Gralla construiran la casa Torre Ramona a Subirats, que des del segle XVII prendrà aquest nom heretat de la família Ramon. A la segona meitat del segle XVI es construirà la primera casa a Sant Joan de Mediona, Cal Marquès, al costat de l'antiga ermita de Sant Joan Conilles.

Tot això representa un considerable augment de la població penedesenca entre 1553 i 1717, en que a les tres contrades penedesenques els habitants passen de 8.923 als 15.300. Hi contribuïren en gran mesura el emigrants francesos. Entre 1600 i 1617 les parròquies de Castellví de la Marca, Sant Cugat de Sesgarrigues, Lavern, Sant Sadurn i Vilafranca tenien confraria de "francesos". Aquests, majoritàriament gascons, bernesos i foixencs, es dedicaren bàsicament a les tasques del camps, i contribuiran a un cert redreçament del mateix.

Amb el regnat de Carles II, a finals del segle XVII, es produeix, sobretot a partir del 1680, un redreçament econòmic important, basat en els canvis que comença a sofrir l'agricultura. Es passa ara d'una agricultura de supervivència a una agricultura per a vendre: es podran importar productes alimentaris i especialitzar el conreu en productes dedicats a l'exportació. L'exemple més clar és la viticultura, que ara comença la seva expansió a costa de boscos i sembrats, sobretot a les terres del Penedès, on es comença a fabricar ja aiguardent (el 1692 a Vilafranca) que es comercialitzarà. Evidentment aquest camí agrícola hagués estat impossible sense el redreçament del comerç del mercat, juntament amb el naixement de la indústria rural.

Aquestes activitats, que es desenvoluparan plenament el segle XVIII, causaran un canvi d'actitud política dels catalans envers el govern de Madrid, i es passarà d'un intent de separatisme a un esforç per intervenir en la política general espanyola, que es manifestarà sobretot en la Guerra de Successió a la Corona d'Espanya.

•De la Guerra de Successió a les transformacions agrícoles del segle XVIII

Al morir Carles II sense successor, va designar com a tal a Felip, duc d'Anjou, entrant a regnar la casa de Borbó. Aquesta designació va fer prendre les armes a l'Arxiduc Carles d'Àustria per rescatar la corona i origina el conflicte europeu conegut com a Guerra de Successió a la Corona d'Espanya.

Catalunya al costat de l'Arxiduc Carles, s'alia amb Anglaterra a Gènova, el rebé a Barcelona com a rei.

La trajectòria política europea, condicionada sobretot per la pujada de Carles al tron imperial d'Àustria, repercutí en la Pau d'Utrecht (1713), quedant Catalunya abandonada a la venjança de Felip V, al no complir l'emperador Carles els seus deures i Anglaterra el pacte de Gènova. Barcelona fou assetjada pels exercits d'Espanya i França, caient heroicament el dia 11 de Setembre del 1714.

L'Alt Penedès visqué intensament la guerra. El castell de La Granada fou destruït pels exercits de Felip V; Sant Quintí de Mediona, com que els Cardona eren partidaris de l'arxiduc, va ser incendiat i l'exèrcit saquejà la vila, morint 800 persones; a la família Ramon, també partidària dels Àustries, li van ser segrestats els béns de Torre Ramona a Subirats... La derrota del 1714 suposà l'establiment a Catalunya de l'absolutisme, amb el suport de l'exèrcit d'ocupació de Felip V, que serà l'instrument de control i repressió per tal d'imposar un model polític i administratiu absolutament diferent del que havia estat vigent a Catalunya fins a les hores.

Amb el Decret de Nova Planta del 1716, les antigues vegueries es substitueixen per corregiments, i la de Vilafranca es convertí en corregiment de Vilafranca, canviant notablement els seus contorns. Les velles formes del municipi català, força autònomes, desapareixen en benefici del poder reial, així com, al introduir la figura castellana del corregidor, els municipis s'aristocratitzen originant un distanciament entre la vida del poble i el seu govern. Hi hagué repressió cívica, cultural i lingüística.

Durant el segle XVIII es va reprendre amb més força el creixement de les forces productives que havia començat a finals del segle XVII.

Demogràficament, al segle XVIII es produeix l'etapa de transició entre la població de l'Antic Regim i els nous tipus de societats industrials, i caracteritzada per les taxes elevades de natalitat i les baixes de mortalitat.

Entre 1720 i 1787 la població augmentarà a l'Alt Penedès un 91,3 %. En el cens del 1718 la densitat per quilòmetre quadrat era de 12 a 15 habitants, i Vilafranca tenia de 1.500 a 2.000 habitants. En el cens del 1778, la densitat per quilòmetre quadrat era de 24 a 50 habitants, i Vilafranca tenia de 2.500 a 5.000 habitants i Sant Sadurní de 1.000 a 1.500..

Paral·lelament a aquesta explosió demogràfica s'enregistrà una forta expansió de la vinya. L'increment vitícola es va desenrotllar en general a costa del bosc i amb menys intensitat, de terres de sembradura. Es van desbrossar els límits dels boscos, augmentant així la superfície de conreu, i a finals de segle apareix l'intercanvi exterior basat en la comercialització del vi i de l'aiguardent.

El conreu de la vinya existia abundant de ma d'obra, fet especialment subratllable per senyalar el caràcter colonitzador que tingué aquest cultiu al Penedès. Així sorgiran a finals de segle molts dels petits nuclis de població de la comarca que després, en el transcurs del segle XIX, es consolidaran. Nuclis que s'aplegaran a l'entorn d'una masia important o que formaran els característics carrers de cases entre mitgeres, les "cases noves" dels treballadors del camp, situades prop de les terres de cultiu. Els carrers de Cal Pau Xic, de Cal Rovira, de Can Sa la, en el terme de Subirats; Les Casetes del Raspall, Les Cases Noves, Can Colomer, en el terme de Font-rubí; Monistrol d'Anoia, Can Catasús, en el terme de Sant Sadurní; El Torrent Fondo en el terme de Sant Llorenç d'Hortons, poden ser exemples clars, d'aquest tipus d'assentament. Al mateix temps, la substitució de bosc per vinya originarà l'aparició de masies a la muntanya que després, degut a la crisi de la fil·loxera, seran abandonades.

Alguns dels pobles més importants de la comarca, tindran al segle XVIII un redreçament notable. Sant Sadurní d'Anoia se separarà definitivament de Subirats el 1764, naixement així un municipi cabdal per entendre l'evolució contemporània de la comarca.

El 1770 s'erigeix la parròquia de Santa Maria del Pla, segregant el territori de la parròquia de Lavit, fet que serà cabdal per al desenvolupament del Pla del Penedès. A Torrelles de Foix es construeix l'església parroquial dedicada a Sant Genís, acte determinant per al creixement del poble al costat del camí de Sant Martí a Pontons seguint la direcció de la Riera de Pontons.

Fins el segle XVIII els pagesos de Sant Pere de Riudebitlles vivien dins el nucli urbà situat a la banda dreta del riu, protegits per la pròpia distribució de les construccions. Aquestes formaran dos grans carrers de circumval·lació, el carrer Major i el dels Condols, disposats de manera que totes

les cases donaven a dins la vila pel cantó del davant i a fora la vila pel del darrera. Els dos únics portals de sortida del poble eren el de la Plaça de les Eres i el del carrer de Baix...

A partir del s. XVIII hi haurà una remodelació total del poble gràcies a la canalització de l'aigua de Sant Quintí de Mediona mitjançant un rec que la desvia del riu Bitlles i la porta a Sant Pere a través de l'aqüeducte.

Això permetrà la industrialització, el naixement dels molins paperers i el conreu del regadiu, fets que suposaran un gran creixement de la població, que passarà de 350 habitants el 1718 a 900 habitants el 1787, originant l'eixample: el carrer Nou; el Llarg, el Bonavista...

La indústria paperera no tan sols repercutirà en el creixement urbà de Sant Pere, sinó també en els al tres pobles de les conques de l'Anoia i del Bitlles. A les primeries del decenni dels trenta a Sant Quintí hi havia una fàbrica de paper, i més endavant aquestes es multiplicaren. També a Terrassola i Lavit, Sant Sadurní d'Anoia i a Gelida.

En resum, amb l'increment de la riquesa agrària s'efectuarà una acumulació de capital agrari que en part es reinvertirà en les mateixes explotacions agrícoles (i així es milloren les tècniques, els estris, els adobs i la intensificació del conreu), en part es gastarà en un consum sumptuari improductiu, i finalment una part s'integrarà en el capital mercantil industrial, ja sigui a través dels cabalers o a través d'industrials que gaudeixen de rendes agràries. Durant tot el segle XVIII la burgesia mercantil era la que havia acumulat més capital i la que havia establert les empreses més arriscades.

A partir de finals del segle XVIII es produí una crisi que porta la decadència a aquesta burgesia mercantil i a l'aparició d'una nova burgesia amb interessos industrials que, encara que ja existia al llarg de tot el segle, aconseguirà ara el monopoli del capital.

•De la Guerra del Francs a la crisi de la fil·loxera

Durant els regnats de Felip V, Ferran VI i Carles III, Catalunya treballa per la seva reconstrucció econòmica. Fou amb l'accés de Carles IV al tron d'Espanya (1786) quan es va iniciar un període de trasbalsaments que s'allargaria fins el 1814. Catalunya es veu convulsionada pels fets de la Revolució Francesa i més tard per la Guerra de la Independència, que aquí fou anomenada Guerra Gran. L'Alt Penedès, una vegada més, és escenari de batalles. A primers de gener del 1809, els francesos saquegen Gelida; el 1810 hi ha mobilitzacions del sometent a L'Ordal, Lavern, Quadra de Savall, Sant Sadurní, Monistrol d'Anoia, Subirats, Sant Llorenç d'Hortons i Gelida; el castell de Font-rubí és fortificat pels francesos; el 7 d'Agost del 1813 els francesos, manats pel mariscal Suchet, ocupen Sant Sadurní i L'Ordal, així com La Granada, produint-se enfrontaments violents amb les tropes del general Manso, a Vilafranca hi residí la Junta Superior de Catalunya; etc. Són una petita mostra dels fets que assolaren la comarca, i que portaren també la pesta i la fam.

Superada la Guerra de la Independència, el conreu vitícola continua creixent a la comarca. En la seva extensió a les muntanyes obliga a la construcció de marges per a la contenció de terres i fins i tot al trasllat de terra conreable per escampar-la entremig del pedruscall, i a la vegada continua la tasca colonitzadora amb l'assentament de noves famílies rurals.

Al Penedès el contracte de rabassa morta es generalitza. Aquest consistia en que el propietari cedia unes terres ermes o de bosc amb la condició que el pagès efectués la plantació amb dret a retenir una porció alíquota del fruit mentre visquessin els ceps plantats per ell. El pagès passava així de jornalero a semipropietari de la terra que conreava.

El conreu de la vinya fins a mitjans del segle XIX es val de procediments tècnics molt rudimentaris. Amb la presència de l'oidium es comencen a ensofrar les vinyes i a tractar-ne les malalties.

La fabricació d'aiguardent fins als darrers anys del segle va ser la més important indústria agrícola del Penedès.

La fil·loxera, originària d'Amèrica, passa a Anglaterra el 1863, i d'aquí al continent europeu el 1865.

La destrucció de les vinyes franceses revalorava el vi de Catalunya provocant l'augment de la demanda.

A Sant Sadurní, en Josep Raventós i Fatjé propietari de Can Codorniu, aconseguia el 1872 la primera producció de vi espumós i el seu fill, Manuel Raventós, seria el que l'industrialitzaria al nostre país.

Del 1857 al 1887 el Penedès registrà la màxima població rural. Els habitants passen de 70.749 a 81.421. El paisatge agrari s'havia transformat.

Però a la fi, la fil·loxera aparegué a Catalunya el 1879 a l'Alt Empordà i es va anar escampant fins arribar al Penedès el 1887. En pocs anys les vinyes van quedar devastades, iniciant-se una espectacular davallada econòmica que repercutí en tots els ordres de la vida de la comarca, i que es complica amb el reviscolament del problema dels rabassaires.

Des del punt de vista territorial i urbà aquest període del negoci del vi i la construcció de noves vies de comunicació suposarà millores urbanístiques en moltes poblacions. Es transformen les estructures urbanes amb l'eixamplament del perímetre de les ciutats, traçat de nous carrers i places, aprofitant en alguns casos solars que abans de la desamortització eren propietat de comunitats religioses. A la vegada s'establiran, especialment a Vilafranca, alguns importants serveis públics: el telègraf el cítric el 1865, el gas el 1866, els serveis públics d'aigües, etc.

Des de començaments de segle la carretera d'Ordal, iniciada el 1762 i que arriba a Vilafranca el 1802, constituïa un important eix de comunicació amb Barcelona i a la vegada generava al seu pas

per la vila l'eixampla de la Rambla de Nostra Senyora.

Igualment, la inauguració del ferrocarril de Martorell a Tarragona per Vilafranca el 1865, que uní la comarca amb els ports d'embarcament de Barcelona i Tarragona i assegura el transport dels productes vitícoles, origina l'eixample al voltant de l'estació i el carrer del Comerç a Vilafranca, mentre que la construcció de la carretera d'Ordal a Sant Quintí de Mediona -inaugurada el 1883- originarà al seu pas per Sant Sadurní, després de la construcció del Pont de Melchor Palau sobre el Lavernó, l'eixampla a l'entorn del Carrer de la Diputació.

Alguns termes de muntanya com Mediona, assoliren en aquest període les cotes més altes de població.

L'acumulació de capital permetrà que es puguin construir en aquest moment moltes, de les noves esglésies parroquials, rectories, ajuntaments i, en general, edificis públics de la comarca, així com que les més pròsperes masies realitzin obres de reforma i ampliació, generalment lligades al llenguatge de l'eclecticisme de l'època.

Després de la fil·loxera els vessants de les muntanyes d'Oral, de Font-rubí, d'Olerdola de Gelida, de Pontons, etc., són abandonats i amb ells moltes masies, originant-se una forta despoblació de les muntanyes de l'Alt Penedès. S'inicia llavors la replantada de vinyes al pla amb ceps americans, operació que requerí un esforç de capital, de treball i de tècnica extraordinari i que fou impossible de dur a terme a la muntanya per antieconòmica. Els ceps americans exigien més jornals i més despeses de productes químics, i només a base d'una explotació més racional es va poder sobreposar el rendiment per unitat de superfície obtingut anteriorment. La superació de la crisi de la fil·loxera va repercutir també en l'estructura de la propietat, ja que moltes finques es van vendre o es van parcel·lar, en els contractes d'explotació i en l'aprofitament del terreny.

L'impacte de la fil·loxera fou especialment sensible en els censos de 1897 a 1910, que donaren el mínim de població agrícola comarcal.

Malgrat tot, abans d'acabar el segle la viticultura tornava a ser la primera font de riquesa de l'Alt Penedès i la comarca consolidava el caràcter agrícola especialment vinícola.

•Algunes apreciacions del primer terç del segle XX

Quan les vinyes replantades després de la fil·loxera van començar a donar un rendiment normal, es va inaugurar una crisi que no va tenir altres interrupcions que la dels anys de la Guerra Europea o d'aquells en que una collita regular a Catalunya va coincidir amb una mala anyada a 125 restants regions vitícoles de l'estat espanyol. Deu anys del període 1890-1917 es va vendre el vi al Penedès per sota el preu de cost, així com onze anys del període d'entreguerres 1918-1935.

Aquesta situació porta a la comarca sota les penúries econòmiques i la inquietud social, però no va alterar sensiblement la fesomia vitícola de la comarca; que roman tal i com va quedar després de la replantació de la vinya.

Mentrestant, la zona plana de l'Alt Penedès tendí a recuperar-se demogràficament i assolí els màxims de població rural entre el 1920 i el 1930. La construcció de bona part de la xarxa de carreteres actual i les construïdes el segle anterior serà l'origen, al seu pas pels pobles, dels eixamples que es vestiran, amb arquitectura modernista primer i noucentista després.

La intensa activitat associativa que es desenvolupa fins el 1935 dona com a resultat en la majoria de pobles la construcció de cellers cooperatius, cooperatives agrícoles, ateneus i centres culturals.

Finalment caldria situar el fenomen de l'estiueig, que repercutí directament en alguns pobles penedesencs configurant fins i tot la seva estructura urbana. Aquest és sens dubte el cas de Gelida, mentre que en d'altres, com Torrelles de Foix, Pontons, Sant Martí Sarroca, etc., si bé s'iniciaren en una certa especialització, aquesta no fou tan contundent.

1.3.2 EL PATRIMONI HISTÒRIC

• **Jaciments arqueològics**

Dins el terme municipal de Gelida s'han localitzat alguns jaciment arqueològics de relativa importància el més destacat dels quals és, potser, les restes d'una Vil·la Romana que fou trobada ran de l'autopista i excavada el 1990. Diversos autors relacionen aquestes restes amb la "mansió" AD FINES citada als vasos de Vicarello i directament relacionada amb el pas de la Via Augusta. D'altres jaciments són el de les Coves del Castell (possible hàbitat ocupat esporàdicament des de la prehistòria fins a l'època romana), o diverses troballes d'època ibèrica al Pujol de l'Oller.

• **Forns de calç**

La meitat sud del terme de Gelida està ocupat per boscos assentats sobre un substrat calcari que, durant segles, ha sigut aprofitat per a la producció de calç. La quantitat de forns que podíem trobar arreu era molt nombrosa però a l'actualitat només se'n conserven uns quants que donen fe d'una activitat intensa, avui ja oblidada per tothom. Destaquen els forns de can Ginebreda, el de can Torrents de les Oliveres o de Vallbardina.

• **Patrimoni arquitectònic fora del casc**

La major part del patrimoni arquitectònic de Gelida es concentra al casc urbà o a l'entorn immediat, tot i això cal destacar una sèrie d'edificis catalogats fora del casc:

- Capella de Santa Magdalena de El Puig
- Can Martí de Dalt
- Can Ginebreda

- Can Duran de El Puig
- Can Pascual
- Can Martí de Baix
- Casal del Molí Vell
- Torre de l'Alber

•*Patrimoni arquitectònic al casc urbà*

Actualment hi ha catalogats tant edificis pel seu valor monumental, comunitari, tipològic i arquitectònic com conjunts i recorreguts d'interès: Els elements catalogats actualment són:

- Carrer del Sol
- Carrer de les Banyes
- Casa del Senyor
- Església Parroquial de Sant Pere de Gelida
- La Rectoria
- Cal Terra
- Ca l'Àlex
- Societat Coral d'Artesans
- Casa Ràfols
- Casa Comelles
- "El Centru"
- Carrer de Jaume Via (entre Sant Jordi i la font)
- Casa Delgado
- Casa Riba
- Casa de mossèn Jaume
- Convent de les RR.MM. Franciscanes
- Carrer de la Barceloneta (entre Peracaula i Sant Lluís)
- Casa de la Vila
- Casa Mallat
- Can Castells
- Casa Pallejà
- Carrer de Sant Lluís
- Casa Mir
- Casa Sara
- Casa Jové
- Can Valls (escoles velles)
- Torre Monturiol
- El Funicular
- Casa de Mestre Pasqual
- Casa Esteve
- Casa Altimires
- Plaça del Pi

- L'Escorxador
- Torre del Delfín
- Avinguda Colomer
- Casa Pomar
- Casa Gaines
- Torre del Barco
- Castell de Gelida
- Església de Sant Pere del Castell
- Plaça dels Tarongers
- Casa Torras
- Casal Font

•**Torres d'estiueig**

Dins el casc urbà de Gelida i en alguns casos fora d'ell trobem gran quantitat d'antigues cases d'estiueig que denoten la importància que tingué aquest fenomen a Gelida als principis del segle XX. Aquestes cases presenten diferents estils arquitectònics: modernista, eclèctic, noucentista... i van influenciar als propis gelidencs que també construïren els seus habitatges amb aquests estils. Les principals cases que podem trobar, al marge de si formen part del Catàleg de patrimoni actual són:

Modernistes:

- Casa Ràfols (Major, 18).
- Casa Miquel Valls (Marquès de Gelida, 16)
- Casal Gelidenc (Major, 12)
- Cal Jové (Sant Lluís, 13)
- Casa Pallejà (Barceloneta, 41)
- Caseta D'en Tauler (Jaume Via, 63)
- Ca l'Adela (Jaume Via, 75)
- Casa Delgado (Jaume Via, 65)
- Ca la Sara (Sant Lluís, 9-11)

Eclèctiques:

- Casa Bonaventura Coma (Barceloneta, 13-15)
- Casa de la Vila (Barceloneta, 12-18)
- Casa Terra (Major, 5-7)
- Ca l'Aleix (Església, 2)
- Cal Jaume Carafí (Major, 41)
- Casa Comelles (Major, 35)
- Les Monges (Jaume Via)
- Casa Vallribera Mir (Major)
- Casa del Senyor Font (Jaume Via, 51)

- Torre de Montroi (Sant Lluís, 37)
- Can Valls o Escolles Velles(Sant Lluís, 21)
- Can Torres (Josep Anselm Clavé, 42)
- Torre de l'Albet (Sant Salvador de la Calçada)

Noucentistes:

- Cafè del Casal Gelidenc (11 de setembre, 10-12)n
- Casa Esteve (Pi, 27)n
- Centre cultural i recreatiu (Major, 51)n
- Can Castells (Barceloneta, 27-31)
- Cal Delfí Mas (Àngel Gimerá, 3-5)
- Casa Pomar (Colomer, 21)
- Casa Riba (Jaume Via, 3)
- Casa de Mossèn Jaume Via (Jaume Via, 11)
- Casa Raimon Mas (Jaume Via, 47)
- Casa Gainés (Sant Pere)

Historicistes:

- La Rectoria (Església, 10)
- Casa Cardús (Sant Jordi, 1-3)

Racionalistes:

- Torre del Barco (Vista Alegre)

Conjunts:

- Cases del Carrer Sant Lluís (modernisme, eclecticisme i noucentisme).
- Cases del Carrer Sant Antoni (modernisme).
- Avinguda Colomer (Noucentisme).

1.3.3 LES MASIES

A Gelida trobem tot un seguit de masies i cases de pagès que històricament han estructurat el territori agrícola gelidenc, moltes de les quals encara conserven elements arquitectònics de remarcable interès. Algunes es troben molt ben conservades però d'altres, per desgràcia estan en un lamentable estat d'abandó. A banda del mas pròpiament dit, cal recordar que sovint conserven d'altres elements com cellers, murs, eres, torres, pous... que també cal protegir. Les principals masies que podem trobar són:

- Casal Font (crt. De Sant Sadurní).
- Can Sàbat de la Pujada (c. de Vilafranca).
- Cal Terra (c. Major).

- Can Torrents de les Oliveres (Bosc de can Torrents).
- Can Oller de la Muntanya (Pujol de l'Oller).
- L'Atalaia.
- Can Julià (crta. Sant Sadurní).
- Can Rosell de la Llena.
- Can Ginebreda.
- Can Duran (barri del Puig)
- Can Llopart de Baix (barri del Puig).
- Can Oller dels Tarongers.
- Can Perejoanet.
- Can Martí de Dalt o la Torre Vella.
- Can Mata d'Avelló.
- Can Castany (crta. De Sant Llorenç).
- Can Pascual (crta. De Sant Llorenç).
- La Ferreria (crta. De Sant Llorenç).
- Can Roig de Mas Osset.
- Can Miquel de les Planes.
- La torre de Loselles.

Desaparegudes:

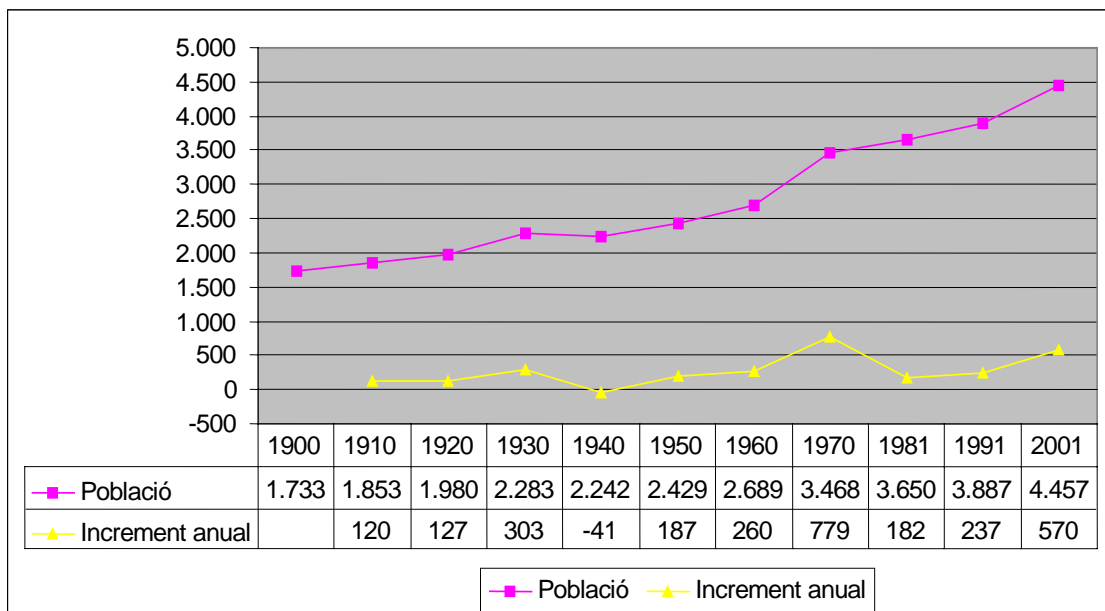
- Can Toni Llopart (enderrocada el març de 2002).
- Can Valls (enderrocada durant el 2001).

1.4 DEMOGRAFIA

1.4.1 EVOLUCIÓ RECENT

La població de Gelida era de 1.823 habitants el 1860. El 1900, per causa de la crisi de la fil·loxera, la població havia minvat a 1.733 habitants. D'aleshores ençà, però, ha seguit un creixement constant amb una única inflexió conseqüència de la guerra civil. Es dona un petit repunt de població en els anys 70 i finalment el creixement més pronunciat de la població de Gelida s'ha donat en aquests últims anys.

En la gràfica següent es comprova com en el any 2001, es començava a iniciar l'acceleració actual però encara no arriba al nivell actual.

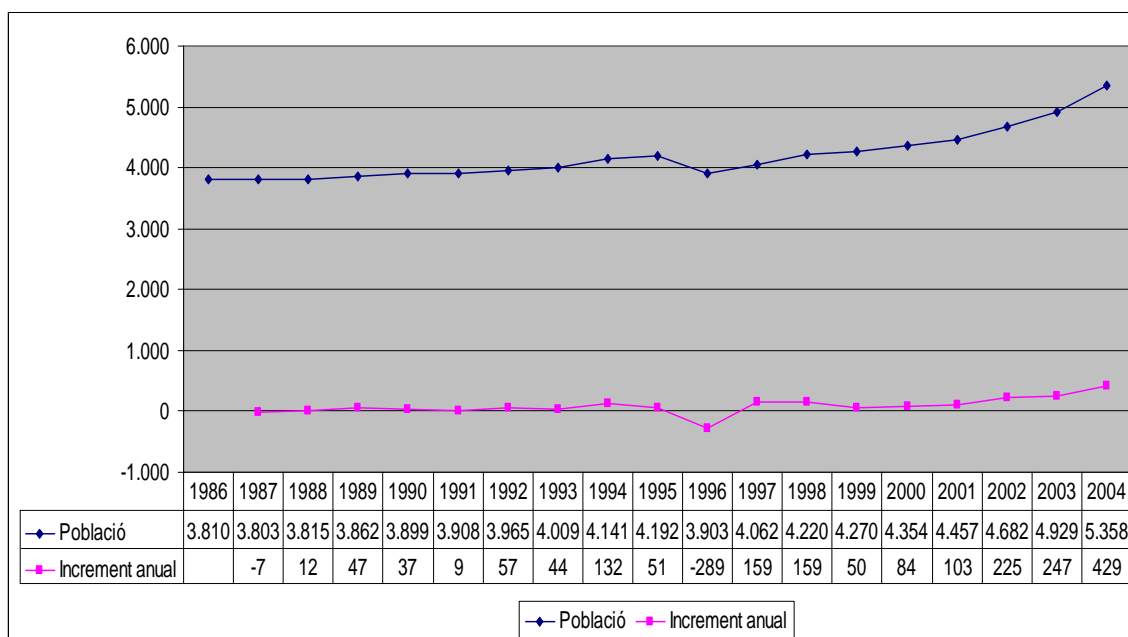

Evolu

ció de la població 1900-2001 (font: Institut Nacional d'Estadística)

El creixement de Gelida durant aquests últims 20 anys ha estat constant i sostingut amb dos petits períodes amb fortes oscil·lacions un d'ells és al voltant de l'any 86 i l'altre l'any 1996. A la renovació del padró de l'any 96 es deixaren d'empadronar molts Gelidencs ja que en la revisió que fa cada 1 de gener l'ajuntament constaven 4.251 ha. I en canvi un cop fet el padró (en concret el 1 de maig del mateix any) consten 3903 ha. Dels 260 habitants perduts l'any 96, durant el 97 es recuperaren 270.

A partir d'aquest moment el creixement ha estat més fort i molt especialment en els darrers 5 anys. En la gràfica de creixement recent es veu el clar augment de l'increment anual, arribant a la dada record de 429 habitants en 2004.

Evolució recent de la població 1986-2004 (font: Institut Nacional d'Estadística)

Un altre fet a tenir en compte és el volum de la segona residència, que fa que durant els períodes estivals de vacances augmenti el nombre de població. Aquest fet, però, cada cop és menys important ja que moltes de les segones residències estan esdevenint habitatges principals, la qual cosa accentua l'augment demogràfic de la població.

1.4.2 DISTRIBUCIÓ DE LA POBLACIÓ

Els diversos assentaments del terme municipal de Gelida els podem agrupar en 5 grans àrees:

- Els petits nuclis tradicionals del Puig, la Valenciana i Cases Noves
- El nucli de Gelida i el seu entorn
- Sant Salvador, conformat per un nucli històric, una urbanització i alguns disseminats
- La urbanització de Martivell
- La urbanització de Safari

	Gelida	Sant Salv.	Nuclis	Martivell	Safari	TOTAL
Nucli	2.017	38	65			2.120
Urbanització		89		290	48	427
Disseminat	97	4	6			107
Total Habitatges 2001	2.114	131	71	290	48	2.654
Total Habitants 2001	3.976	120	150	280	45	4.571
Mitjana habitants/habitatge	1,88	0,92	2,11	0,97	0,94	1,72
Percent	79,65%	4,94%	2,68%	10,93%	1,81%	100,00%

Distribució de la població (font: cens 2001)

Les dades que s'ofereixen són de l'any 2001, ja que són les que actualment ofereix l'Institut d'Estadística de Catalunya, al no trobar-se actualitzat amb les dades del cens del 2006. En el

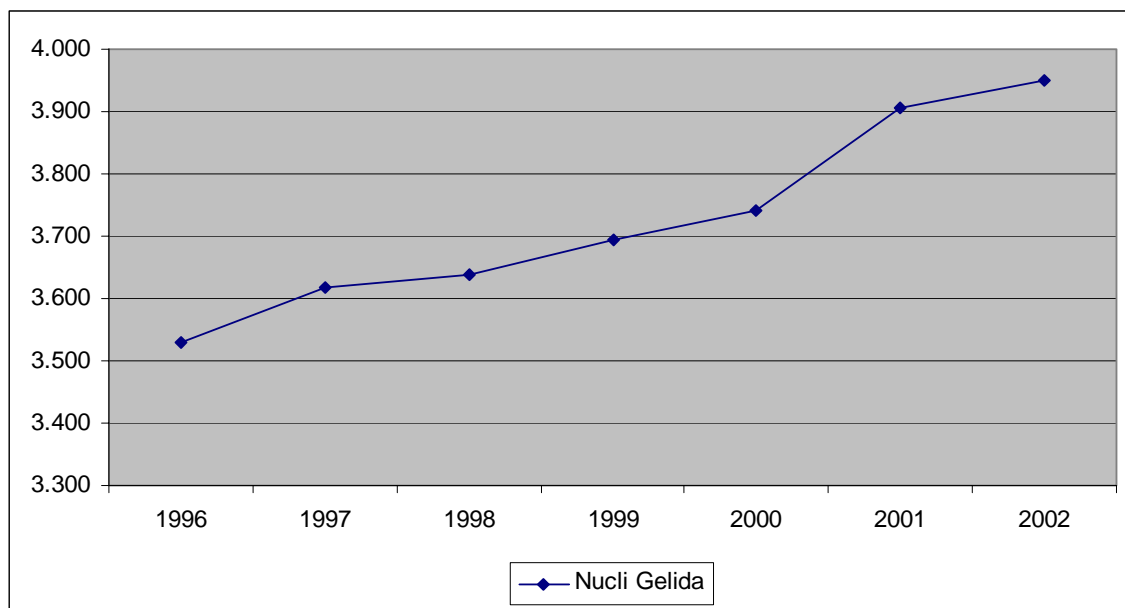
quadre es veu que pràcticament el 80% de la població es concentra en el nucli mentre un 10% resideix en Martivell i un 5% en l'àrea de Sant Salvador.

Si observem l'evolució d'aquestes xifres en els darrers anys comprovarem que el creixement absolut més important es dona al casc urbà de Gelida, però el creixement relatiu més important es dona en les urbanitzacions, on el potencial de parcel·les buides i el pas de segona a primera residència fan que la població s'hagi doblat en 7 anys.

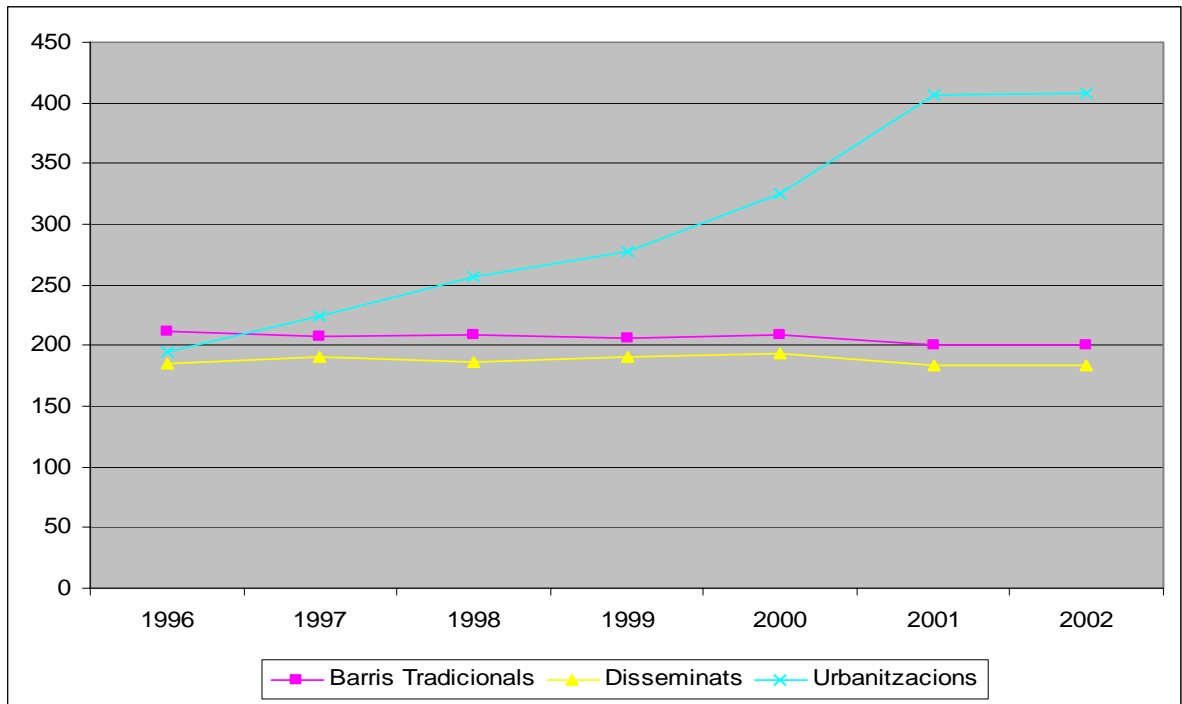
En canvi, en els nuclis tradicionals es dona un estancament degut al manteniment de l'ocupació tradicional.

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Nucli	3.528	3.619	3.637	3.695	3.741	3.906	3.949
Barris tradicionals	212	208	209	206	209	201	201
Disseminats	185	191	187	190	194	184	184
Urbanitzacions	195	225	256	278	325	407	408
Total	6.116	6.240	6.287	6.368	6.469	6.699	6.744

Evolució de la distribució de la població (font: Auditoria ambiental)

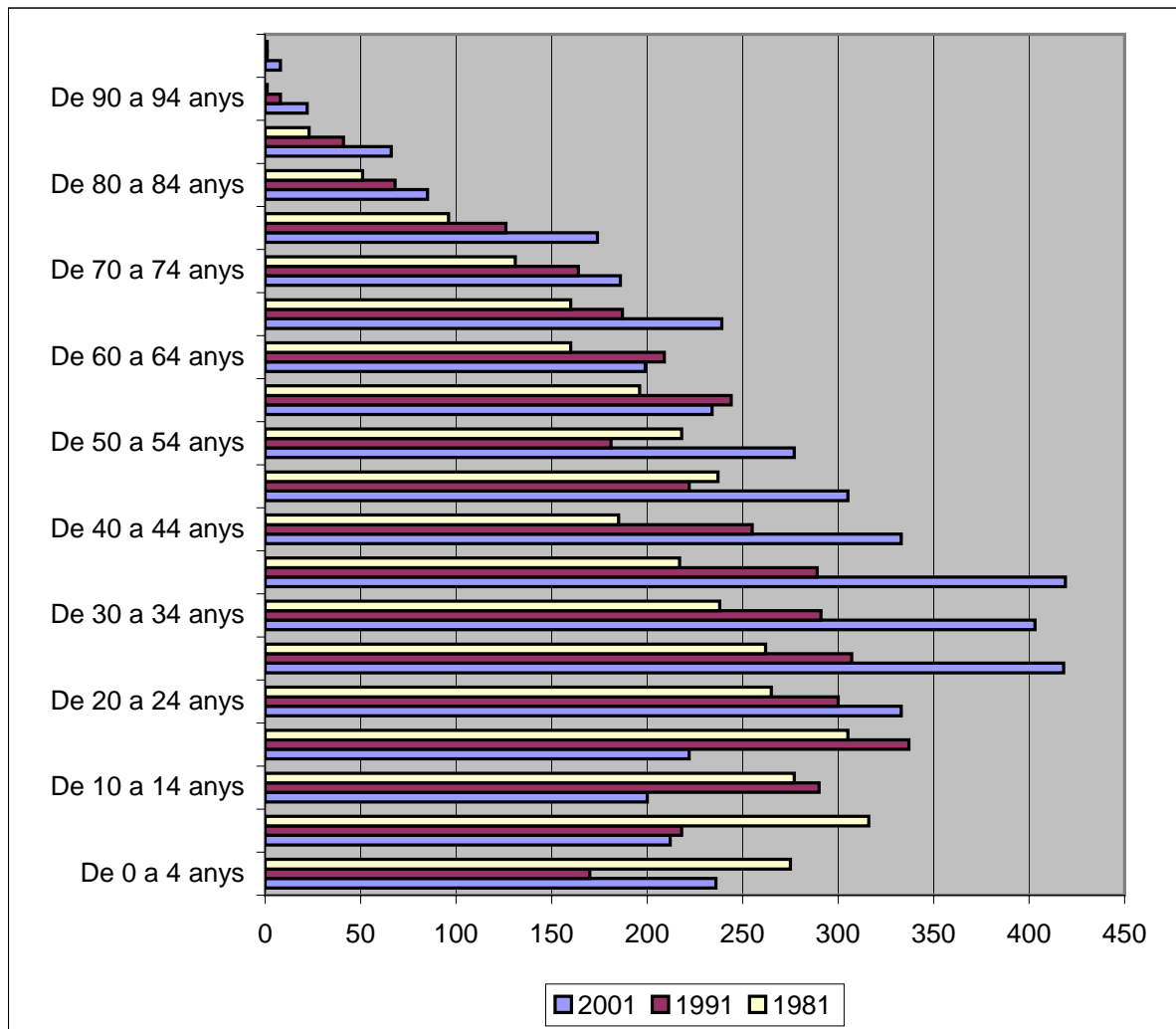
Evolució de la Població del nucli

Evolució de la població fora del nucli

1.4.3 L'ESTRUCTURA DE LA POBLACIÓ: PIRÀMIDE D'EDATS

Per comprendre l'estructura de la població de Gelida hem comparat l'evolució de la piràmide d'edats dels darrers 30 anys, a partir dels censos de 1981, 1991 i 2001 (com s'ha comentat l'Institut d'estadística de Catalunya no ofereix dades més actualitzades).

Gràfic 1: Piràmides d'edats 1981, 1991, 2001

Ens trobem que en 1981 Gelida tenia una estructura tradicional. La gràfica d'edats d'aquest any té una forma clarament piramidal amb els màxim entre 5 i 20 anys.

Aquesta situació canvia en la dècada següent desplaçant-se els màxims al grup d'entre 15 i 35 anys, responent a la baixa natalitat de tota Catalunya en aquesta dècada. Els menors de 15 anys disminueixen de forma ostensible mentre la resta dels valors es mantenen pràcticament en relació a la gràfica de 1981 però desplaçats 10 anys.

En la gràfica de 2001, a més del desplaçament de 10 anys corresponent a edats majors de 40 anys s'observa un fort increment de les edats intermitges, de 25 a 40 anys. Aquest increment correspon a l'explosió d'habitants vinguts de l'àrea metropolitana buscant pisos de preu més assequible, habitatges de major qualitat ambiental o joves que utilitzen com a primera residència les segones residències de la generació anterior.

També s'observa un increment de les edats (menors de 5 anys) que correspon als fills dels nous habitants que, com hem dit, es troben en el tram d'edats més fètil.

La tendència en els pròxims anys estarà marcada per tres factors:

- Envel·liment de la franja d'edats de 25 a 40 anys.
- Noves aportacions de població en la franja equivalent (25-40) procedents de l'àrea metropolitana.
- Naixements corresponent a la segona generació dels nouvinguts.

El resultat serà la tendència a una gràfica de caràcter rectangular, per oposició a l'antiga gràfica de caràcter triangular.

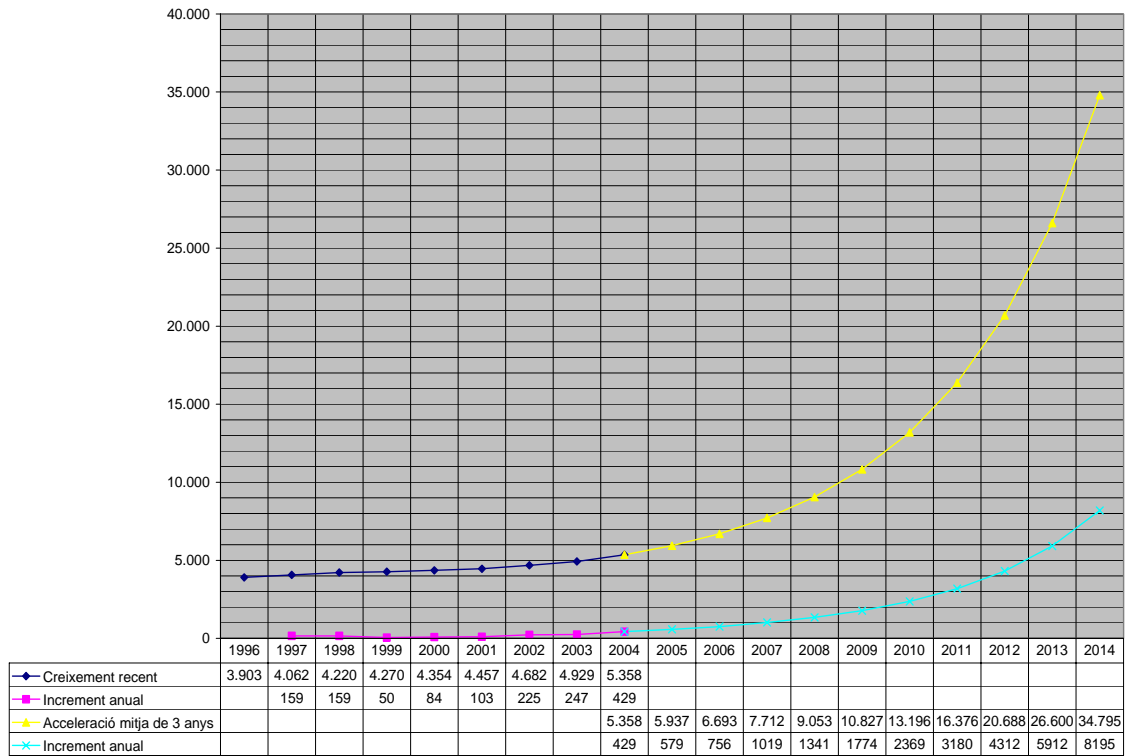
1.4.4 CONCLUSIONS I PREVISIONS. INDICADORS DE CREIXEMENT DE POBLACIÓ

De la simple observació de l'evolució de la població en els últims anys podem deduir que la demanda d'habitatge produïda en aquests anys, provinent de l'Àrea Metropolitana de Barcelona no pot ser absorbida de manera natural pel territori de Gelida. En els últims 10 anys aquesta nova demanda ha esgotat pràcticament un planejament que portava 15 anys sense evolucionar.

Hem realitzat unes hipòtesis de demanda, en base als índex de creixement dels últims anys.

Si considerem l'acceleració del creixement dels darrers 5 anys (*gràfic de creixement parabòlic*) arribaríem a situacions absurdes: en 10 anys se superarien els 30.000 habitants.

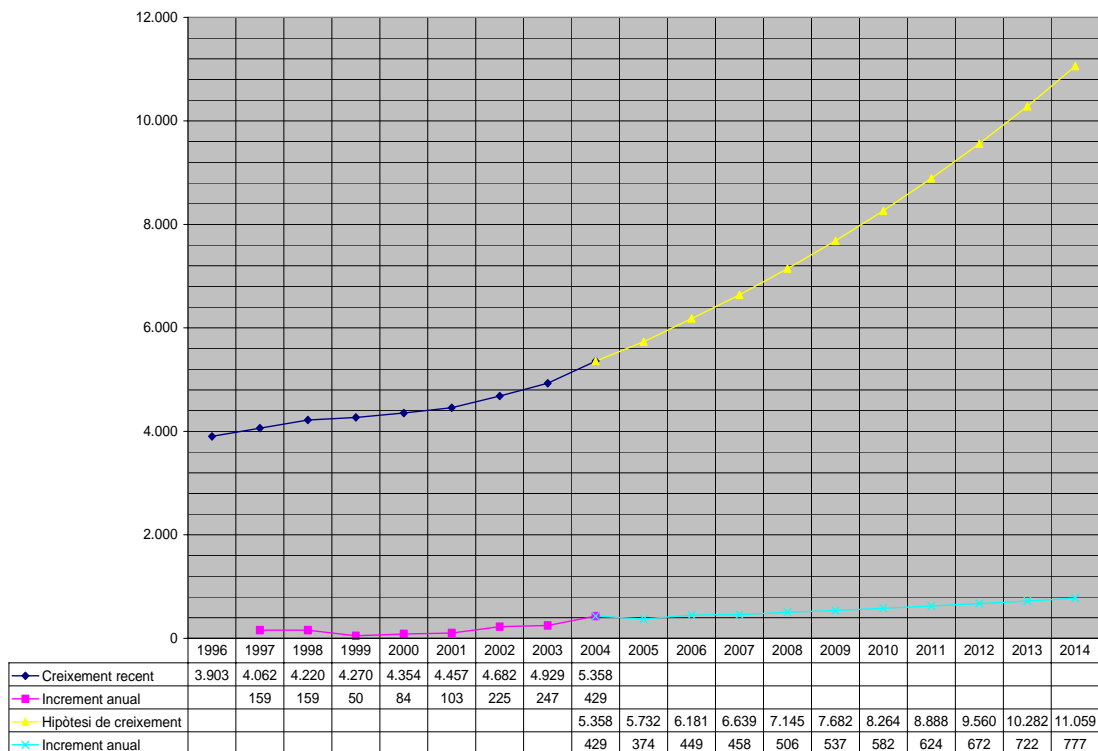
POBLACIÓ SEGONS ACCELERACIÓ DE CREIXEMENT ACTUAL (MITJA 3 ANYS)

Hipòtesis de població mantenint l'acceleració del creixement actual

Considerant que l'índex de creixement s'estabilitzi, sense disminuir (*gràfic de creixement asintòtic*) en 10 anys se superarien els 11.000 habitants. El resultat no sembla absurd però hauríem de parlar de la incapacitat del planejament per absorbir la demanda establerta.

POBLACIÓ SEGONS ESTABILITZACIÓ DEL CREIXEMENT ACTUAL (MITJA 2 ANYS)

Hipòtesi de població frenant l'acceleració del creixement actual

Hem fet una tercera anàlisi basada en el creixement que resultant de la capacitat del planejament actualment vigent considerant una ocupació mitja per habitatge de 2,12 habitants per habitatge (es pren la mitja d'ocupació de l'Àrea Metropolitana de Barcelona segons el cens de 2001).

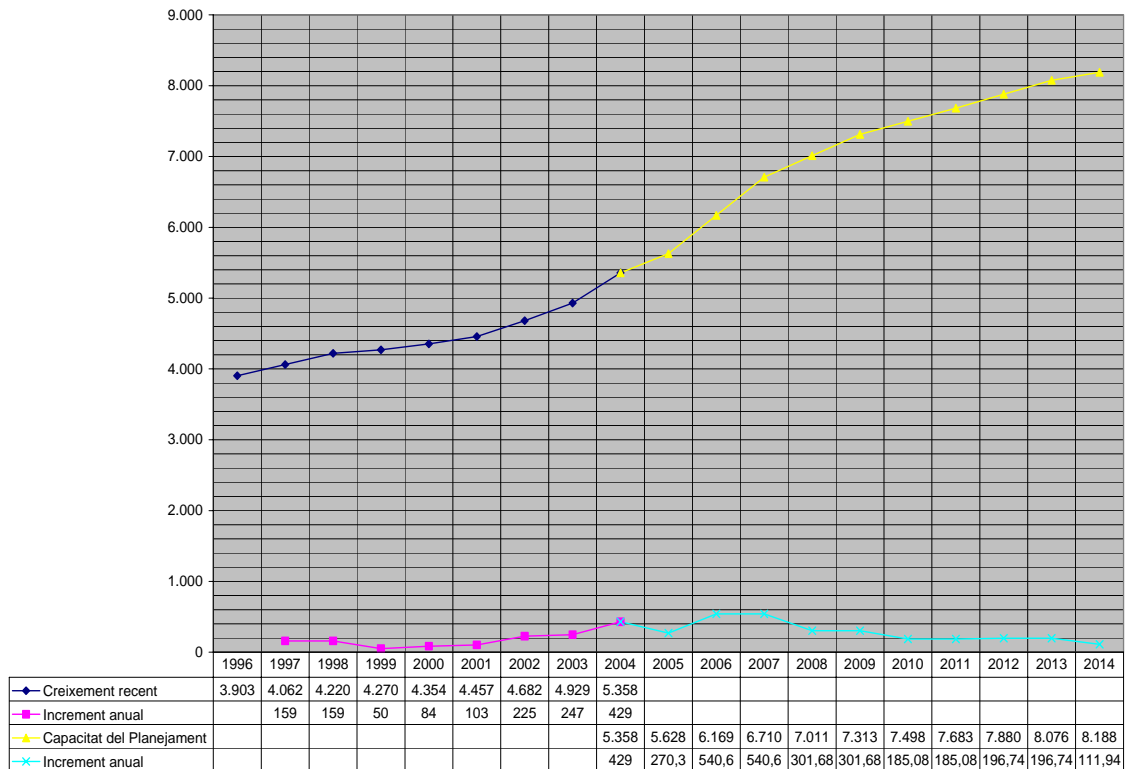
En aquesta hipòtesi s'ha menyspreat la densificació del centre urbà i dels nuclis històrics.

S'ha realitzat seguint els següents criteris:

- 2005 Creixement equivalent al 50% de la capacitat dels sectors urbanístics recentment consolidats.
- 2006 i 2007 Creixement anual equivalent al 50% de la capacitat dels sectors urbanístics amb la gestió finalitzada a dia d'avui i que no estan consolidats.
- 2008 i 2009 Creixement anual equivalent al 50% de la capacitat dels sectors urbanístics amb la gestió iniciada a dia d'avui i que no està finalitzada, més el 10% de la capacitat de les urbanitzacions existents.
- 2010 i 2011 Creixement anual equivalent al 50% de la capacitat dels sectors urbanístics en què s'han realitzat gestions prèvies però que no han estat iniciats formalment a dia d'avui, més el 10% de la capacitat de les urbanitzacions existents.
- 2012 i 2013 Creixement anual equivalent al 50% de la capacitat dels sectors urbanístics en els que no s'ha iniciat cap gestió, més el 10% de la capacitat de les urbanitzacions existents.
- 2014 en endavant Creixement anual equivalent al 10% de la capacitat de les urbanitzacions existents.

Aquest creixement el reflectim en el gràfic següent.

POBLACIÓ SEGONS CAPACITAT DEL PLANEJAMENT VIGENT

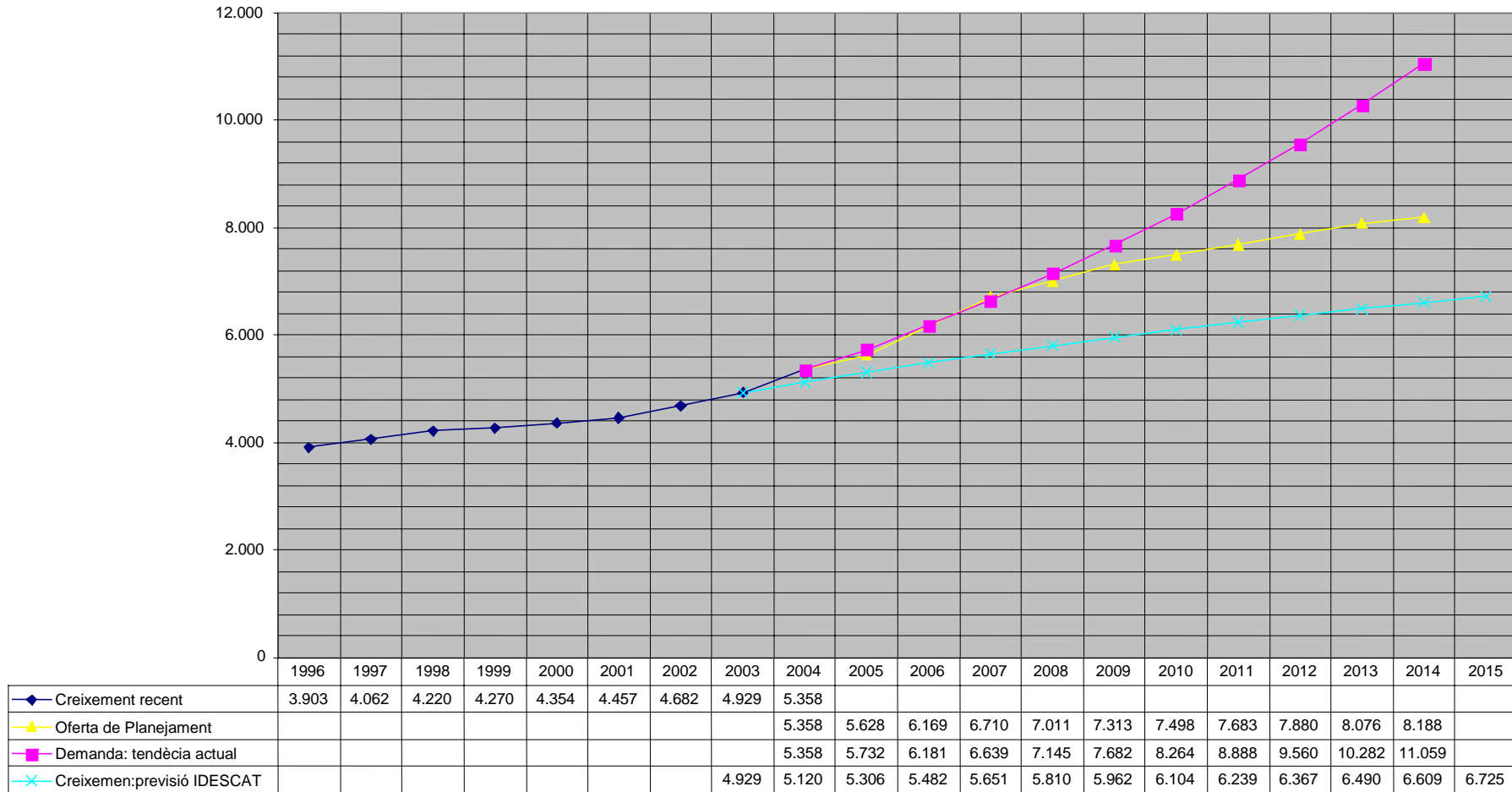
Hipòtesi de població segons la capacitat del planejament actual.

Aquesta hipòtesi ens dona com a resultat el manteniment de l'acceleració actual els primers tres anys per passar a un clar descens de l'índex de creixement en els següents set anys, fins a arribar a l'esgotament del sòl, amb una xifra pròxima als 8.000 habitants en 10 anys.

Aquestes hipòtesis contrasten amb les previsions de l'Institut d'Estadística de Catalunya per a l'Alt Penedès. Aplicant els índex previstos en dit estudi a la població de Gelida ens resulta una població en 10 anys de 6.600 habitants. Aquesta previsió ja està el dia d'avui desbordada, ja que resulta per l'any 2004 una població de 5120 habitants en Gelida davant dels 5.358 reals.

Per resumir els escenaris estudiats es resumeixen en un gràfic comparatiu, la gràfica de demanda (segons la hipòtesi més conservadora), la d'Oferta (segons la capacitat del planejament) i la previsió de l'IDESCAT aplicat a Gelida.

COMPARATIU DE POBLACIÓ
SEGONS ESTABILITZACIÓ DEL CREIXEMENT ACTUAL, SEGONS PROPOSTES DE PLANEJAMENT I SEGONS L'IDESCAT

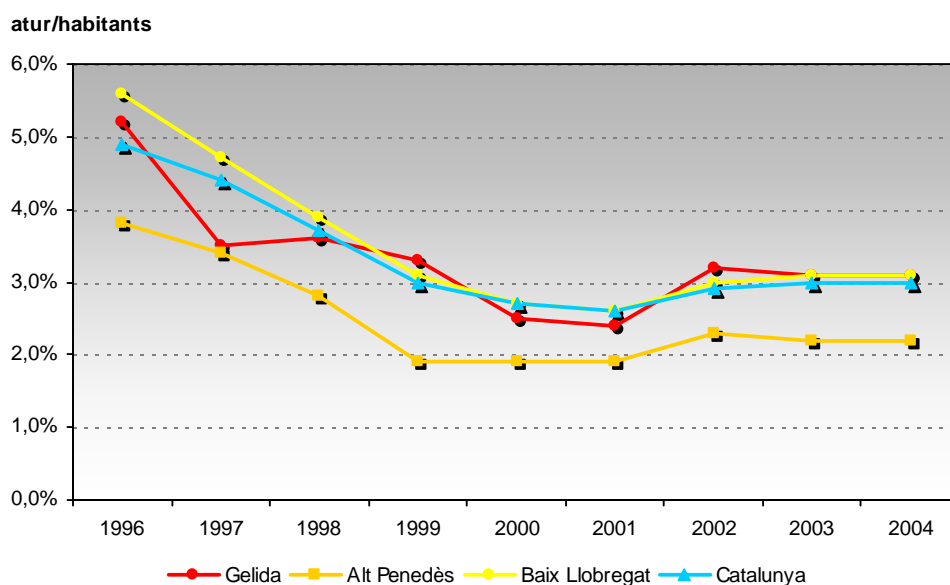
Resum comparatiu de possibilitats de creixement

1.5 ACTIVITAT ECONÒMICA

1.5.1 POBLACIÓ ACTIVA

En els darrers anys, l'ocupació a Gelida té uns valors molt similars als de la mitjana de Catalunya i el Baix Llobregat. Hi ha hagut una clara tendència a la disminució de l'atur i l'augment de la població activa que va passar del 46% en 1991 al 56% en 2001.

Las diferències de la trajectòria de l'atur de l'Alt Penedès i Gelida corresponen a la petita dimensió de la mostra de Gelida, donant resultats equivalents entre l'inici i final.

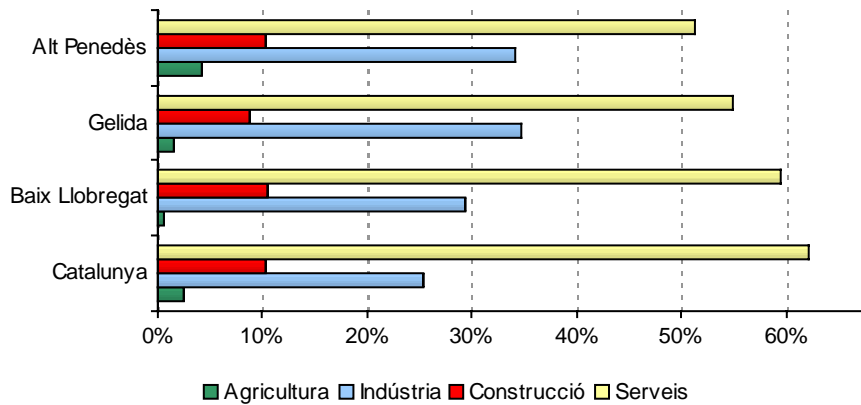

Font: web idescat

Amb l'arribada de nous residents fins ara desvinculats del municipi, i degut a les dinàmiques poblacionals metropolitanas, Gelida experimenta un comportament assimilable al d'un entorn metropolità i es distancia de comportaments amb un major component rural que puguin tenir lloc en altres indrets de l'Alt Penedès.

Aquesta realitat és igualment constatable en l'ocupació per grans sectors d'activitat: en agricultura i serveis Gelida tendeix cap a entorns metropolitanas. Si comparem amb la demanda de l'Alt Penedès.

OCUPATS PER GRANS SECTORS D'ACTIVITAT
Any 2001

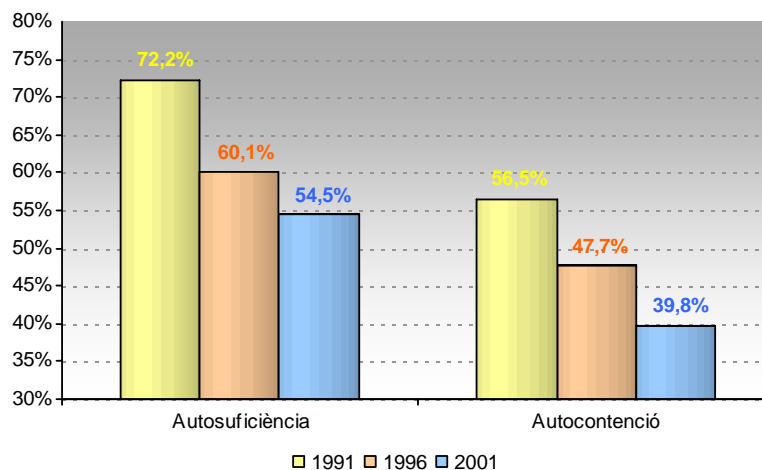
Font: web idescat

Un altre reflex d'aquesta tendència metropolitana és la disminució progressiva de l'autocontenció i l'autosuficiència:

Autosuficiència: percentatge de llocs de treball del municipi coberts per residents al propi municipi. La disminució d'aquest indicador suposa que cada vegada ve a treballar més gent que **resideix fora del municipi**.

Autocontenció: percentatge de residents que treballen al propi municipi respecte del total de treballadors. La disminució d'aquest indicador suposa que cada vegada hi ha més residents que van a **treballar a fora del municipi**.

EVOLUCIÓ DE L'AUTOSUFICIÈNCIA I L'AUTOCONTENCIÓ

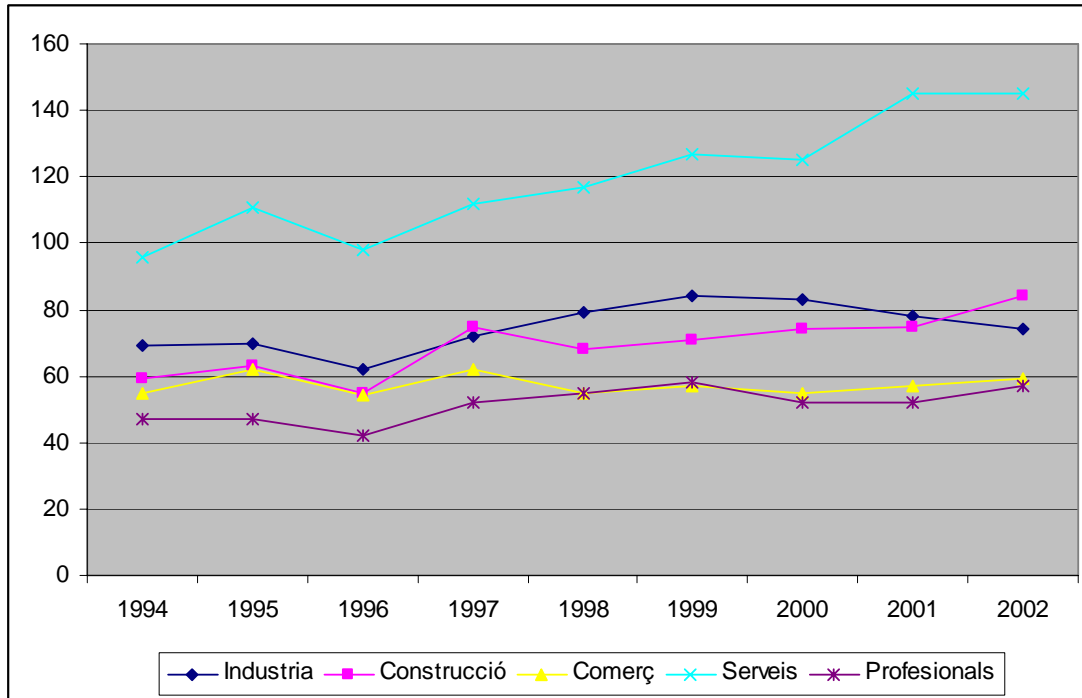

Font: web idescat

Ambdós indicadors mostren un comportament clarament a la baixa, el que suposa incrementar la mobilitat intermunicipal, generant mobilitat obligada i que en el cas de l'autocontenció ve accentuat per l'establiment de residents que ja d'entrada treballen en un altre municipi.

1.5.2 ACTIVITATS

Com em vist la població de Gelida està fonamentalment ocupada en els sectors de serveis i d'indústria. Si analitzem l'evolució del nombre d'establiments per sectors ens trobem que es mantenen els establiments comercials davant de lleugers augments de la construcció i els serveis professionals, i una tendència dels últims anys a la disminució del sector industrial. Però per sobre de tot es destaca un clar augment dels establiments destinats a serveis, que si que evolucionen d'acord amb l'augment de població del terme.

1.5.3 SECTOR PRIMARI• **L'Agricultura**

En els darrers anys s'ha produït una lleugera disminució de les hectàrees conreades (119 ha en els darrers 13 anys, el que suposa una disminució del 15 %), mentre que el nombre d'explotacions agrícoles ha sofert una forta caiguda i s'ha passat de les 155 explotacions l'any 1.982 a 71 l'any 1.999 (el que suposa una disminució del 56 %). Aquest fet ens indica l'evolució cap a unes explotacions de major grandària i la tendència a desaparèixer del pagès tradicional.

Tot i això les 1.403 Ha reconegudes com a explotacions agrícoles, davant de 2.670 Ha del terme municipal ens demostren que l'agricultura, tot i l'escàs pes d'ocupació de la població, té una salut relativament bona i un paper molt important en la morfologia del municipi.

De fet el paisatge de les dues terceres parts del municipi ve marcat per la presència de les vinyes com a principal conreu de la comarca i del municipi.

•**La Ramaderia**

L'activitat ramadera té poca importància en el municipi. Actualment només s'observa un aprofitament de les pastures en petites zones del sector nord del municipi (Zona Ferreria) estant la pastura absent en tot el sector sud (Massís d'Ordal) i central

En els darrers anys hi ha hagut una important disminució en el nombre d'explotacions ramaderes i s'ha passat de les 33 explotacions l'any 1.982 a 6 explotacions l'any 1.999, això suposa una reducció del 82 %. En quant a bestiar aquesta reducció també és força important ja que s'ha passat d'una càrrega ramadera de 508 UR a 126 UR, el que suposa una disminució del 75%.

Actualment la majoria d'explotacions pertanyen a la cabanya d'oví-cabrum amb un total de 1.166 caps que representa una càrrega ramadera de 126 UBM. A banda d'aquestes explotacions només trobem una altra de certa identitat, es tracta d'una explotació cunícola que té 360 mares. Les altres dues explotacions censades són avícoles de caire familiar, amb un total de 14 caps.

•**El bosc**

La poca rendibilitat econòmica dels boscos, en quant a productes forestals, ha comportat en molts casos l'abandonament d'aquests i com a conseqüència un desenvolupament desmesurat del sotabosc que comporta dos greus problemes: un augment important de la biomassa inflamable amb el conseqüent risc d'incendi i una disminució important del regenerat de l'estrat arbori, que pot comportar a llarg termini una disminució important de la superfície arbrada.

Actualment a Gelida hi ha 9 finques que tenen el PTGMF aprovat i dues més que estan en tràmit, això suposa una superfície forestal ordenada de: 610,89 hectàrees que representa el 43% de la superfície forestal del municipi.

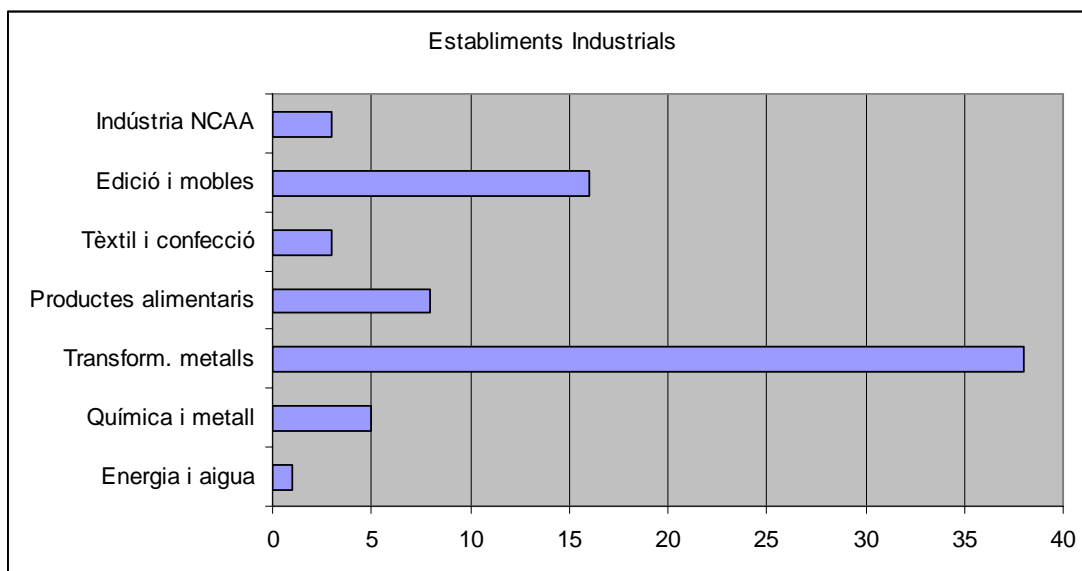
1.5.4 SECTOR SECUNDARI

•**La indústria**

L'oferta de sòl industrial a Gelida a peu d'autopista la fa atractiva per a qualsevol activitat lligada a l'àrea metropolitana.

De les implantacions industrials tradicionals de gran dimensió (Guarro, Gelidense...) S'està passant a implantacions més petites d'indústries de transformació. El nombre d'establiments ha crescut considerablement en els últims anys i en menor mesura la superfície ocupada.

Observarem que actualment predominen les indústries de transformació (especialment de metall).

Aquesta tendència inverteix la tradicional de l'Alt Penedès a on el nombre més elevat d'establiments correspon a les indústries alimentàries amb un 33,2% dels establiments, mentre que aquest percentatge a Gelida es redueix al 10,8% .

•La construcció

L'inici de la construcció de nous habitatges va anar incrementant-se a finals dels anys 90, assolint un sostre de 200 projectes visats els anys 1999 i 2000. Com a conseqüència, els anys 2001 i 2002 el nombre d'habitatges acabats va estar entre els 125 i els 190, de 3 a 7 vegades més que els anys anteriors. Això es relaciona amb l'increment de població més recent.

HABITATGES CONSTRUÏTS DE NOVA PLANTA			
any	iniciats	acabats	
	Projectes visats col·legis aparelladors	Cèdules habitabilitat habitatges lliures D.G.A.H.	Certificats finals d'obra col·legis aparelladors
2003	84	74	73
2002	84	175	188
2001	99	124	132
2000	203	39	38
1999	179	34	24
1998	65	27	27
1997	31	26	29
1996	25	20	19
1995	22	21	23

Font: web idescat

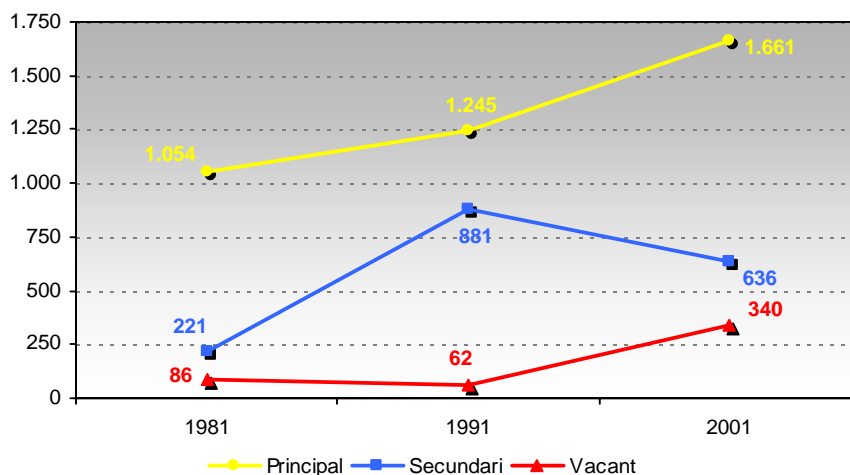
En els darrers anys de què es disposa de dades, el nombre d'habitatges iniciats és la meitat que en els anys de màxima activitat però molt superior a la tònica de la segona meitat dels 90.

En definitiva, és de preveure un manteniment del creixement de població entre el que era habitual durant la dècada passada i els més recents.

En vint anys el nombre d'habitatges a Gelida s'ha doblat: dels 1.361 que hi havia el 1981 s'ha passat a 2.637 l'any 2001.

En el conjunt del període, la proporció d'habitatges principals s'ha reduït del 77% (1981) al 63% (2001), però el 1996 era del 57%. En vint anys l'increment absolut va ser del 63%.

Habitatges

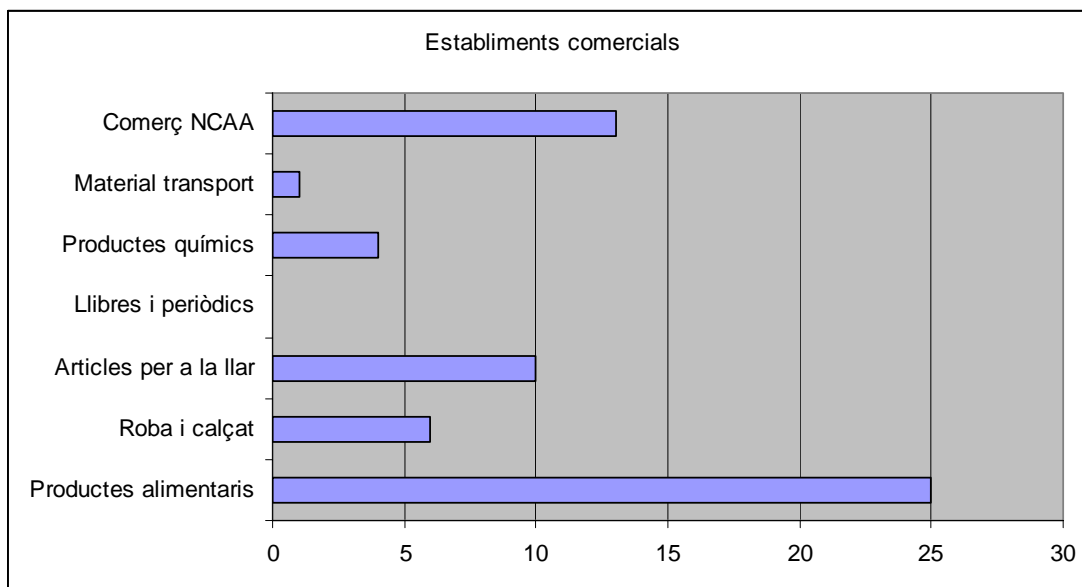
Font: web idescat

En aquest darrer decenni és de destacar la reducció en valors absoluts del nombre d'habitatges secundaris i la multiplicació dels vacants. Això vol dir que hi ha un gran nombre d'habitatges secundaris que estan passant a 1ª residència, mentre que el ràpid increment de l'activitat constructiva i l'elevat preu del mercat no ha donat temps a l'ocupació dels nous habitatges, o bé es tracta de població que encara no s'havia empadronat en l'any del cens.

1.5.5 SECTOR TERCIARI

Com hem pogut veure en el gràfic de l'apartat 1.5.2 d'aquesta memòria la tendència del sector terciari es pot resumir en un manteniment del nombre de comerços al detall, sense que es reflecteixi l'increment de població, i un clar augment de les activitats professionals i de serveis, que reflecteixen clarament l'increment recent de la població.

Pel que fa a la distribució de les activitats comercials es mantenen pràcticament invariants amb gairebé la meitat dels establiments dedicats a l'alimentació.

En els darrers anys s'ha construït un centre logístic de distribució alimentària (Carrefour) amb una escassa incidència en les activitats de la resta de la població. Aquest és, un clar exemple de demanda de sòl industrial lligat a l'entorn metropolità de Barcelona sense una incidència explícita en la població.

En quant al sector turístic es redueix als restaurants i bars, no existint cap hotel o similar. La proximitat a les serres d'Ordal i els elements emblemàtics com el funicular o el castell no tenen una repercussió suficient fora del terme i no s'aprecia un moviment turístic significatiu.

L'existència d'un gran recorregut de senderisme que travessa el terme no s'ha reflectit en les activitats del municipi.

1.6 PLANEJAMENT URBANÍSTIC

1.6.1 PLANEJAMENT VIGENT

L'Auditoria ambiental feta l'any 2002 ofereix un ampli estudi de l'estat del planejament vigent, que ha servit de base per a l'elaboració d'aquest capítol

El PGOU vigent va ser redactat els anys 1981-82 i va ser aprovat definitivament el 16 d'octubre de 1985.

•*Característiques principals*

-Règim de sòl: - 200,5 Has sòl urbà

- 80,35 Has sòl urbanitzable programat
- 10,55Has de sòl urbanitzable no programat
- 2.585,7 Has de sòl no urbanitzable.

-Potencial de nous habitatges del Pla General:

- 2.337: 307 en colmatació de sòl urbà
- 713 en U.A.
- 813 en Plans especials en sòl urbà
- 504 en sòl urbanitzable.

-Usos sòl urbà: 20Has són industrials = aproximadament al 10%

-Usos sòl rústic:

- Terres llaurades: 29 % < comarca
- Pastures: 0,9 % = comarca
- Forestal: 54 > comarca < Catalunya
- Altres usos: 16% > comarca

•*Model urbà*

El model d'urbanització tradicional de Gelida és compacte en el centre històric, però molt extensiu en les urbanitzacions, amb gran consum de sòl (20% del terme). Correspon al patró de ciutat difusa.

El PGOU vigent ha tendit ha potenciar aquesta dualitat.

El creixement al nucli antic s'ha desenvolupat a partir de petites unitats compactes minimitzant el consum de sòl i en una bona posició al aprofitar la terrassa on se situa el nucli històric. A l'hora que la compactació del nucli principal incrementa la població i les oportunitats pel comerç local, que és aquí accessible a peu.

Per altra banda, el mateix planejament previst creixements extensius tant en algunes zones del límit del casc urbà (UA-8, UA-10, UA-11, UA-16,...) com a les urbanitzacions de Martivell, Safari i Sant Salvador,

donant lloc a una elevada ocupació de territori per a l'ús residencial a través d'habitatges unifamiliars en parcel·la aïllada. Aquest model residencial potencia a l'hora el seu ús com a segona residència sent contradictori amb els criteris de sostenibilitat que requereixen de ciutats compactes per a millorar l'eficiència dels serveis municipals i la minimització del consum energètic.

Així doncs, la densitat mitja de Gelida, calculada en habitatges potencials sobre la superfície de sòl urbà i urbanitzable, sense descomptar els espais buits en els que encara no s'han construït totes les edificacions possibles, és de 10 Hab/Ha, molt inferior a les desitjables: entre 35 i 60 Hab/Ha. Aquesta densitat és superior en el nucli urbà, en que s'arriba als 22 habitatges/ha i molt inferior a les urbanitzacions on els valors oscil·len entre els 5,4 de la urbanització de Sant Salvador i els 9,9 del Martí Vell.

Aquesta densitat potencial, més alta que la real i així i tot baixíssima, a més s'agreuja pel fet que el 80% de l'espai ocupat està en ús només 100 dies l'any (30% del seu potencial).

•Els equipaments

El PGOU vigent ha obligat a obtenir una reserva de sòl per equipaments (10Ha=1,6m²/hab) alta, pel fet que les reserves es fan en funció de les expectatives d'habitatge, encara que aquests s'utilitzin estacionalment.

Aquestes reserves presenten característiques d'ubicació diferents segons les actuacions. A les unitats d'actuació del casc urbà presenten una bona distribució permetent dotar d'equipament els diferents barris i concentrant alguns equipaments en la zona sud amb una orografia apropiada. Pel contrari a les urbanitzacions s'han qualificat com a equipaments extenses zones.

•Les zones verdes

Les reserves de sòl per espais verds provenen del mateix mecanisme del Pla General, el nivell d'execució és mitjà. Malgrat la impressió d'immersió en vegetació que es pot tenir a Gelida, el espais de lleure en la seva vessant funcional, de joc d'infants i d'esbarjo per als avis, són llunyans de l'habitatge (més dels 500m de distancia desitjables) i això s'agreuja amb la dificultat d'accés per raó de la topografia. Aquesta és la carència més important en el nucli històric de Gelida.

•Tractament del sòl rústic

El terme de Gelida es caracteritza per tres paisatges principals: el boscós de la Serralada, la conca de l'Anoia, envaït per les infraestructures i les zones industrials, completament malmès, però encara recuperable, i l'espai agrícola de la part Nord del municipi, d'una qualitat excepcional en l'entorn metropolità.

La zona boscosa amb una important xarxa de rieres constitueix un potencial ecològic important, que el planejament vigent no protegeix ni regula, de manera que els projectes d'obres públiques l'envaeixen o ni tant sols les reconeixen la seva importància.

Aquestes rieres, o espais torrencialment envaïts per l'aigua esporàdicament, tendeixen tradicionalment a ser ocupats per l'expansió del nucli històric de Gelida, que ha esgotat l'espai de la seva terrassa principal,

especialment per aquelles activitats que no poden finançar un sòl més car: equipaments i zones verdes, que el planejament ha situat sistemàticament en aquestes zones a les urbanitzacions de Martivell i Safari.

En general, manca claredat en la regulació urbanística de protecció de la zona forestal, fonamentalment pel que fa a les limitacions de segregació. Aquesta zona es troba molt agredida pel poblament, agressions que el planejament vigent accepta i regula, tant a les urbanitzacions de Safari i Martivell, com en les agrupacions disperses irregulars que accepta en algunes zones, com és el cas de Bellavista.

La plana agrícola té un gran potencial productiu tant des del punt de vista econòmic, com científic o gastronómico-turístic. No obstant això el planejament vigent no protegeix aquests espais de possibles edificacions de gran volum, que malgrat estiguin dedicades a l'activitat agrícola, podrien arribar a tenir un greu impacte paisatgístic i ambiental.

L'agricultura, i especialment la vinya, és agressiva amb el medi, doncs elimina tota la vegetació espontània, altera la topografia i altera la química dels sòls. El PGOU no ha generat mecanismes per a la protecció de les vores dels camins i dels límits de finques per propiciar-hi l'aparició de vegetació ruderal molt rica en espècies.

La Vall de l'Anoia es troba agredida per la carretera, la via del tren, l'autopista i, l'AVE. Les disposicions del planejament actual no han sigut suficients per protegir les rieres ni altres elements, de manera que les noves infraestructures no han considerat la necessitat de la restauració dels corredors biològics transversals a la llera de l'Anoia ni de preservar les comunicacions entre la plana agrícola i el poble avui en forma de camins rurals.

1.6.2 DESENVOLUPAMENT DEL PLANEJAMENT VIGENT

•Sectors de desenvolupament residencial

Els sectors de desenvolupament urbanístic del planejament vigent, van restar sense desenvolupar pràcticament des de l'any d'aprovació fins el 1995. Únicament es va desenvolupar parcialment una part de l'UA6 La llenca.

A partir d'aquesta data comença un procés cada vegada més accelerat de desenvolupament urbanístic que possibilita el creixement del nombre d'habitatges dels últims anys.

En aquests últims 10 anys s'han desenvolupat i edificat Can Sàbat, Can Parés, Cantillepa, El Rec, i la Font Barbuda, amb una superfície total (inclosa la part de la Llenca consolidada) de 6,69 Ha amb capacitat per 255 habitatges.

En el mateix període s'ha finalitzat la gestió i estan executant-se o edificant-se La Ronda Nord, Funicular, L'ampliació del Funicular, Vinya de Baster, i La Fanga (que es va modificar el Pla General per canviar l'us industrial a residencial), amb una superfície de 15,05 Has i capacitat per 510 habitatges.

En aquest moment estan en procés de gestió urbanística El Racó, Eixample Sant Salvador i l'Institut, amb una superfície de 8,46 Has i capacitat per 179 habitatges.

Dels sectors que resten per desenvolupar s'ha fet algun tipus de cessió avançada en els sectors Camí de la Creu, Camí de la Coma, i Can Torrents, amb una superfície total de 8,36 Has i capacitat per 69 habitatges.

Resten sense cap tipus de desenvolupament el Camí de les costes, La Salut i la part de la Llenca que no es va desenvolupar. Aquestes actuacions tenen no més 1,13 Has i capacitat per 80 Habitatges.

En resum de les 39,70 Has de sectors de desenvolupament residencial delimitades pel Pla General o per modificacions d'aquest, únicament no s'ha realitzat cap gestió en 1, 13 Has. Això ens assenyala el pròxim esgotament del planejament vigent.

L'objecte d'aquesta Revisió de Pla no serà l'ampliació sistemàtica de l'oferta que portaria necessàriament a la total ocupació del terme. Es planteja la reestructuració del territori a partir de petites actuacions d'ampliació, la reestructuració d'aquelles actuacions que encara no han sigut desenvolupades, i la dosificació en general de l'oferta de sòl per evitar un creixement excessivament accelerat.

•**Urbanitzacions tradicionals**

Al contrari que els sectors de desenvolupament no ocupats, els sectors previstos per a la regularització de les urbanitzacions tradicionals, gairebé no han sigut desenvolupades.

Únicament ha sigut desenvolupat el polígon 4 de Martivell, del que s'ha realitzat la urbanització i que es el més petit de tots els sectors d'urbanitzacions.

En els últims anys s'han iniciat les gestions en casi tots els sectors d'aquest tipus, degut en gran part a l'increment del valor del sòl que fa rentables aquestes difícils operacions. Tot i això encara no s'han aprovat les reparcel·lacions dels polígons 1 i 3 de Martivell ni la de la urbanització de Sant Salvador (de la que ja s'ha aprovat el Pla Especial).

Resta únicament per iniciar-se les gestions en el polígon 2 de Martivell, que es el menys consolidat de tots.

Serà objectiu d'aquesta revisió impulsar aquestes gestions buscant facilitar-les mitjançant divisions poligonals més petites, al temps que es revisin les ordenacions d'aquelles àrees menys consolidades.

•**Sectors de desenvolupament industrial**

El desenvolupament Industrial ha s'ha realitzat de manera més contínua. En el moment actual està pràcticament tot desenvolupat amb excepció d'una part del polígon de Can Panyella.

Aquesta part té una superfície de 3,6 Has mentre que la resta del sòl industrial ocupat té 20,8 Has.

Aquesta situació ens mostra també el pròxim esgotament del sòl industrial. La mesura de les ampliacions possibles no es pot establir des de la demanda metropolitana, si no que s'ha d'establir quines son les necessitats estructurals de Gelida per aquest ús.

•***Estat de gestió dels sectors de planejament vigent***

En el següent quadre es resumeix l'estat de la gestió de tots els polígons establerts pel Pla General o per modificacions puntuals del mateix.

Codi	Nom	Planejament		Proj. Reparcel·lació	Proj. Urbanització	Exec. Urbanització	Llicències	Consolidació
U.A.1	LA SALUT	PG		No aprovat			No	
U.A.2	CAN SABAT	PG		regirat	definitiu	Rebuda	Sí	Sí
U.A.3	RONDA NORD	PG		regirat	definitiu	En execució	Sí	
U.A.4	CAMÍ DE LES COSTES	PG					No	
U.A.5	FUNICULAR	PG		regirat	definitiu	Rebuda	Sí	Sí
U.A.5	FUNICULAR AMPLIACIÓ	Mod. PG	Definitiu	regirat	definitiu	Rebuda	Sí	Sí
U.A.6a	LA LLENÇA (a)	PG		cessions registrades	definitiu	Executada	Sí	Sí
U.A.6b	LA LLENÇA (b)	PG					No	
U.A.7	VINYA DEL BASTER	PG		regirat	definitiu	Rebuda	Sí	No
U.A.8	CAMÍ DE LA CREU	PG		Cessions prèvies		Rebuda	No	2 parcel·les
U.A.9	CAN PARÉS	PG		regirat	definitiu	Falta pavimentar c/ Nord (comencen	Sí	Sí
U.A.10	CANTILLEPA	PG		regirat	definitiu	Sense rebre (problemes d'urbanització)	Sí	Sí
U.A.11	CAMÍ DE LA COMA	PG		Cessions d'ús d'equipaments			No	
U.A.12	DEL REC	PG		regirat	definitiu	Rebuda (falten dos pasatges)	Sí	Sí
U.A.13	FONT BARBUDA	PG		regirat	definitiu	Rebuda	Sí	Sí
U.A.14	CAMÍ DE CAN VALLS	PG		regirat	definitiu	Rebuda	Sí	Sí
U.A.15	EIXAMPLE SANT SALVADOR	Mod PG	Definitiu	Registrada	En tràmit		No	
U.A.16	CAN TORRENTS	PG		Cessions prèvies			No	
U.A.17	INSTITUT	Mod PG	Definitiu	regirat	definitiu	En execució	No	
PPr1	EL RACÓ	Mod PG+PP	Inicial					
PPi2a	CAN PANYELLA a	PP	Definitiu	Regirat	definitiu	Rebuda	Sí	Sí
PPi2b	CAN PANYELLA b	Mod PP	No aprovat					
PPr3	LA FANGA	Mod PG+PP	Definitiu	regirat	definitiu	Rebuda	Sí	En construcció
PEiA	PLANS DE LA FERRERIA	PAU+PP	Definitiu	regirat	definitiu	Rebuda	Sí	Sí
PEiB	CAN VALLS	Mod PG	Definitiu	regirat	definitiu	Rebuda	Sí	Sí
PEiCa	GELINDENSE	PG		Definitiu				
PEiCb	GELINDENSE	Mod PG	Definitiu	Definitiu	definitiu	Rebuda	Sí	Sí
PEiCc	GELINDENSE	Mod PG	Definitiu	Parcel·la única				
SU10.1	MARTIVELL P1	PG		En redacció			Si	mitja
SU10.2	MARTIVELL P2	PG					No	molt baixa
SU10.3	MARTIVELL P3	PG		En redacció			No	mitja
SU10.4	MARTIVELL P4	PG		Definitiu	Definitiu	Rebuda	Si	alta
SU5	URB. SANT SALVADOR	PE	Definitiu	No aprovat			Si	Si
SUP4	SAFARI	PP	Definitiu	No aprovat	definitiu		Si	baixa

1.6.3 POTENCIALITATS DEL PLANEJAMENT ACTUAL

En la taula que es mostra a continuació s'avalua el potencial d'habitatges i habitants del planejament vigent de Gelida sota les següents hipòtesis:

- Es considera com a punt de partida el cens d'habitatges de 2001
- Es considera la colmatació total de tots els sectors de desenvolupament urbanístic, ja que l'edificació acostuma a ser més dinàmica en els nous sectors que en el sòl urbà consolidat.
- No es considera la densificació del casc urbà per compensar l'excés del punt anterior.
- Tot i que l'índex d'ocupació d'habitatges (total habitants/total habitatges) era en 2001 d'1,72hab/viv i s'ha incrementat fins a 1,84hab/viv en el 2004 degut l'increment d'habitatges principals, hem considerat que la tendència a l'alça de l'ocupació tendirà a assimilar-se a la del àrea metropolitana de Barcelona, que es **2,12 hab/viv**.

POTENCIAL DE CREIXEMENT

Hab./viv. 2,12

ACTUACIONS RESIDENCIALS DEL PLANEJAMENT VIGENT

Codi	Nom	Gestió	Superfície	Sostre	Edific.	Habitatges	viv/ha	Habitants
U.A.4	CAMÍ DE LES COSTES	No iniciat	3.055	33.224	1,08	28	92	59
U.A.6b	LA LLENCA (b)	No iniciat	3.619	1.714	0,47	14	39	30
U.A.1	LA SALUT	No aprovat	4.580	4.554	0,99	38	83	81
TOTAL	NO INICIADES		11.254	39.492		80	71	170
U.A.8	CAMÍ DE LA CREU	Cessions prèvies	10.110	4.970	0,52	17	17	36
U.A.11	CAMÍ DE LA COMA	Cessions prèvies	58.220	21.417	0,38	39	7	83
U.A.16	CAN TORRENTS	Cessions prèvies	15.339	5.650	0,37	13	8	28
TOTAL	GESTIÓ PRÈVIA		83.669	32.037		69	8	146
PPr1	EL RACÓ	Aprovat inicial	51.250	25.625	0,50	89	17	189
U.A.15	EIXAMPLE SANT SALVADOR	Aprovat	10.033	7.305	0,73	68	68	144
U.A.17	INSTITUT	Aprovat	23.367	9.020	0,80	22	9	47
TOTAL	GESTIÓ INICIADA		84.650	41.950		179	21	379
U.A.3	RONDA NORD	En construcció	21.770	19.264	0,88	160	73	339
U.A.7	VINYA DEL BASTER	En construcció	14.128	6.447	0,45	22	16	47
TOTAL	GESTIÓ FINALITZADA		35.898	25.711		182	51	386
U.A.2	CAN SABAT	Construït	7.925	3.216	0,42	12	15	25
U.A.5	FUNICULAR	En construcció	9.380	10.307	1,09	86	92	182
U.A.5	FUNICULAR AMPLIACIÓ	En construcció	2.114	1.512	0,72	86	407	182
U.A.6a	LA LLENCA (a)	Construït	1.551	734	0,47	6	39	13
U.A.9	CAN PARÉS	Construït	11.180	6.786	0,60	15	13	32
U.A.10	CANTILLEPA	Construït	17.020	6.840	0,41	11	6	23
U.A.12	DEL REC	Construït	20.016	15.883	0,89	132	66	280
U.A.13	FONT BARBUDA	Construït	9.262	9.592	1,03	79	85	167
PPr3	LA FANGA	En construcció	103.143	34.000	0,33	156	15	331
TOTAL	CONSOLIDADES		181.591	88.870		583	32	1.236
TOTAL	ACTUACIONS RESIDENCIALS		397.062	228.060	0,57	1.093	28	2.317
SU10.1	MARTIVELL P1	Reparcel·lació	195.000	97.500	0,50	206	11	437
SU10.2	MARTIVELL P2	No iniciat	258.070	129.035	0,50	233	9	494
SU10.3	MARTIVELL P3	Reparcel·lació	192.770	96.385	0,50	137	7	290
SU10.4	MARTIVELL P4	En construcció	66.010	33.005	0,50	57	9	121
SU5	URB. SANT SALVADOR	Reparcel·lació	145.000	60.900	0,42	114	8	242
SUP4	SAFARI	Reparcel·lació	561.400	225.250	0,40	208	4	441
TOTAL	URBANITZACIONS		1.418.250	642.075		528	4	1.119
TOTAL	URBANITZACIONS		1.418.250	642.075	0,45	528	4	1.119
Potencial total d'actuacions residencials						1.621		3.437
Cens 2001						2.654		4.571
POTENCIAL TOTAL DEL PLANEJAMENT VIGENT						4.275		8.008

Obtenim com a resultat que el sostre previsible del planejament actual es de 8.000 habitants en els supòsits que em exposat.

1.7 L'ÚS PÚBLIC

1.7.1 SISTEMA VIARI

•**Connexions exteriors i entre nuclis**

La vialitat al terme de Gelida està marcada per l'autopista AP-7, que discorre pel denominat corredor de l'Anoia. És l'únic element de connexió rodada territorial, ja que la resta de carreteres tenen un marcat caràcter local o comarcal. Actualment, només presenta accés en direcció a Barcelona i és l'entrada a l'autopista tant de Gelida com de Sant Llorenç d'Hortons. A banda manté l'inconvenient del peatge.

Les altres vies fonamentals de connexió interurbana són les carreteres locals:

-**Carretera de Sant Llorenç d'Hortons (BV-2249)**. Constitueix la via d'entrada des de l'autopista i la única via de comunicació amb el municipi de Sant Llorenç d'Hortons. També comunica el municipi de Gelida amb la ciutat d'Igualada, tot i que aquest itinerari actualment es realitza preferentment per l'Autopista AP-7. A l'entrada al municipi connecta amb el vial d'accés al Polígon Industrial.

-**Carretera de Martorell a Vilafranca (C-243b)**. Manté la seva posició històrica, elevada sobre la vall per tal d'evitar el punt més pronunciat dels torrents, situant-se en el punt on comencen els pendents més forts. Té un marcat caràcter local degut als seus traçats molt lents i al fet d'anar creuant diferents nuclis de població

Connexió nord: Comunica amb Martorell i Castellví de Rosanes, com a principals nuclis urbans.

Connexió sud: Constitueix l'única via de comunicació del casc urbà amb els nuclis del Puig i la Valenciana i amb la urbanització. A partir d'aquest punt continua fins a Sant Sadurní d'Anoia i Vilafranca del Penedès, tot i que la presència de l'Autopista fa que aquest sigui un itinerari menys utilitzat.

-**Carretera BV-2425**. Comunica amb el municipi de Corbera de Llobregat, travessant a l'hora altres urbanitzacions i nuclis amb una població molt inferior. És la via de comunicació habitual amb la urbanització de Safari dins el terme de Gelida, a la qual s'accedeix després que la carretera ja hagi entrat al terme de Corbera.

Finalment, cal destacar tota una sèrie de camins històrics que constitueixen l'accés als diferents nuclis històrics:

- **Camí de les Cases Noves**. Comunica el nucli urbà amb el barri de les Cases Noves, creuant la carretera a Sant Llorenç d'Hortons.

-**Camí de Sant Joan Samora**. Comunica el nucli urbà amb el barri de Sant Salvador, actualment creua el tren a través d'un pas inferior, amb un fort revolt de 180°.

• **Propostes territorials en estudi**

Actualment hi ha diversos projectes de carreteres d'àmbit territorial en estudi al seu pas per la comarca, dos dels quals afecten directament a l'estructura de comunicacions de Gelida. Paral·lelament, el Pla Director Territorial de l'Alt Penedès, proposa un nou traçat que intenta unificar les altres dues:

-Autovia Barcelona Vilafranca. De les diferents propostes que s'han anat fent i que encara es discuteixen n'hi ha dues que travessen el terme de Gelida:

Una variant paral·lela al traçat del TGV, que reduiria l'impacte sobre el territori, tot i que al generar una doble barrera (sumada al desdoblament ja previst del TGV) pràcticament invalidaria la funció dels connectors ecològics previstos, i que han de permetre connectar els àmbits dels EIN d'Ordal i Montserrat

Una segona proposta creua la part nord del terme des del traçat del TGV fins als plans de la Ferreria. Aquesta proposta tot i discórrer molt a prop del casc urbà no hi preveu cap accés, creua pel mateix punt l'autopista, l'Anoia i una de les propostes per a la nova variant de la carretera C243b Martorell – Vilafranca i creua el ferrocarril a l'altura del Puig i la Valenciana, generant en els 2 casos uns enllaços inviables.

-Variant de la carretera C-243b Sant Sadurní – Martorell. Es proposa la construcció d'una variant a la carretera actual per tal de resoldre els problemes de traçat que presenta l'actual i a l'hora evitar el creuament pel casc urbà de nuclis com el de Gelida.

Aquesta proposta presenta diversos problemes:

- Utilitza la traça de l'actual carretera a St Llorenç travessant pel mateix punt el nucli de Cases Noves, que amb la secció actual ja presenta grans dificultats d'encaix.
- Es traça sense preveure l'estructuració d'una possible ampliació de la zona industrial.
- S'afecta l'entorn de Can Pasqual
- No s'han prevista accessos al nucli urbà de Gelida ni de Sant Salvador.

Hi ha dues propostes pel traçat entre els plans de la Ferreria i el terme de Subirats:

-Variant pel corredor de l'Anoia: Busca una línia paral·lela a l'actual traçat de l'autopista i el tren reduint el territori afectat per la pertorbació tot i augmentar la dificultat de la seva connectivitat ecològica. Aquest traçat no contempla connexions amb els nuclis de la Valenciana i el Puig, ni amb Martivell, tot i la proximitat respecte d'aquests nuclis.

-Variant per Can Miquel: Passa per terrenys de molt difícil topografia, i afecta a les barraques de Can Miquel.

-Proposta del Pla Director Territorial de l'Alt Penedès: Es proposa un nou traçat que unifiqui les propostes que s'han desenvolupat per l'autovia i la variant de la carretera C-243b. Aquesta nova via constarà de més accessos que la proposta de l'autovia, facilitant la permeabilitat del territori i millorant el servei sobre ell. No obstant això, la plataforma proposada és de 4 carrils amb un traçat per a velocitat mitja i ràpida, per tant, amb uns condicionants de traçat molt superiors als de la carretera que multiplicaran l'efecte sobre el territori que travessa.

• **Vies urbanes**

L'accés al casc urbà es produeix fonamentalment a través de les carreteres de Sant Llorenç d'Hortons, que a la part nord recull la sortida de l'autopista, i de la carretera de Corbera del Llobregat. Cal destacar

que la carretera de Sant Llorenç travessa el casc urbà de nord a sud introduint al casc un trànsit que només lla travessa.

Les vies que connecten les diferents zones del casc urbà les podem dividir en les que faciliten les comunicacions en l'eix nord-sud i les de direcció est-oest.

-**Eixos Nord-Sud:** a banda del tram de travessia de la carretera de Sant Llorenç, cal destacar el recorregut a través de l'avinguda Catalunya i els carrers Sant Lluís i de la Font, que actuen com a col·lectors principals dels desplaçaments des dels diferents barris a les carreteres d'accés al casc.

-**Eixos est-Oest:** el recorregut fonamental es dona a través de l'eix que formen els carrers del Sol, Major i del Pi que actualment són fonamentalment de baixada (sentit oest-est) i el passeig de Circumval·lació de sentit est-oest.

A banda existeixen 2 bucles de menors dimensions que permeten descarregar el recorregut principal i donen servei a les principals zones d'equipament. Els integren el passeig Josep Rosell que permet l'accés als equipaments administratius i culturals del centre, i l'avinguda Europa a la zona d'equipaments escolars i esportius del sud del casc.

Finalment, cal destacar les dificultats de comunicació de la zona del Serrallet, que només disposen d'accessos a través de l'avinguda de les Corts Catalanes, amb uns carrers de pendents molt pronunciades.

1.7.2 EL TRANSPORT PÚBLIC

•**Infraestructures ferroviàries**

A nivell territorial trobem 3 grans infraestructures ferroviàries. Dues d'elles, el tren i el funicular ofereixen un important servei per a la població, permetent la relació amb la xarxa de comunicació territorial. Per contra, el TGV implica una gran afectació sobre el territori, ja que les seves característiques impliquen la necessitat d'un radi de gir de grans dimensions i uns pendents mínims, mentre que no ofereixen un servei directe al territori per on discorre.

-**Tren:** per Gelida passa la línia C-4 de Rodalies Renfe: Sant Vicenç de Calders-Vilafranca del Penedès-Martorell-Barcelona-Sabadell-Terrassa-Manresa. L'estació se situa a la part baixa del terme municipal, amb un desnivell superior als 100 metres respecte del casc urbà.

-**El funicular:** connecta el Nucli històric de Gelida amb l'estació de Renfe. Inaugurat fa més de 80 anys, l'estació inferior és a pocs metres de l'estació de ferrocarril i l'estació superior al mig del Nucli històric (accés pel Pg. Rosell i Massana). A més, disposa d'un baixador a l'alçada de l'Av. Catalunya, que dona accés a la part baixa del Nucli històric.

-**TGV:** travessa la zona nord del municipi en direcció Oest-est, deixant la plana al·luvial del nord de l'Anoia dividida en dues parts i comportant la fragmentació de conreus. A l'hora ha modificat el traçat de tots els vials que travessa.

•*Línies d'autobús*

Existeix una línia d'autobús coneguda com a T-BUS que dóna servei de manera conjunta a una part de les comarques de l'Alt Penedès, l'Anoia i el Baix Llobregat. Des de Gelida permet anar a Martorell, Castellví de Rosanes, Sant Sadurní d'Anoia o Sant Llorenç d'Hortons, alhora que permet anar del Nucli històric de Gelida a altres nuclis com el Martivell o la Valenciana.

1.7.3 ELS SISTEMES D'EQUIPAMENTS I VERDS

• **Els equipaments**

Al casc urbà de Gelida els equipaments es concentren en dues àrees bàsiques: la zona central on es concentren els equipaments jurídic-administratius, culturals i religiosos tant de caràcter públic com privat i la zona sud, on trobem el pol d'equipaments esportius i educatius. Darrerament, a la zona nord s'ha construït un nou institut i s'està a punt d'iniciar la construcció d'un Centre d'Educació Infantil i Primària. En aquest àmbit trobem també el cementiri.

Pel que fa als altres nuclis, només trobem una pista polisportiva al Puig. A Sant salvador, està en procés de projecte la zona verda de la UA-15, que lligarà el nucli històric, amb la urbanització existent i la nova unitat d'actuació. A l'hora, també estan fetes les reserves per a futurs equipaments a la urbanització de Sant Salvador.

A les urbanitzacions actualment no existeix cap equipament construït, però existeixen les reserves tant als 4 polígons de Martivell, com a l'àmbit de sòl urbà de Safari, tot i que només al 4rt polígon de Martivell s'ha fet la reparcel·lació i, per tant, han estat fetes les cessions.

Em resumit en el quadre següent es resumeixen els equipaments actuals repartits per nuclis, així com les reserves existents de sòl qualificat com a equipament i no ocupats.

En aquesta taula es corrobora la concentració dels equipaments en el nucli i l'abundància de reserves en els barris, tot i que son terrenys que en la major part encara no estan cedits.

Els equipaments socio-culturals s'han assimilat a un dels seus usos tot i que en general tots ells son plurifuncionals (casal cultural, centre de joves, teatre, etc.).

			Gelida	Sant Salv.	Nuclis	Martivell	Safari	TOTAL	
	Estat actual		4.765	128	160	299	48	5.358	
Tipus	Subtipus	Àmbit servei							
Serveis municipals	administració	ciutat	271					271	1 Ajuntament
	Seguretat		2.399					2.399	Bombers + Guardia Civil
	cementiris		4.574					4.574	1 Cementiri
Eq. cultural	Centre cultural	ciutat i grup barris						0	
	Centre civíc	barri i grup barris	2.179					2.179	CIC + Centre Parroquial + Església
	Biblioteques, arxius	ciutat i grup barris	147					147	1 Biblioteca
	Ludoteques							0	
	Teatre, auditori	ciutat	3.111					3.111	Casal Gelidenc
Eq per joves	Assoc jove, esplais	grup barris i ciutat						0	1 Centre Joves
Ensenyament	Educació infantil	Ciutat						0	2 línies
		barri						0	
	Educació primària	Ciutat	8.965					8.965	2 línies CEIP Montcau
		barri	8.693					8.693	1 línies CEIP La Fanga
	Ensenyament secundari	Ciutat	9.693					9.693	2/2 línies IES
Esports	Esport bàsic	Ciutat						0	
		Barri						0	
		POL-PAV	5.022		446,00			5.468	PAV + 2 POL
		SAL						0	4 SAL3
		CAM	22.410					22.410	Camp de futbol
		PCO	1.907					1.907	Piscina descoberta
		ATL						0	
Lúdics								0	
Medi natural	Escola natura	ciutat, comarca						0	
Sanitat	Hospital	ciutat						0	
	CAP	barri	451					451	1 CAP
Centres assistencials	Residència d'avis	grup barris i ciutat	5.887					5.887	1 Residència
	Casals avis / centres de dia	barri i grup barri						0	
	Escoles bressol	barri	4.332					4.332	1 línia Escola Bressol
Reservas	Esportiu Torrent de Sant Martí		8.941					8.941	
	Equipament La Fanga		2.871					2.871	En construcció
	Can Valls		5.517					5.517	
	Urbanitzacions			4.423		43343	17757	65.523	
	Privat					44177		44.177	

Pel que fa a la situació concreta dels equipaments culturals, i a les polítiques culturals establertes a Gelida el Patronat de Cultura del municipi ha elaborat la informació següent:

- **Equipaments culturals:** Gelida disposa del següents equipaments culturals, de titularitat pública:

- El Centre d'Iniciatives Culturals, CIC que constitueix un espai cultural i de proximitat, el qual acull diferents serveis: la Ràdio i Televisió locals, l'Espai Jove, un buc d'assaig musical, l'hotel d'entitats, una sala de consultes, una sala polivalent, una sala d'informàtica amb accés a internet, el local de l'Esbart i una recepció.
- El Centre d'Interpretació del Castell de Gelida, un equipament que funciona com a catalitzador de les activitats de difusió, estudi i recuperació del patrimoni arquitectònic, històric i artístic, així com natural de Gelida, que conté una recepció i una sala d'exposicions permanent.
- I el Centre Cultural que és l'element de referència municipal únic per a la difusió, creació i formació artística, amb una gran sala polivalent, una sala polivalent de petit format, la sala d'exposicions temporals i la Biblioteca Municipal Jaume Vila i Pascual.

En aquest sentit, tot i que en aquest escenari triangular dels equipaments culturals de Gelida, hem de fer un especial esment als equipaments de la Unió del Casal Gelidenc, que per la seva exclusivitat dins Gelida, tenen un paper molt significatiu a Gelida: pista jardí, saló d'actes i altres espais polivalents. Igualment és interessant fer esment de "Els Lluïsos", propietat de la Parròquia, que durant molts anys ha acollit l'Esplai Mainada i que en els seus orígens va desenvolupar la funció de cinema i teatre, entre altres.

Polítiques culturals establertes: Gelida és un municipi amb una gran tradició artística i participativa, ja sigui a través de les entitats o mitjançant el teixit privat del sector de les arts (estudiants, artistes, professors...). Existeixen tradicions molt consolidades al municipi, que fan de Gelida un poble interessant per la seva història i la seva identitat, sempre lligades a la iconografia folklòrica que s'ha forjat al llarg dels anys i dels segles.

Existeix també una oferta que rep una bona acollida per part de la ciutadania, per bé que no està suficientment regularitzada, de cursos, tallers, exposicions, concerts, i altre activitats relacionades amb les arts i la cultura, i organitzades des de la Regidoria de Cultura.

Hi ha a Gelida un número important de persones vinculades professionalment al món de les arts, músics, ballarins, actors i escriptors, ja sigui en el camp de la docència, la interpretació o la creació. Igualment existeixen un nombre important de persones que practiquen alguna disciplina artística, de forma amateur, bé sigui per buscar la futura professionalització o, simplement, com un mitjà de realització personal. Aquestes persones no estan vinculades a cap entitat artística de Gelida i moltes vegades s'han de traslladar de municipi per poder trobar els espais d'expressió, formació i creació que no troben en el seu poble.

El creixement demogràfic que està vivint Gelida imposa la necessitat de concentrar esforços per arribar a la nova població, i a ajudar al relleu generacional de les entitats. En aquest escenari, es contemplen com a prioritàries dues línies d'actuació:

- Consolidar i garantir el bon funcionament de la tradició artística i folklòrica de Gelida, i de les entitats relacionades, i fomentar la implicació en aquesta de les noves generacions. Si convé, transformar i adaptar aquestes tradicions al nou context social, sense perdre'n la identitat.
- Impulsar noves dinàmiques i nous projectes que enriqueixin l'acció cultural municipal, i les entitats, sobretot en l'àmbit de la formació, difusió i creació artístiques.

De forma transversal, aquestes accions tenen una doble vessant: vincular aquestes accions a través de les entitats, fomentant el gaudi col·lectiu i l'acció cívica, i alhora crear espais de gaudi individual en el camp de les arts i la cultura.

•Els verds

En l'estructura actual de Gelida, el sistema de verds es troba íntimament lligat al sistema d'equipaments i de recorreguts per a vianants. La major part d'espais lliures són petites places urbanes, tot i que podem trobar alguns espais de major entitat com són l'entorn de les Escoles Velles i el de la font de sant Miquel, que dóna final a un corredor verd que s'integra al casc urbà seguint el curs de la riera del mateix nom.

Entre les zones verdes desenvolupades arrel de les noves actuacions cal destacar el parc de la Fanga, una part del qual ja ha estat executat i del que falta executar l'àmbit nord, al límit amb l'autopista.

Finalment, a l'entorn de la Font Barbuda s'ha elaborat el projecte de Parc Central del qual s'està desenvolupant la primera fase i que ha de conduir a la transformació de l'entorn de l'avinguda Europa en un parc entorn a la zona d'equipaments actual.

1.8 INFRASTRUCTURES I SERVEIS

1.8.1 ABASTAMENT D'AIGUA

•**Sistema de captació i distribució pública**

L'empresa de subministrament d'aigua potable de Gelida, SOREA L'obtenció de l'aigua necessària per a l'abastament d'aigua potable és realitza a partir de les següents captacions:

- Pou de Sant Miquel nº3
- Pou Puig nº2
- Pou hort nou
- Mina Vallberdina
- Captació tallat del Malhivern
- Mina de Can Rosell
- Compra d'aigua a la cooperativa catalana Urbanització Martivell

La major part de l'aigua per al nucli urbà és captada en el pou de Sant Miquel, del qual se n'extreuen diàriament uns 1500 m³, però, l'augment del consum d'aigua i els períodes de sequera prolongats han provocat un descens del nivell freàtic de l'aqüífer explotat. Per evitar-ho, actualment es compagina l'aportació d'aquest pou amb les Aigües Ter-Llobregat (ATLL), a través d'una canalització des del municipi de Masquefa.

El Puig i la Valenciana, són abastades mitjançant una connexió a la xarxa de la cooperativa de Martivell.

No son utilitzades les les següents captacions

- Mina de San Fi
- Mina Pit
- Deu del Xim
- Deu de Can Rosell

L'urbanització Safari disposa d'abastament propi i està gestionada directament per la Cooperativa de la Urbanització Safari

Un cop l'aigua necessària per al nucli urbà s'ha captat des dels diferents pous, es bomba cap a diversos dipòsits on es potabilitza i s'envia cap a la xarxa de distribució.

En el cas de la xarxa de distribució de la Comunitat de Regants de la Deu del Xim, el flux s'aconsegueix per decantació i a través de 7 arquetes distribuïdores. El repartiment de l'aigua al llarg d'aquesta conducció es fa a cadascun dels regants, en funció dels drets que li corresponen. Aquesta aigua es destina tant a l'ús domèstic com a l'agrícola.

•**Captacions privades**

Els habitatges situats fora del nucli urbà de Gelida, així com algunes indústries i la majoria d'activitats agràries i ramaderes tenen captacions privades, ja siguin d'origen subterrani: pous, mines o déus, o superficial, a partir del bombeig de l'aigua dels cursos fluvials o basses

El Registre d'Aigües de l'Agència Catalana de l'Aigua té inventariades un total de 45 captacions en el terme municipal de Gelida. La gran majoria explota aigües subterrànies, i només 3, situades una al Torrent de Vallbardina i dues al riu Anoia, exploten aigües d'origen superficial.

Respecte als usos, cal destacar que malgrat que les aigües subterrànies s'utilitzen per a tot tipus d'ús, les captacions d'aigua superficial del municipi només s'exploten per a usos agrícoles o industrials.

1.8.2 DEPURACIÓ D'AIGÜES NEGRES

•**Aigües residuals urbanes (ARU).**

El nucli urbà de Gelida disposa de xarxa de clavegueram que dirigeix l'aigua cap a la depuradora d'aigües residuals del municipi. L'empresa EMTE Service, SA i ABENSUR Servicios Urbanos, SA (UTE Gelida) és qui gestiona l'estació de depuració.

Els barri del Puig, la Valenciana i Sant Salvador de la Calçada, així com les urbanitzacions de Sant Salvador, Safari i els polígons 1, 2 i 3 de Martivell no disposen de xarxa de clavegueram. Mentre que el polígon 4 de Martivell disposa de xarxa de clavegueram que aboca els residus a 3 fosses de depuració anaeròbica.

El barri de Sant Salvador de la Calçada i la urbanització de Sant Salvador aboquen l'aigua directament la riera Rierusa. Als nuclis del Puig i la Valenciana predominen les fosses sèptiques tot i que també es produeixen abocaments a les rieres. Finalment a la urbanització de Safari i als polígons 1, 2 i 3 de Martivell cada parcel·la disposa de la seva fossa sèptica.

•**Aigües residuals industrials (ARI)**

Actualment totes les indústries situades a l'entorn de l'Anoia aboquen les seves aigües al riu després d'un procés previ de depuració, que cada indústria fa individualment. La paperera Guarro Casas S.A disposa d'un sistema de tractament físico-químic per les aigües industrial, mentre que les aigües negres no es depuren. A seu torn, la Gelidense també disposa de depuració propis per les aigües industrials mentre disposa de fossa sèptica per l'ús domèstic.

En l'actualitat s'està plantejant la construcció d'una estació de bombeig en el polígon industrial que tracti aquestes aigües, conjuntament amb les de St. Salvador, disminuint així el seu impacte en el riu.

1.8.3 ELIMINACIÓ DE RESIDUS SÒLIDS URBANS

Pel que fa als residus domèstics tant la gestió com el sistema de recollida es diferencia entre: *fracció de rebuig*, que inclou tots els residus municipals que no es recullen separatament i són abocats majoritàriament a l'abocador d'Hostalets de Pierola; *recollida selectiva*, actualment, vidre paper i envasos, a càrrec de la Mancomunitat intermunicipal Penedès-Garraf i abocaments a la *deixalleria municipal*, que funciona des de l'any 2002, depèn de la Mancomunitat intermunicipal Penedès-Garraf

Els residus industrials de les diferents fraccions dels assimilables a urbans, els gestiona cada empresa de manera individual.

Entre els residus de la construcció hem de distingir els *materials i runes prominents d'obres menors*, pels quals actualment no hi ha cap tipus de recollida separada i es porten a la deixalleria, i els *materials procedents d'obres majors*, pels quals al no haver cap abocador controlat, el constructor quan demana la llicència d'obres està obligat a justificar el tractament final de les runes produïdes.

Finalment, pel que fa als residus ramaders, principalment fems i purins, actualment no existeix una ordenança municipal que reguli la seva aplicació. Tot i així, els fems generats per les explotacions del municipi són emmagatzemats al femer o a les bases de purins, i d'allí són abocats als conreus.

1.8.4 SUBMINISTRAMENT D'ENERGIA

•**Energia elèctrica**

La posició territorial del terme municipal, situat en el corredor de l'Anoia, fa que el terme municipal estigui surcat per multitud de línies de transport d'energia elèctrica, moltes de les quals no serveixen al municipi. En concret hi ha una línia de 380 Kv i dues de 220 Kv.

En qualsevol cas la proximitats d'aquests transports fa que no es prevegin problemes de subministrament.

La xarxa de distribució en alta i mitja tensió de Gelida es bastant complerta i racional, amb distribucions lineals en el sol rústic i bucles tancats en el nucli històric. Caldria tancar bucles en les zones industrials i a les urbanitzacions. La major part de la distribució de mitja tensió del sol urbà està soterrada tret de les urbanitzacions tradicionals on es aèria. Altre dèficit destacable es la falta de centres de transformació en el àrea de Sant Salvador que pren l'energia de la zona industrial o del municipi veí.

En canvi la xarxa de distribució en baixa tensió es aèria pràcticament en la seva totalitat. S'haurà de preveure que les noves actuacions siguin completament soterrades i establir processos pel soterrament progressiu de les àrees consolidades.

•**Gas natural**

Actualment, per el terme municipal de Gelida té pas una conducció de transport de gas natural en alta pressió, subterrània amb una traça paral·lela a l'AP-7, no apta per la distribució de gas al municipi.

Actualment s'està començant el procés d'execució d'una xarxa de distribució local. Aquest projecte inclou les conduccions necessàries de mitja pressió per l'abastament del municipi.

•**Derivats del petroli**

Com infraestructures de transport i distribució de productes derivats del petroli hi ha un oleoducte traçat paral·lelament a l'Autopista AP-7 que junt amb el gasoducte ocupen les àrees de protecció d'aquesta.

Aquestes infraestructures no tenen cap influència sobre el municipi a part dels impactes que puguin ocasionar.

Hi ha una benzinera en la carretera C-243 entre Gelida i Martivell. Aquesta ubicació dona servei a un reduït nombre de moviments, ja que la major part es realitzen en direcció cap a Barcelona, la zona industrial i la sortida de l'Autopista, i quedarà obsoleta en el moment que es faci la variant d'aquesta carretera.

2. DIAGNOSI

2.1 ELEMENTS TERRITORIALS

L'estructura dels elements territorials que han d'ordenar el planejament de Gelida ha de ser fruit de l'anàlisi dels elements naturals que defineixen la comarca.

En aquest sentit, s'ha partit dels estudis del Pla Director Supramunicipal de Sostenibilitat de la Mancomunitat de Municipis de l'Alt Penedès. Aquests elements s'hauran d'adaptar a les característiques pròpies de Gelida, després de l'anàlisi que comporta el canvi de l'escala de l'estudi.

2.1.1 LES MASSES BOSCOSES DE LES SERRES D'ORDAL

Aquest element es troba delimitat per l'EIN d'Ordal i la Xarxa Natura 2000, tot i que l'escala actual de treball d'aquests plans és molt superior al nivell de concreció que proposarà el nou POUM. Així, es detecten desajustos entre les delimitacions legals i la realitat urbanística. Restant elements sense protegir de condicions objectives idèntiques a les incloses en les figures de protecció. També es troben àrees protegides que ja estan urbanitzades.

El Planejament haurà de proposar i iniciar els processos legals per ajustar aquestes delimitacions d'acord amb les característiques objectives i el planejament vigent.

L'estructura boscosa d'aquesta zona de Gelida està fortament protegida d'acord amb la legislació actual.

2.1.2 ELS ESPAIS FLUVIALS

El Pla de Sostenibilitat Supramunicipal estableix uns espais fluvials entesos com a àmbits paisatgístics dels cursos fluvials, tant de l'Anoia, com dels principals torrents que hi aboquen les aigües.

Aquests àmbits són uns dels suports bàsics dels connectors biològics, per tant és imprescindible que el planejament els tingui en compte com a elements configuradors del paisatge i suports de la biodiversitat..

El planejament haurà de redelimitar aquests àmbits atenent a:

- L'orografia: inclourà l'àmbit paisatgístic estricte.
- la vegetació: inclourà els àmbits de vegetació de ribera.
- els àmbits humanitzats: exclourà els àmbits industrials existents en l'entorn de l'Anoia.

2.1.3 ELS CONNECTORS BIOLÒGICS

La delimitació dels connectors biològics realitzada pel Pla Director Supramunicipal de Sostenibilitat, ha de ser el punt de partida obligatori per tal de garantir la coherència entre les delimitacions d'aquests connectors en els diversos municipis, ja que aquesta xarxa serà l'encarregada de preservar la diversitat ecològica a nivell territorial.

El planejament haurà de delimitar aquests connectors en l'interior del terme ajustant-los als espais menys humanitzats i buscant els llocs més permeables de les vies de comunicació que travessen el corredor de l'Anoia.

En el cas de Gelida s'estableix un connector nord-sud que inclou l'àmbit entre Martivell i el Nucli històric i continua de l'altra banda per la Rierusa, enllaçant amb el corredor que el POUM actual de Sant Llorenç d'Hortons ja reconeix.

S'haurà de refer la delimitar la banda sud del connector a l'entorn dels nuclis del Puig i la Valenciana, per tal d'evitar les zones més humanitzades i aprofitar l'àmbit de les profundes rieres que defineixen l'orografia del sector.

De la banda nord, seguint el curs de l'Anoia i el Torrent de Can Torres existeix un àmbit força permeable i molt poc humanitzat que enllaça amb el connector de Sant Sadurní, que no està inclòs en el sistema de connectors previstos pel pla de Sostenibilitat. S'entén que una anàlisi detallada de la ubicació dels connectors biològics a nivell local haurà d'estudiar la inclusió d'aquest entorn.

2.2 LA XARXA VIÀRIA: MANCANCES I NECESSITATS

2.2.1 INFRASTRUCTURES TERRITORIALS

El terme de Gelida es creuat per 2 tipus d'infraestructures territorials: les infraestructures que passen sense donar servei a la població, i que per tant, no tenen cap influència en la seva estructura, i les infraestructures de servei amb diferents implicacions en l'estructura rodada del terme.

Pel que fa a les infraestructures que només passen pel terme trobem l'AVE i la nova línia de mercaderies que discorrerà paral·lela al traçat de l'alta velocitat. Aquest tipus d'infraestructures representen un important impacte paisatgístic, sonor i de barrera biològica. El Planejament haurà d'establir els criteris per tal de garantir la permeabilitat biològica d'aquests elements i evitar que impedeixen les comunicacions locals.

Les Infraestructures territorials que donen servei al municipi també presenten un alt impacte ambiental, tot i que al requerir radis de gir inferiors i permetre pendents superiors, poden adaptar-se més al territori que travessen. El planejament haurà de corregir les mancances d'aquests serveis:

- L'enllaç insuficient de l'Autopista AP-7 que només permet la connexió en direcció a Barcelona
- La insuficiència d'aparcament i la baixa qualitat dels accessos a l'estació de RENFE.

Actualment hi ha diversos projectes de carreteres d'àmbit territorial en estudi al seu pas per la comarca, dos dels quals afecten directament a l'estructura de comunicacions de Gelida. Paral·lelament, el Pla Director Territorial de l'Alt Penedès, proposa un nou traçat que intenta unificar les altres dues:

L'Autovia de Vilafranca a Barcelona: es plantegen per part dels organismes competents diverses propostes al pas per la comarca, 2 de les quals afecten directament a l'estructura de comunicacions de Gelida:

- Variant paral·lela a l'AVE: Genera una doble barrera, dificultant la connectivitat ecològica.
- Variant pels plans de Ferreria: No preveu cap accés a Gelida. Creua pel mateix punt l'autopista, l'Anoia i una de les propostes per a la nova variant de Martorell a Vilafranca, resultant un punt molt conflictiu i de difícil resolució. Creua el tren a l'altura del Puig i la Valenciana, amb impactes inassumibles per al nucli rural.

Hi ha una tercera variant per Sant Llorenç d'Hortons que no passa pel terme municipal.

Tot i això qualsevol variant hauria de contemplar un enllaç amb la carretera de Sant Llorenç de manera que donés servei tant al municipi de Gelida com al de Sant Llorenç d'Hortons. En aquest cas s'haurien de preveure la millora dels punts més conflictius d'aquesta carretera que exposarem en el punt de xarxa comarcal.

La nova **Variant de la carretera C-243b Martorell-Sant Sadurní**. Vol resoldre els problemes de traçat que presenta l'actual carretera a l'hora d'evitar el cruament pel casc urbà de nuclis com el de Gelida. La proposta actual presenta diversos problemes:

- Utilitza la traça de l'actual carretera a St Llorenç travessant pel mateix punt el nucli de Cases Noves, que amb la secció actual ja presenta grans dificultats d'encaix.
- Es traça sense preveure l'estructuració d'una possible ampliació de la zona industrial.
- S'afecta l'entorn de Can Pasqual
- No s'han prevista accessos al nucli urbà de Gelida ni de Sant Salvador.

Pel que fa al tram entre els plans de la Ferreria i el terme de Subirats hi ha dues propostes:

- Variant pel corredor de l'Anoia: no contempla connexions amb els nuclis de la Valenciana i el Puig, ni amb Martivell, tot i la proximitat respecte d'aquests nuclis.
- Variant per Can Miquel: Passa per terrenys de molt difícil topografia.

Finalment, el **Pla Director Territorial de l'Alt Penedès** proposa un nou traçat que unifiqui les propostes per a l'autovia i la variant de la carretera C-243b. Aquesta nova via constarà de més accessos que la proposta de l'autovia, facilitant la permeabilitat del territori i millorant el servei sobre ell. No obstant això, la plataforma proposada és de 4 carrils amb un traçat per a velocitat mitja i ràpida, per tant, amb uns condicionants de traçat molt superiors als de la carretera que multiplicaran l'efecte sobre el territori que travessa.

2.2.2 INFRASTRUCTURES COMARCALS

La carretera C-243 de Martorell a Gelida es l'única connexió de Gelida amb els altres municipis de la comarca. També actua aquesta com a connexió entre els diversos nuclis de Gelida. El seu traçat impossibilita l'acompliment d'aquestes funcions, per altra banda, l'orografia abrupta no aconsella una millora del traçat que implicaria un gran impacte ambiental. Per tant, la proposta de variant d'aquesta carretera es torna imprescindible per a les connexions tant de nivell comarcal, com entre els mateixos nuclis de Gelida.

La connexió transversal formada per la carretera de Sant Llorenç i la de Corbera no es presenta en principi tan insuficient, tret el tram de travessia urbana, amb unes corbes excessivament tancades per assumir el trànsit de vehicles pesats que actualment suporta.

S'entén que en el moment en què es faci un enllaç de l'Autovia Barcelona-Vilafranca (com en dit, encara en fase d'estudi) a la carretera de Sant Llorenç, els punts febles detectats actualment resultaran insostenibles. Entre aquests cal destacar el pas pel nucli de Cases Noves i el pont sobre l'Anoia que només permet una direcció.

2.2.3 XARXA MUNICIPAL DE CARRETERES I CAMINS

Tot i que la xarxa de camins terme municipal actual del terme presenta un estat acceptable, és força transitable i permet una accessibilitat suficient al sòl rústic, cal establir un criteri de manteniment i vigilància. S'hauran d'establir camins protegits que formin una xarxa coherent que permeti una doble sortida en les àrees amb risc d'incendis.

També caldrà reforçar l'estructura de camins turístics o paisatgístics. Actualment el GR-5, que presenta un nivell acceptable de senyalització, no permet el pas per sobre de l'Anoia a l'alçada del nucli de Cases Noves. També cal cridar l'atenció sobre la manca de llocs d'aparcament pels visitants tant del Castell Gelida com de les serres d'Ordal, fent difícil l'accés a les rutes senderistes des del municipi, per tant de persones foranes.

Finalment, la relació del casc urbà amb el nucli de Sant Salvador de la Calçada és molt deficient, amb un pas per sota la via tren a l'altura de la Guarro. La potenciació que patirà Sant Salvador a partir de la recent aprovació d'un nou eix ampla, obligarà a millorar aquestes connexions.

2.2.4 MOBILITAT AL CASC URBÀ

El problema principal de l'estructura viària del casc urbà radica en què la circulació rodada es basa excessivament en l'eix que formen els carrer Major, del Sol i del Pi, contradient el caràcter semipeatonal que hauria de tenir aquest àmbit, al ser l'únic eix comercial important del municipi. La recent obertura de la ronda del President Francesc Macià, juntament amb el passeig de Circumval·lació permeten un canvi radical en l'estructuració de la xarxa viària.

Per altra banda el barris de la part alta de la població tenen connexions molt insuficients sobre la travessia de la carretera de Sant Sadurní. Caldrà establir sistemes per millorar o ampliar el nombre de sortides.

Tot i les recents peatonalitzacions d'alguns carrers del casc, no hi ha una estructura que estableixi circuits de vianants que relacionin els pols d'atracció: plaça de la Vila, equipaments, barris, camins tradicionals o paisatgístics.

S'hauran d'establir circuits per a vianants que relacionin els camins exteriors amb les àrees per a vianants del centre passant pels pols equipats.

Finalment, s'ha de fer esment de la infrautilització del Funicular. Es tracta d'un element que es pot potenciar com a estructurador intern de la població i no únicament com a connexió amb l'estació. Es tracta de que els plantejaments urbanístics es recolzin en aquesta infraestructura potenciant la sostenibilitat de la mobilitat.

2.3 ELS ÀMBITS EDIFICATS

2.3.1 TENSIONS DE CREIXEMENT

La principal tensió expansiva del municipi es concentra en el nucli de Gelida. Aquesta tensió de creixement troba diferents fronteres que actuen com a límits naturals de les diverses fases de creixement. El planejament haurà de plantejar-se en tot moment els límits que fixa per al creixement del casc i com el defineix.

Sud: La força expansiva queda limitada definitivament pel límit de l'EIN d'Ordal,

Oest: La tendència de creixement vol superar el carener de la residència Sant Jordi que ja ha estat superat pel planejament vigent. El planejament hauria de protegir la línia del carener com a espai lliure, acceptant el torrent de "can Torrents" com a segon límit natural. Tot i això la força expansiva de la demanda tendeix a saltar aquesta frontera per ocupar l'àrea del Masset.

Nord: Les planes agrícoles properes a l'Autopista tendeixen a abandonar-se a mesura que avança l'ocupació urbana que acabarà per estendre-se a tot l'àmbit

Est: Els forts pendents de l'entorn de la carretera de Corbera suposen un límit clar del creixement. En canvi a l'extrem nord d'aquesta franja (en direcció als assentaments irregulars de Vistabella) trobem fortes pendents, com algunes planes, conreades en alguns casos que s'alternen amb les edificacions irregulars. En conjunt, aquesta zona genera un espai confús que s'hauria d'ordenar.

La recent aprovació de l'eixampla de Sant Salvador de la Calçada, que unifica el nucli històric amb la urbanització, converteix aquest àmbit en un nou pol de creixement, donant lloc a una forta tensió expansiva en aquest nucli. Els límits d'aquesta tensió són els següents:

Sud: L'àrea ocupable queda limitada pel traçat de la proposta de variant a la C-243, el ferrocarril i les seves àrees de protecció.

Oest: La Rierusa és un accident prou important que es consolida com a límit definitiu

Nord: La urbanització se situa al límit del terme municipal, per tant, no depèn d'aquest planejament.

Est: La demanda generada per l'Àrea Metropolitana de Barcelona permetria l'ocupació total de la plana fins al propi límit del terme integrant l'assentament irregular de la vinya del Ceguet. Pel contrari si ens atenem a la dinàmica interna del municipi de Gelida seria recomanable la determinació d'un límit artificial que modulés el creixement preservant la resta de sòl.

En les urbanitzacions tradicionals no es generen tensions expansives, donades les fortes pendents que les envolten. La tensions són internes i tendeixen a la consolidació d'aquests assentaments. En el cas de Martivell una anàlisi de les pendents dels terrenys tant de l'interior com dels límits de l'urbanitzable fa patent la inadequació d'aquestes urbanitzacions en relació a la legislació actual. La nova llei d'urbanisme 1/2005 en l'article 9.4 diu "el planejament urbanístic ha de preservar de la urbanització els terrenys de pendent superior al 20%. Tot i això els polígons 1,3 i 4 han seguit un procés de consolidació que no permet cap intervenció en profunditat. En canvi, l'escassa ocupació i les elevades pendents del polígon 2 aconsellen un nou estudi del sector.

El cas de Safari és similar a l'anterior. La delimitació actual de l'EIN i de la Xarxa Natura 2000 dissuadeixen de qualsevol plantejament expansiu. Les elevades pendents que envolten les zones més consolidades aconsellen estudiar les possibilitats normatives per disminuir els impactes. En qualsevol cas procedeix la desqualificació del sòl urbanitzable no delimitat.

2.3.2 PETITS ASSENTAMENTS NO HISTÒRICS

El tractament que s'ha de donar als petits assentaments no històrics existents en el termini municipal de Gelida dependrà fonamentalment de la qualitat i grau de consolidació d'aquests assentaments. En funció d'aquesta valoració es podran definir les possibilitats d'habilitar les figures de gestió adequades per regularitzar alguns d'aquests assentaments.

Per tal de fer aquesta valoració s'ha establert un sistema el més objectiu possible a partir d'una sèrie de criteris que fan referència a les característiques generals de cadascun d'ells independentment del seu reconeixement en el planejament actual i del seu grau de consolidació

Aquest criteris son els següents:

- Parcel·la

- PENDENT: es valora el pendent del terreny sobre el qual s'assenta la parcel·la, independentment del pendent del seu accés. Segons l'actual llei d'urbanisme 1/2005, article 9.4 "el planejament urbanístic ha de preservar de la urbanització els terrenys de pendent superior al 20%.
- TANCAMENT: es valora l'existència de tancaments a les parcel·les, tenint en compte tant l'existència d'un tancament respecte als vials d'accés com a la resta de límits de la parcel·la

- Edificació

- TIPUS: es valora l'ús de les construccions existents. Trobem tant primeres o segones residències com coberts d'us industrial
- ESTAT I NIVELL D'ACABAMENT: es valora el tipus de construcció i el seu nivell d'execució. Trobem tant residències en perfecte estat com construccions precàries que no poden garantir unes condicions mínimes d'habitabilitat o coberts inacabats.
- OCUPACIÓ: es valora el grau de consolidació de l'àmbit.

- Accessos

- PENDENTS: es valora el pendent de les vies d'accés existents i la possibilitat de garantir un accés adequat a l'assentament introduint les millores necessàries, sense una àmplia repercussió en l'entorn.
- ESTAT ACTUAL: es valora les condicions actuals de l'accés: transitable/no transitable; estat urbanització: terra, pavimentat, asfaltat, amb vorera

- Serveis

- Es valoren els serveis existents: aigua, electricitat, sanejament i enllumenat públic. També es te en compte les solucions que s'han adoptat per tal de suplir les mancances (ús de dipòsits d'aigua, plaques solars,...)

A continuació es transcriuen els resultats d'aquesta valoració per als assentaments estudiats:

VINYA DEL CONTRE 3

1-Parcel·la 2,3

- Pendent: la major part de parcel·les se situen en un vessant de la muntanya de fort pendent. 2
- Tancament: delimitat als camins d'accés i veïnatge i amb diferents graus de definició als límits posteriors. 3
- Ocupació: trobem ocupades la major part de les parcel·les de la zona alta i baixa ocupació en estat molt més precari a mesura que baixem. 2

2-Edificacions 2

- Tipus: edificacions de primera i segona residència. 3
- Estat i nivell d'acabament. Trobem habitatges amb baix nivell d'acabament i infrahabitatges. 1

3-Accessos 0,5

- Pendents: camins de pendents molt pronunciades a través de camins forestals, amb grans dificultats per a millorar-ne l'accés. 0
- Estat actual: camins de terra en estat precari. 1

4-Serveis 1,25

- Actualment només tenen accés a la xarxa elèctrica, no comptant amb aigua potable, sanejament ni enllumenat.

BONAVISTA, DALT 4,6

1-Parcel·la 4

- Pendent: les parcel·les se situen a una vessant a nord-oest amb forta pendent moderada (entre el 10-20%), els habitatges se situen als punts alts de les parcel·les. 3
- Tancament: els límits de les parcel·les estan totalment definits. 5

2-Edificacions 3

- Tipus: edificacions de primera i segona residència. 3
- Estat i nivell d'acabament: edificacions en bon estat i totalment acabades. 4
- Ocupació: el nivell d'ocupació és mig, amb l'extrem sud amb una major ocupació i configurat per cases a ambdós costats del camí i una banda sud amb majors pendents i baix nivell de construcció. 2

3-Accessos 1

- Pendents: l'accés des de la carretera de Martorell presenta un fort pendent i arrenca en una corba tancada, és difícil millorar l'accés sense una afectació molt elevada. 1
- Estat actual: el camí actual es de terra i es troba en males condicions fonamentalment a la trobada amb la carretera. 1

4-Serveis 1,25

-Actualment només tenen accés a la xarxa elèctrica, no comptant amb aigua potable, sanejament ni enllumenat.

VISTA BELLA, BAIX 5,3

1-Parcel·la 4

-Pendent: se situa en una zona de pendent moderada (entre el 5-20%). 4

-Tancament: els límits de les parcel·les estan totalment definits. 5

2-Edificacions 3,6

-Tipus: edificacions de primera i segona residència. 3

-Estat i nivell d'acabament: edificacions en estat bo i mig i totalment acabades. 4

-Ocupació: les parcel·les delimitades pels camins existents es troben totes construïdes. Tot i que l'àmbit de la parcel·lació és molt reduït. 4

3-Accessos 3

-Pendents: l'accés actual té un fort pendent des del punt d'arrencada a la carretera de Corbera fins a l'entrada a l'assentament. 2

-Estat actual. S'està asfaltant l'accés a l'assentament des de la carretera. 4

4-Serveis 0

-Actualment no hi ha cap servei, trobem dipòsits d'aigua i plaques solars.

VISTA BELLA, AUTOPISTA 1,6

1-Parcel·la 1

-Pendent: se situa en una zona de fort moderada (entre el 20-30%). Tot i que les parcel·les edificades presenten zones amb pendents suaus que és on s'assenten les construccions. 1

-Tancament: només existeixen tancaments en alguns casos puntuals. 1

2-Edificacions 1,25

-Tipus: edificacions de primera i segona residència. 3

-Estat i nivell d'acabament: edificacions en estat precari. 1

-Ocupació: parcel·les disperses i amb baixa ocupació. 1

3-Accessos 1

-Pendents: Actualment s'accedeix des de el camí de Bonavista Baix o creuant l'autopista pel pont des del camí a Bellvista. El darrer tram que dona l'accés final a l'assentament presenta un pendent considerable. 1

-Estat actual. Accés de terra en males condicions. 1

4-Serveis 0

-Actualment no hi ha cap servei, trobem dipòsits d'aigua i plaques solars.

VISTA BELLA 5,6

1-Parcel·la 4,5

-Pendent: les parcel·les s'assenten sobre terrenys amb pendents suaus (entre 0 i 20%). 4

-Tancament: els límits de les parcel·les estan totalment definits. 5

2-Edificacions 4,6

-Tipus: edificacions fonamentalment de primera residència. 4

-Estat i nivell d'acabament: edificacions en estat bo i mig i totalment acabades. 4

-Ocupació: les parcel·les delimitades pel PERI es troben totalment construïdes. **5**

3-Accessos 2

-Pendents: s'accedeix a través d'un camí planer des de la zona industrial, tot i que el darrer tram té un fort pendent a l'estar situat l'assentament a una cota inferior. **3**

-Estat actual: el camí actual d'accés és de terra però ben assentat, tot i que els carrers del barri estan pavimentats. **1**

4-Serveis 0

-Actualment no hi ha cap servei, trobem dipòsits d'aigua i plaques solars.

VINYA DEL CEGUET 7,4

1-Parcel·la 4,5

-Pendent: les parcel·les s'assenten sobre terrenys amb pendents suaus (entre 0 i 20%). **4**

-Tancament: els límits de les parcel·les estan totalment definits. **5**

2-Edificacions 4

-Tipus: edificacions fonamentalment de primera residència. **4**

-Estat i nivell d'acabament: edificacions en estat bo i mig i totalment acabades. **4**

-Ocupació: gran part de les parcel·les dins l'àmbit de l'assentament han estat edificades. **4**

3-Accessos 5

-Pendents: s'accedeix des del camí de Can Bargalló, amb pendent molt suau. **5**

-Estat actual: es troba asfaltat. **5**

4-Serveis 1,25

-Actualment disposa de xarxa d'aigua potable. No disposa d'electricitat, sanejament ni enllumenat.

D'aquesta valoració es pot concloure la conveniència de consolidar mitjançant les gestions oportunes La Vinya del Ceguet, i Bella Vista (que ja era sòl urbà).

Els diversos nuclis de Vista Bella tenen valoracions diferents però es podria estudiar una solució de conjunt donat el grau suficient de consolidació d'alguns dels assentaments.

Finalment fora convenient establir les disposicions per garantir el manteniment de la Vinya del Contre sense admetre la seva ampliació.

2.4 XARXES DE SERVEIS

Actualment les xarxes de serveis a Gelida presenten algunes deficiències que s'haurien de resoldre, tot i que en la majoria dels casos el nou POUM planteja una sèrie de millores per a racionalitzar la xarxa existent que no es poden entendre pròpiament com a deficiències.

2.4.1 XARXA D'ABASTAMENT D'AIGUA.

Com s'ha comentat la major part de l'aigua consumida al nucli urbà és captada en el pou de Sant Miquel, que es troba situat prop de la zona esportiva del poble i del qual se n'extreuen diàriament uns 1500 m³. Tanmateix, l'augment del consum d'aigua i els períodes de sequera prolongats han provocat un descens del nivell fregits de l'aqüífer explotat. Per evitar aquest fet, actualment es compagina l'aportació d'aquest pou amb les Aigües Ter-Llobregat (ATLL), a través d'una canalització des del municipi de Masquefa. Així doncs el subministrament d'aigua està garantit i pel que fa a la Xarxa actualment serveix adequadament al nucli urbà.

Tot i això a l'Estudi ambiental s'estudia el consum d'aigua al municipi que a nivell residencial ha augmentat considerablement els darrers anys. Hi ha un volum de consum de 211 litres/hab/dia, quan el consum que es considera necessari és de 150 litres/hab/dia. Per aquest motiu el POUM a banda de les millores necessàries per a permetre l'augment de població previst, se centra en mesures d'estalvi i racionalització de l'ús de l'aigua.

Pel que fa a les urbanitzacions de Martivell, Safari i Sant Salvador, en canvi, la situació és dolenta, ja que actualment només existeix una xarxa bàsica. El POUM planteja una sèrie de millores que s'hauran de portar a terme durant el desenvolupament dels diferents polígons d'actuació i que aniran a càrrec dels propietaris dels sectors.

2.4.2 XARXA DE SANEJAMENT

Aquesta xarxa presenta enormes deficiències a tot el terme municipal a excepció feta del nucli urbà.

Pel que fa a les urbanitzacions és necessària la construcció de tota la xarxa que actualment és pràcticament inexistent, excepte en un petit entorn de Martivell. Les obres a realitzar aniran a càrrec del propietaris i s'hauran de portar a terme en el moment que es desenvolupin els polígons d'actuació delimitats. En totes les urbanitzacions serà necessari la construcció d'una depuradora que ja ha estat prevista al planejament.

Pel que fa als nuclis del Puig i la Valenciana, actualment està en estudi el millor mecanisme per a la construcció de la xarxa que serà costejada pels veïns a partir de contribucions especials, amb les possibles ajudes que l'ajuntament pugui destinar.

Pel que fa a la zona industrial, caldrà implementar una nova xarxa que anirà a càrrec de les indústries afectades.

2.4.3 XARXA ELÈCTRICA

Les xarxes existents actualment donen un servei adequat al casc urbà, a les zones industrials i als nuclis de Sant Salvador, el Puig i la Valenciana. En aquests entorns únicament es contempla la racionalització i soterrament de les línies necessàries, sense que la seva millora es pugui considerar una necessitat per a garantir el servei.

Pel contrari, a les urbanitzacions és necessari la realització de la xarxa. Com en el cas de la resta de xarxes es realitzarà en el moment que es desenvolupin els polígons d'actuació, i aniran a càrrec dels propietaris.

2.5 PREVISIONS DE POBLACIÓ: NECESSITATS DE REEQUIPAMENT

A partir de les tendències de creixement hem establert les necessitats d'equipaments que el nou planejament ha de contemplar.

Tot i que els càlculs de població probable a partir de les propostes establertes en el punt 3 d'aquesta memòria no superen els 11.000 habitants, hem fet la diagnosi de necessitats a partir d'un sostre de 12.000 habitants en previsió de què la densificació del casc o l'evolució del propi planejament s'apropi a aquesta xifra.

L'avaluació de necessitats es realitza a partir d'un quadre d'estàndards d'elaboració pròpia a partir de les necessitats establertes pels diversos organismes de la Generalitat referents a cadascun dels equipaments.

Aquests estàndards es corregeixen en funció de les necessitats actuals i seguidament s'apliquen al sostre de població definit.

Finalment es comparen les necessitats resultants amb els equipaments existents actualment al terme i descrits a l'apartat 1.7.3 d'aquesta memòria, i es concentren els desfases en equipaments concrets.

En aquest procés d'avaluació és especialment important centrar l'atenció als equipaments escolars i esportius, donat que la resta ocupen en general petites superfícies fàcilment ubicables en les reserves d'equipament fetes pel planejament actual. És important plantejar la reutilització d'edificis antics o aquells procedents de cessions de les diverses actuacions urbanístiques. Les reserves escolars i esportives, en canvi, són en general de grans dimensions i, especialment les escolars, de primera necessitat per a la població.

A continuació exposem els quadres de càlcul i avaluació de necessitats per nuclis aplicats a l'any 2004 i al 2020 (en el supòsit d'un sostre de 12.000 habitants). En un tercer quadre es compara el resultat final amb els equipaments actuals i es concreten les necessitats.

2.5.1 QUADRE D'ESTÀNDARDS D'EQUIPAMENT APLICAT AL 2004

							Gelida	Sant Salv.	Nuclis	Martivell	Safari	TOTAL		
		Total Habitants 2004					4.765	128	160	299	48	5.358		
Tipus	Subtipus	Àmbit servei	Segmento	Demanda m2/usuario	m2/habit.							mínim		
Serveis municipals	administració	ciutat	100%	100%	0,30	0,30	1.429,47	38,50	48,12	89,83	14,44	1.607,40	600 m2st	1 Ajuntament
	Seguretat	ciutat	100%	100%								0,00		
	cementiris	ciutat	100%	30%	2,00	0,60						3.214,80		1 Cementiri
Eq. cultural	Centre cultural	ciutat i grup barri:	100%	100%	0,06	0,06	285,89	7,70	9,62	17,97	2,89	321,48	1500 m2st	
	Centre civic	barri i grup barris	100%	100%	0,20	0,20	952,98	25,67	32,08	59,89	9,62	1.071,60	1500 m2st	1 Centre cívic
	Biblioteques, arxius	ciutat i grup barri:	100%	8%	1,00	0,08	381,19	10,27	12,83	23,96	3,85	428,64	1500 m2st	1 Biblioteca
	Ludoteques	ciutat	100%	2%	1,00	0,02	95,30	2,57	3,21	5,99	0,96	107,16	800 m2st	
	Teatre, auditori	ciutat	100%	5%	1,50	0,08	357,37	9,62	12,03	22,46	3,61	401,85		
Eq per joves	Assoc jove, esplais	grup barris i ciuta	16,43%	30%	1,50	0,07	352,29	9,49	11,86	22,14	3,56	396,14	200 m2st	1 Centre Joves
Ensenyament	Educació infantil	Ciutat	2,87%	90%	20,00	0,52						2.767,94	2.500 m2sòl	2,5 línies
		barri	2,87%	90%	25,00	0,65	3.076,94	82,87	103,59	193,36	31,08		1.000 m2sòl	
	Educació primària	Ciutat	5,64%	100%	20,00	1,13						6.043,82	8.000 m2sòl	2,5 línies
		barri	5,64%	100%	25,00	1,41	6.718,53	180,95	226,18	422,21	67,85		5.000 m2sòl	
	Ensenyament secundari	Ciutat	5,27%	110%	16,00	0,93						4.969,65	6.000 m2sòl	2/2 línies
Esports	Esport bàsic	Ciutat	100%	100%	4,50	4,50						24.111,00	5000 m2sòl	
		Barri	100%	67%	5,00	3,38	15.919,58	428,75	535,94	1.000,42	160,78		1000 m2sòl	
		POL-PAV	100%	11,58%	10,00	1,16	5.517,77	148,61	185,76	346,75	55,73	6.204,56	1000 m2sòl	2 PAV2/ 2 POL2
		SAL	100%	20,05%	1,00	0,20	955,37	25,73	32,16	60,04	9,65	1.074,28	500 m2sòl	2 SAL3
		CAM	100%	7,06%	20,00	1,41	6.728,06	181,20	226,50	422,81	67,95	7.565,50	5000 m2sòl	1 CAM2
		PCO	100%	26,78%	1,00	0,27	1.276,04	34,37	42,96	80,19	12,89	1.434,87	1600 m2sòl	1 PCO1
		ATL	100%	1,35%	25,00	0,34	1.608,16	43,31	54,14	101,06	16,24	1.808,33	16000 m2sòl	
Lúdics			100%	100%	2,00	2,00	9.529,83	256,66	320,83	598,88	96,25	10.716,00	20000 m2sòl	
Medi natural	Escola natura	ciutat, comarca	100%	100%								0,00		
Sanitat	Hospital	ciutat	100%	75%	0,50	0,38						2.009,25	20000 m2st	
	CAP	barri	100%	100%	0,20	0,20	952,98	25,67	32,08	59,89	9,62	1.071,60	1000 m2st	1 CAP
Centres assistencials	Residència d'avis	grup barris i ciuta	16,12%	7%	25,00	0,28	1.344,18	36,20	45,25	84,47	13,58	1.511,49	1.500 m2sòl	1 Residència
	Casals avis /centres de di:	barri i grup barri	16,12%	65%	1,00	0,10	499,27	13,45	16,81	31,38	5,04	561,41	500 m2st	1 Centre Dia
	Escoles bressol	barri	3,13%	100%	10,00	0,31	1.491,42	40,17	50,21	93,72	15,06	1.677,05	1.000 m2st	1 Escola Bressol

Nota: Els estàndards utilitzats son en general d'elaboració pròpia, a partir de les necessitats establertes pels diferents departaments.

Els estàndards d'ensenyament han sigut elaborats a partir de la capacitat dels mòduls escolars establerts pel departament i de la piràmide d'edats de Gelida.

Els estàndards d'esports han sigut elaborats a partir de les previsions del PIEC (Pla d'infraestructures esportives de Catalunya).

2.5.2 QUADRE D'ESTÀNDARDS D'EQUIPAMENT APLICAT AL 2020

		Total Habitatnts 2020					Gelida	Sant Salv.	Nuclis	Martivell	Safari	TOTAL			
							8.710	1.146	169	1.486	488	12.000			
Tipus	Subtipus	Àmbit servei	Segmento	Demanda	m2/usuario	m2/habit.						Necessitat mínim			
Serveis municipals	administració	ciutat	100%	100%	0,30	0,30	2.613	344	51	446	146	3.600	600 m2st	1 Ajuntament	
	Seguretat	ciutat	100%	100%								0			
	cementiris		100%	30%	2,00	0,60						7.200		1 Cementiri	
Eq. cultural	Centre cultural	ciutat i grup barris	100%	100%	0,06	0,06	523	69	10	89	29	720	1500 m2st		
	Centre cívic	barri i grup barris	100%	100%	0,20	0,20	1.742	229	34	297	98	2.400	1500 m2st	1 Centre cívic	
	Biblioteques, arxius	ciutat i grup barris	100%	8%	1,00	0,08	697	92	14	119	39	960	1500 m2st	1 Biblioteca	
	Ludoteques		100%	2%	1,00	0,02	174	23	3	30	10	240	800 m2st		
	Teatre, auditori	ciutat	100%	5%	1,50	0,08	653	86	13	111	37	900			
Eq per joves	Assoc jove, esplais	grup barris i ciuta	16,43%	30%	1,50	0,07	644	85	13	110	36	887	200 m2st	2 Centre Joves	
Ensenyament	Educació infantil	Ciutat	2,87%	90%	20,00	0,52						6.199	2.500 m2sòl	5 línies	
		barri	2,87%	90%	25,00	0,65	5.625	740	109	960	315		1.000 m2sòl		
	Educació primària	Ciutat	5,64%	100%	20,00	1,13						13.536	8.000 m2sòl	5 línies	
		barri	5,64%	100%	25,00	1,41	12.281	1.616	239	2.096	688		5.000 m2sòl		
	Ensenyament secundari	Ciutat + Altres	5,27%	110%	16,00	0,93						11.130	6.000 m2sòl	5/3 línies	
Esports	Esport bàsic	Ciutat	100%	100%	4,50	4,50						54.000	5000 m2sòl		
		Barri	100%	67%	5,00	3,38	29.101	3.829	565	4.965	1.631		1000 m2sòl		
		POL-PAV	100%	11,58%	10,00	1,16	10.086	1.327	196	1.721	565	13.896	1000 m2sòl	3 PAV3/ 4 POL2	
		SAL	100%	20,05%	1,00	0,20	1.746	230	34	298	98	2.406	500 m2sòl	5 SAL3	
		CAM	100%	7,06%	20,00	1,41	12.299	1.618	239	2.099	689	16.944	5000 m2sòl	1 CAM3/ 1 CAM2	
		PCO	100%	26,78%	1,00	0,27	2.333	307	45	398	131	3.214	1600 m2sòl	1 PCO3	
		ATL	100%	1,35%	25,00	0,34	2.940	387	57	502	165	4.050	16000 m2sòl		
Lúdics			100%	100%	2,00	2,00	17.421	2.292	338	2.972	976	24.000	20000 m2sòl	1 Àrea lúdica	
Medi natural	Escola natura	ciutat, comarca	100%	100%								0			
Sanitat	Hospital	ciutat	100%	75%	0,50	0,38						4.500	20000 m2st		
	CAP	barri	100%	100%	0,20	0,20	1.742	229	34	297	98	2.400	1000 m2st	1 CAP	
Centres assistencials	Residència d'avis	grup barris i ciuta	16,12%	7%	25,00	0,28	2.457	323	48	419	138	3.385	1.500 m2sòl	1 Residència	
	Casals avis /centres de dia	barri i grup barri	16,12%	65%	1,00	0,10	913	120	18	156	51	1.257	500 m2st	1 Centre Dia	
	Escoles bressol	barri	3,13%	100%	10,00	0,31	2.726	359	53	465	153	3.756	1.000 m2st	1 E. Bressol	

2.5.3 QUADRE COMPARATIU ENTRE EQUIPAMENTS EXISTENTS I NECESSITATS A 2020

		SITUACIÓ ACTUAL		NECESSITATS		Diferencia	EQUIPAMENTS INCORPORATS AL POUM	
Habitants 2020		5.358		12.000				
Tipus	Subtipus	Àmbit servei						
Serveis municipals	administració	ciutat	271	1 Ajuntament	3.600	1 Ajuntament	3.329	1 Ampliació de l'Ajuntament
	Seguretat	ciutat	2.399	Bombers + Guàrdia Civil	0	0	-2.399	
	cementiris		4.574	1 Cementiri	7.200	1 Cementiri	2.626	1 Ampliació del Cementiri
						3.556		
Eq. cultural	Centre cultural	ciutat i grup barris	0	0	720	0	720	
	Centre civíc	barri i grup barris	2.179	CIC + Centre Parroquial + Esglés	2.400	1 Centre civíc	221	
	Biblioteques, arxius	ciutat i grup barris	147	1 Biblioteca	960	1 Biblioteca	813	1 La nova biblioteca en projecte
	Ludoteques				240	0	240	
	Teatre, auditori	ciutat	3.111	Casal Gelidenc	900	0	-2.211	
						-217		
Eq per joves	Assoc jove, espais	grup barris i ciutat	0	1 Centre Joves	887	2 Centre Joves	887	3 centres de barri
						887		
Ensenyament	Educació infantil	Ciutat	0	2 línies	6.199	5 línies	6.199	
		barri	0	0	0	0	0	
	Educació primària	Ciutat	8.965	2 línies CEIP Montcau	13.536	5 línies	4.571	
		barri	8.693	1 línies CEIP La Fanga	0	0	-8.693	1 Les parcel·les són massa petites per encabir 4 línie
	Educació secundària	grup barris	9.693	2/2 línies IES	11.130	5/3 línies	1.437	Ampliació fins a 10.000 m2 efectius
						3.514		
Esports	Esport bàsic	Ciutat					0	
		Barri					0	
		POL-PAV	5.468	PAV + 2 POL	13.896	3 PAV3/ 4 POL2	8.428	4 2 pavellons i Pistes poliesportives de barri
		SAL	0	4 SAL3	2.406	5 SAL3	2.406	5 Fomentar sales privades de barri
		CAM	22.410	Camp de futbol	16.944	1 CAM3/ 1 CAM2	-5.466	1 Es destina part de la parcel·la a altres esports.
		PCO	1.907	Piscina descoberta	3.214	1 PCO3	1.307	1 Noves piscines
		ATL	0	0	4.050	0	4.050	
						10.725		
Lúdics			0	0	24.000	1 Àrea lúdica	24.000	1 Àrea de picnic entorn a la font ??
						24.000		
Medi natural	Escola natura	ciutat, comarca	0	0	0	0	0	
							0	
Sanitat	Hospital	ciutat	0	0	4.500	0	4.500	
	CAP	barri	451	1 CAP	2.400	1 CAP	1.949	1 Nou CAP
						6.449		
Centres assistencials	Residència d'avis	grup barris i ciutat	5.887	1 Residència	3.385	1 Residència	-2.502	
	Casal avis /centre dia	barri i grup barri	0	0	1.257	1 Centre Dia	1.257	1 Existeixen centres privats. Caldria un centre públic
	Escoles bressol	barri	4.332	1 línea Escola Bressol	3.756	1 E. Bressol	-576	1 Nova escola bressol L'aprofitament actual és baix.
						-1.820		
Reservas	Esportiu Sant Miquel		8.941	0			-8.941	
	Equipament La Fanga		2.871	En construcció			-2.871	
	Can Valls		5.517	0			-5.517	
	Urbanitzacions		65.523	0			-65.523	
	Privat		44.177	0			-44.177	
						-127.029		
TOTAL DÉFICIT							-79.935	
TOTAL DÉFICIT	Sense reserves d'urbanitzacions						29.765	

D'aquesta anàlisi es dedueix que els barris de Gelida no tenen una població suficient per a absorbir la major part dels equipaments. Únicament Sant Salvador i Martivell justifiquen la necessitat d'algunes sales esportives i centres per a joves. Tot i això s'ha de preveure que els equipaments escolars tot i situar-se a l'entorn del casc urbà siguin fàcilment accessibles des d'aquests barris.

Com a necessitats globals més significatives enumerarem les següents:

- S'ha de preveure l'ampliació de l'ajuntament que ja resulta ajustat actualment.
- És probable la necessitat d'ampliació del cementiri tot i que això pot variar amb el canvi d'hàbits (preferència per la incineració).
- La nova biblioteca projectada a les Escoles Velles pot ser suficient.
- S'hauran de promoure l'aparició de centres de barri que descentralitzin l'activitat associativa i cultural, que actualment es troba lligada al casc urbà.
- Serà necessari obtenir una parcel·la de 8000 m2 per a un nou centre d'ensenyament primari de dues línies. La parcel·la del nou centre projectat a la Fanga té una capacitat teòrica per a dues línies, però les característiques topogràfiques del terreny, fan que una tercera part no sigui aprofitable per estar en un barranc. El nou centre s'haurà de preveure de manera que sigui molt accessible des dels diferents barris de Gelida.
- L'institut s'haurà d'ampliar fins als 10.000 m2 efectius com a mínim. La parcel·la actual té una geometria irregular i una part està destinada a aparcament. Es considera adequada l'ampliació, ja que mentre que és adequat que els CEIP no disposin de més de 2 línies en cada centre, els IES poden aglutinar diferents línies per a minimitzar costos.
- Segons les previsions del departament d'esports de la Generalitat de Catalunya, la demanda d'espais esportius augmentarà considerablement. S'ha de preveure com a mínim espai per a 4 pistes polisportives noves, algunes de les quals poden ser cobertes i com a mínim una hauria de ser un nou pavelló.
- S'hauran de fomentar les sales de gimnàstica de barri, funció que pot ser coberta per la iniciativa privada.
- S'haurà de reservar espai per un nou camp de futbol. Aquesta reserva es crítica degut a la seva grandària.
- Amb els 12.000 habitants entrem en el llindar de necessitat de piscina coberta.
- Es pot preveure un àrea lúdica en sòl No Urbanitzable.
- El Centre d'Assistència Primària actual no podrà assumir les noves necessitats i serà necessari preveure'n un de nou.
- Avui hi ha centres de dia per gent gran privats. Seria convenient preveure algun de públic per garantir-ne l'accés per a tothom.
- El solar de l'escola bressol actual és massa abrupte i no permet ampliar-la per tal d'assumir les necessitats d'ampliació previstes. Per tant, serà necessària una nova escola bressol, preferentment servint a altres àrees de la ciutat. Cal tenir en compte que la demanda d'aquest tipus de centres s'ha de situar tant a prop com sigui possible de la residència.

Finalment, observem com la reserva existent mostra, en general, un superàvit, degut a la importància de les reserves a les urbanitzacions. No obstant, si deduïm els equipaments lligats a les urbanitzacions que

no poden resoldre les necessitats de caràcter general, ens resulta un dèficit de 79.000 m² que el nou planejament haurà de tenir en compte.

José González Baschwitz, arquitecte
Director de l'equip redactor

Gelida, a 1 de març de 2007